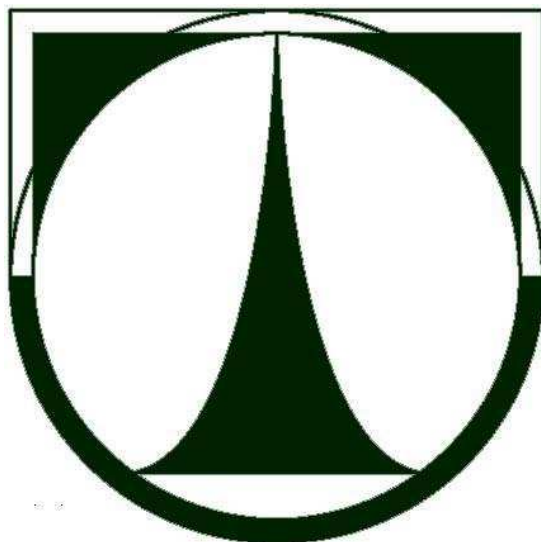

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Lenka Petrželková

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Analýza možností kreativního účetnictví v teorii a praxi

Analysis of the Creative Accounting Possibilities in Theory and Practice

DP-EF-KFÚ-2012-38

Bc. Lenka Petrželková

Vedoucí práce: Ing. Jana Šmídová, Katedra financí a účetnictví
Konzultant: Ing. Antonín Hlaváček, Z H B O H E M I A, spol. s r. o.

Počet stran: 122

Počet příloh: 3

Datum odevzdání: 4. května 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

.....
Lenka Petrželková

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Ing. Janě Šmídové za odborné vedení této diplomové práce, za cenné rady a připomínky. Poděkování také patří panu Ing. Antonínu Hlaváčkovi za jeho ochotu a vstřícnost a v neposlední řadě i mé rodině a blízkým za jejich všestrannou podporu a porozumění.

Anotace

Tato diplomová práce byla zpracována na téma Analýza možností kreativního účetnictví v teorii a praxi.

Teoretická báze vymezuje právní rámec pro vedení účetní agendy v mezích českých a mezinárodních předpisů a charakterizuje jednotlivé pojmy a techniky náležející do oblasti kreativního účetnictví, jakož i motivy vedoucí k jejich aplikaci.

Možnosti kreativního účetnictví a jejich využitelnost v praxi jsou demonstrovány v praktické části diplomové práce pomocí dvou variant případové studie, v nichž je zobrazen vliv manipulace s účetními výkazy ve sféře účetní, daňové a finančně analytické. První varianta představuje takové techniky úprav, které vedou k maximalizaci účetního hospodářského výsledku a vybraných složek aktiv, zatímco varianta druhá sleduje cíl opačný. Při tvorbě obou variant byl dán prostor výlučně praktikám využívajícím legální postupy optimalizace dle platné legislativy. Metody úprav, které lze vyhodnotit jako podvodné a za hranicemi zákona, nebyly zohledněny, přestože bývají v některých publikacích řazeny do oblasti kreativního účetnictví.

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení metod a postupů, jimiž lze implementovat kreativitu do účetnictví, a jejich dopad na povinnost věrného a poctivého zobrazení situace podniku, jakož i na následný výpočet daňové povinnosti k dani z příjmů a vyhodnocení ukazatelů finančního zdraví.

Klíčová slova

Earnings management, Kreativní účetnictví, Mimobilanční účetnictví, Sarbanes-Oxley (SOX), Window dressing

Annotation

This thesis has been processed on the topic of Analysis of opportunities for creative accounting in theory and practice.

Theoretical base defines legal framework for management of accounting agenda within the Czech and international regulations and defines each of concepts and techniques belonging to the creative accounting as well as motives of their application.

Options and applicability of creative accounting in practice are demonstrated in the practical part of the thesis by two variants of case studies in which influence of handling of financial records in the realm of accounting, tax accounting and financial sector is shown. The first option presents such techniques of modification that leads to the maximization of accounting economic result and selected items of assets, while the second option follows the opposite goal. Solely legal practices of optimization procedure in accordance with valid legislative have been given space when creating the two variants. Adjustment methods, which can be evaluated as purely fraudulent and beyond the law, were not taken into account, although in some publications are ranked within the area of creative accounting.

The main aim of the thesis is to evaluate methods and procedures by which creativity can be implemented in accounting and their impact on the duty of true and fair view of the situation of a company as well as a subsequent calculation of tax liability to the income tax and evaluation of financial health indicators.

Key Words

Earnings management, Creative accounting, Off-balance sheet accounting, Sarbanes-Oxley (SOX), Window dressing

Obsah

Seznam ilustrací.....	11
Seznam tabulek.....	12
Seznam zkratk a symbolů	13
Úvod	15
1 Právní rámec účetnictví z pohledu české legislativy a souvisejících mezinárodních právních norem.....	18
1.1 Legislativní úprava vedení účetnictví podnikatelských subjektů v České republice, vazba účetních předpisů a obchodního zákoníku	19
1.2 Legislativní úprava vedení účetnictví v České republice ve vazbě na daňové předpisy	24
1.3 Legislativní úprava vedení účetnictví v České republice v návaznosti na trestní zákoník a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob	27
1.4 Základní rozdíly IFRS a Českých účetních standardů při použití možných technik kreativního účetnictví	31
1.5 Zákon Sarbanes-Oxley: jeho hlavní pilíře, výhody a nevýhody	35
1.6 Harmonizace účetních předpisů v rámci Evropské unie.....	39
2 Vymezení pojmu <i>kreativní účetnictví</i> a postoje odborných asociací k této problematice.....	42
2.1 Definice <i>kreativního účetnictví</i>	43
2.2 Praktiky kreativního účetnictví – <i>Window dressing</i>	45
2.3 Praktiky kreativního účetnictví – <i>mimobilanční financování</i>	47
2.4 Etika a etický kodex v auditorské, daňové a účetní profesi.....	49
3 Motivace k aplikaci kreativního účetnictví a návrh řešení.....	57
3.1 Podnět manažerů.....	59
3.2 Využití vlivu ze strany managementu	62
3.2.1 Metody <i>Earnings managementu</i>	62
3.3 Snížení nejistoty a rizika.....	69
3.4 Vliv oceňovacích technik.....	69
3.5 Tlak ze strany investorů	72
3.6 Snaha o snížení daně z příjmů	73

3.7	Dobré hodnocení od finančních institucí	74
4	Praktické možnosti aplikace kreativního účetnictví na vybrané položky účetní evidence	77
4.1	Případová studie – demonstrace vlivu kreativního účetnictví na výši hospodářského výsledku a následný výpočet daňové povinnosti	92
4.2	Analýza finančního zdraví v kontextu kreativního účetnictví	109
4.3	Zhodnocení vlivu kreativního účetnictví na vypovídací schopnost účetních výkazů a návrh eliminace manipulací s výkazy	114
	Závěr	116
	Seznam použité literatury	118
	Seznam příloh	122
Příloha A	Vyhláška č. 500/2002 Sb.	123
Příloha B	České účetní standardy pro podnikatele	124
Příloha C	Přehled diferencí IFRS a ČÚP	125

Seznam ilustrací

Obr. 1: Struktura kriminality v roce 2010	58
Obr. 2: Vliv použití metody INCOME SMOOTHING na výši účetního výsledku	65
Obr. 3: Vliv použití metody BIG BATH na výši účetního výsledku	67
Obr. 4: Způsoby odhalení podvodů	68
Obr. 5: Vazby účetní a daňové soustavy v oblasti daní z příjmů	73

Seznam tabulek

<i>Tab. 1: Vybraná ustanovení zákona o účetnictví, č. 563/1991 Sb.....</i>	<i>19</i>
<i>Tab. 2: Přehled vazeb ZoÚ a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník</i>	<i>23</i>
<i>Tab. 3: Přehled vazeb vybraných daňových zákonů na ZoÚ</i>	<i>25</i>
<i>Tab. 4: Přehled vazeb trestního zákona a ZoÚ</i>	<i>28</i>
<i>Tab. 5: Přehled vazeb zákona o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb... </i>	<i>29</i>
<i>Tab. 6: Přehled vybraných diferencí IFRS a ČÚP</i>	<i>32</i>
<i>Tab. 7: Procentuální vývoj trestné činnosti ve vybraných letech období 1989 až 2010</i>	<i>59</i>
<i>Tab. 8: Vliv použité metody ocenění zásob.....</i>	<i>72</i>
<i>Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví.....</i>	<i>77</i>
<i>Tab. 10: Případová studie na vliv technik kreativního účetnictví.....</i>	<i>93</i>
<i>Tab. 11: Předkontace vybraných technik kreativního účetnictví</i>	<i>100</i>
<i>Tab. 12: Vstupní data pro výkaz zisků a ztrát</i>	<i>103</i>
<i>Tab. 13: Vliv použitých technik na původní hodnoty výkazu zisku a ztráty.....</i>	<i>104</i>
<i>Tab. 14: Daňový pohled na účty třídy 5 při demonstraci vlivu účetní kreativity.....</i>	<i>106</i>
<i>Tab. 15: Výpočet daňové povinnosti k dani z příjmů právnických osob</i>	<i>109</i>
<i>Tab. 16: Souhrn hlavních etap finanční analýzy v širším a užším úhlu pohledu</i>	<i>110</i>
<i>Tab. 17: Předkontace technik užitých ve variantě A pro účely finanční analýzy.....</i>	<i>111</i>
<i>Tab. 18: Vstupní data pro výpočet vybraných ukazatelů z finanční analýzy.....</i>	<i>112</i>
<i>Tab. 19: Vliv operací užitých ve var. A na výpočet vybraných finančních ukazatelů</i>	<i>112</i>

Seznam zkratek a symbolů

CEO	Chief executive officer – ředitel obchodní společnosti
CFO	Chief financial officer – finanční ředitel
ČR	Česká republika
ČÚP	České účetní předpisy
ČÚS	České účetní standardy
D	strana účtu „dal“
DP	diplomová práce
DPH	daň z přidané hodnoty
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EUR (€)	euro
FIFO	metoda oceňování first-in-first-out
FÚ	finanční úřad
IAS	International Accounting Standards – Mezinárodní účetní standardy
ICAEW	Institute of Chartered Accountants in England and Wales – Institut autorizovaných účetních v Anglii a Walesu
IFAC	International Federation of Accountants – Mezinárodní federace účetních
IFRS	International Financial Reporting Standards – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (dříve IAS)
KB	Komerční banka, a.s.
KCÚ	Komora certifikovaných účetních
Kč	koruna česká
KDP	Komora daňových poradců
LIFO	metoda oceňování last-in-last-out

MD	strana účtu „má dáti“
mil.	milion
mld.	miliarda
ObchZ	obchodní zákoník
OP	opravná položka
OS	odnětí svobody
PC	pořizovací cena
PCAOB	Public Company Accounting Oversight Board – Kontrolní komise, nezisková organizace vytvořená na základě SOX
PWC	PricewaterhouseCoopers Audit, s. r. o.
ROA	Return on Sale – ukazatel rentability tržeb
ROS	Return on
SOX	Sarbanes–Oxley Act
tis.	tisíce
TČ	trestný čin
TZ	technické zhodnocení
USA	Spojené státy americké
var.	varianta
VH	výsledek hospodaření
ZDP	zákon o daních z příjmů
ZK	základní kapitál
ZoÚ	zákon o účetnictví
ZoR	zákon o rezervách

Úvod

Hybným mechanismem a nejvýraznějším rysem současného vývoje světové ekonomiky jsou mezinárodní integrační a globalizační procesy vedoucí k rozvoji vzájemných ekonomických vztahů a ke zvyšování nároků na porovnatelnost účetních dat vykázaných poměřovanými subjekty. Metody a postupy pro vyhodnocení finanční situace podniků se však v jednotlivých ekonomikách výrazně liší. Nejednotnost lze vyzorovat již u požadavků na způsob vedení účetní agendy, ačkoliv právě ji můžeme z hlediska integrace považovat za základní zdroj ekonomických informací. Na významu pak zcela logicky nabývá hledání účinné harmonizace, která by zajistila využitelnost účetních a finančních dat pro všechny uživatele napříč světovou ekonomikou.

Společným nosným pilířem pro stanovení povinností účetních jednotek při vedení účetní agendy je požadavek průkaznosti, správnosti a srozumitelnosti, které české předpisy definují jako věrný a poctivý obraz účetnictví (v angličtině též známo jako „*fair and true view*“). Tato zásada bývá ale leckdy v praxi porušována jako důsledek skutečnosti, že účetní informace slouží různým cílovým skupinám, které sledují různé zájmy. Právě tento aspekt má pak nesporný vliv na aplikaci kreativity v celém procesu, zahrnujícím tvorbu účetních záznamů, jejich provázanost a následné vyhodnocení. Kreativitu obecně hodnotíme jako jev pozitivní a vítaný, avšak ve spojení s účetnictvím se stává výrazem pro manipulaci s čísly s případnými negativními dopady pro společnost.

Pojem *kreativní účetnictví* se začal používat v 80. letech minulého století a jeho vymezení se liší pramen od pramenu. Vždy se ale jedná o balancování na hraně etiky a legálnosti, při využití možných vazeb a kombinací mezi těmito pojmy. Aktuálnost dané tematiky potvrzuje rostoucí množství účetních skandálů, které jsou stále častěji zmiňovány ve veřejných sdělovacích prostředcích.

Teoretická část diplomové práce je orientována na vymezení dělicí čáry mezi jednáním kreativním, který je ale plně v souladu s legislativními opatřeními, a mezi jednáním, které je možno charakterizovat jako podvodné a sankcionovatelné nebo dokonce i trestně postižitelné.

První kapitola obsahuje vymezení podmínek pro vedení účetnictví v rámci České republiky, spolu s uvedením vybraných diferencí mezi českými účetními postupy a mezinárodními standardy. Kromě definování právního rámce je zde dán prostor i pro představení již zmiňovaných snah o harmonizaci výkazů a účetních dat v rámci Evropské unie a celého světa.

Ačkoliv se pojem *kreativní účetnictví* stal moderním a používá se stále častěji i při hodnocení ilegálních účetních podvodů, které ale nemají s kreativitou nic společného, komplexního odborného zpracování se v České republice zatím nedočkal. Dostupné literární publikace lze hodnotit jako významově nejednotné a předkládající různé definice kreativního účetnictví jako takového, ale i jeho odnoží, jimiž jsou *window dressing* či *mimobilanční financování*. Vysvětlení jednotlivých pojmů a snaze o významové ucelení je pak věnována kapitola druhá, která také předkládá pohled různých profesních skupin na danou problematiku.

Ve třetí kapitole je provedeno shrnutí možných motivů pro úpravu účetnictví a manipulaci se získanými daty. Tato kapitola zároveň uzavírá teoretickou část diplomové práce.

V praktické části je demonstrováno konkrétní využití technik kreativního účetnictví pomocí případové studie. Praktická ukázka jednotlivých metod úprav účetních výkazů je rozdělena na dvě části, kdy jedna z variant představuje vybrané techniky směřující k maximalizaci účetního hospodářského výsledku a vybraných složek aktiv, druhá pak je zacílena směrem opačným, tedy na minimalizaci účetního hospodářského výsledku. S ohledem na úzkou vazbu mezi účetní agendou a následným výpočtem daňové povinnosti byl do praktické části doplněn i daňový efekt účetních úprav. Kromě vlivu na výši hospodářského výsledku a základu daně z příjmů, mají použité metody i dopad do sféry rozvahové a jako takové mohou významně ovlivnit i výpočet finančních ukazatelů, na jejichž podkladě se vyhodnocuje finanční zdraví podniku. Tento efekt je zobrazen pomocí výpočtu vybraných finančních ukazatelů a provedené komparace konečných výsledků ukazatelů vypočtených nejprve z hodnot výchozích a následně z hodnot upravených v souladu s technikami kreativity popsány v předmětné kapitole.

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení metod a postupů, jimiž lze implementovat kreativitu do účetnictví, a jejich dopad na povinnost věrného a poctivého zobrazení situace podniku, jakož i na následný řádný výpočet daňové povinnosti u daně z příjmů. Při demonstraci jednotlivých technik kreativity byly záměrně opomenuty takové metody úprav, které lze vyhodnotit jako podvodné a za hranicemi zákona. Důraz je naopak kladen na kreativitu využívající legální postupy dle platné legislativy a maximálně postižitelné jako účetní chyba dle § 37 zákona o účetnictví. Podvod typu krádeže svěřených prostředků, čerpání mezd za neexistující zaměstnance, neodvádění strženého zdravotního a sociálního pojištění, zpronevěra a další jsou spíše otázkou flexibilního svědomí a zneužití příležitosti, nikoliv ukázkou kreativity.

1 Právní rámec účetnictví z pohledu české legislativy a souvisejících mezinárodních právních norem

V této kapitole jsou představeny nejdůležitější předpisy upravující vedení účetnictví u podnikatelských subjektů účtujících v soustavě podvojného účetnictví, přičemž je třeba zdůraznit, že příslušné zákony, vyhlášky a České účetní standardy (ČÚS) jsou vydávány nejen pro sféru podnikatelskou, ale například i pro celky územních samospráv či nepodnikatelské a další subjekty. S ohledem na cíl této diplomové práce, kterým je představení technik kreativního účetnictví v soustavě účetnictví podvojného, je pak na tuto oblast výlučně zaměřen i následující výčet platných předpisů či norem a jejich vazeb na ostatní prvky právního řádu ČR.

V rámci české legislativy jsou účetní jednotky (podnikatelské subjekty) při evidenci účetních případů vázány a regulovány zejména prostřednictvím následujících předpisů:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.
- Vyhláška č. 500/2002 Sb., pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.
- Vyhláška č. 413/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. Účinnost od 01. 01. 2012 (1. část) a 01. 01. 2013 (2. část).
- České účetní standardy pro podnikatele (standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.).

S ohledem na internacionalizaci výroby a odstraňování bariér uvnitř států i navenek, není možno omezit výčet předpisů upravujících vedení účetní evidence pouze na legislativu přijatou v rámci českých zákonodárných procesů, ale je třeba představit i některé nejznámější regulační mezinárodní normy. Pozornost je věnována zejména Mezinárodním účetním předpisům *International Financial Reporting Standards*, vydávaných *Radou pro mezinárodní účetní standardy (IASB)*, a zákonu *Sarbanes-Oxley Act (SOX)*, přijatém v USA v roce 2002.

1.1 Legislativní úprava vedení účetnictví podnikatelských subjektů v České republice, vazba účetních předpisů a obchodního zákoníku

Stěžejními pilíři upravujícími předpisy vedení účetní evidence jsou **zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví** (poslední novelizace č. 410/2010 Sb. - účinnost od 1. ledna 2011), **Vyhláška č. 500/2002 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví (poslední novelizace č. 413/2011 Sb.) a **České účetní standardy pro podnikatele**.

Cílem této diplomové práce není přepis předpisů. Z tohoto důvodu nejsou v níže uváděných přehledech celá znění vybraných paragrafů, ale jen jejich důležité pasáže, které mají přímou vazbu k tématu práce: ke kreativnímu účetnictví a jeho technikám. Jedná se tedy o upravené citace zákona.

Tab. 1: Vybraná ustanovení zákona o účetnictví, č. 563/1991 Sb.

§ 7, odst. 1 a 2	<p>(1) Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz o předmětu účetnictví a finanční situaci účetní jednotky.</p> <p>(2) Zobrazení je věrné, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona. Zobrazení je poctivé, když jsou při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti. Tam, kde účetní jednotka může volit mezi více možnostmi dané účetní metody a zvolená možnost by zastírala skutečný stav, je účetní jednotka povinná zvolit jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá.</p>
§ 8, odst. 1 až 5	<p>(1) Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví správné, úplné, průkazné, srozumitelné, přehledné a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů.</p> <p>(2) Účetnictví účetní jednotky je správné, jestliže účetní jednotka vede účetnictví tak, že to neodporuje tomuto zákonu a ostatním právním předpisům ani neobchází jejich účel.</p>

Tab. 1: Vybraná ustanovení zákona o účetnictví, č. 563/1991 Sb.

	<p>(3) Účetnictví účetní jednotky je úplné, jestliže účetní jednotka zaúčtovala v účetním období v účetních knihách všechny účetní případy, které v něm měla zaúčtovat podle § 3, a nejpozději do konce tohoto období za jemu bezprostředně předcházející účetní období sestavila účetní závěrku, popřípadě i konsolidovanou účetní závěrku, vyhotovila výroční zprávu, popřípadě i konsolidovanou výroční zprávu, zveřejnila informace podle § 21a a má o těchto skutečnostech veškeré účetní záznamy, a to přehledně uspořádané.</p> <p>(4) Účetnictví účetní jednotky je průkazné, jestliže všechny účetní záznamy tohoto účetnictví jsou průkazné (§ 33a) a účetní jednotka provedla inventarizaci.</p> <p>(5) Účetnictví účetní jednotky je srozumitelné, jestliže umožňuje jednotlivě i v souvislostech spolehlivě a jednoznačně určit:</p> <p>a) obsah účetních případů alespoň s použitím účetních metod uvedených v § 4 odst. 8,</p> <p>b) obsah účetních záznamů s použitím nástrojů uvedených v § 4, odst. 10,</p> <p>c) vazbu mezi účetním záznamem vzniklým seskupením a dílčími účetními záznamy v případech uvedených v § 33 odst. 5.</p>
§ 18 Účetní závěrka, odst. 1	<p>Účetní jednotky sestavují v případech stanovených tímto zákonem účetní závěrku. Účetní závěrka je nedílný celek a tvoří ji:</p> <p>a) rozvaha (balance),</p> <p>b) výkaz zisku a ztráty,</p> <p>c) příloha, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené v částech uvedených pod písmeny a) a b) ...</p>
§ 19a Použití mezinárodních účetních standardů pro účtování a sestavení účetní závěrky, odst. 1	<p>(1) Účetní jednotka, která je obchodní společností a je emitentem cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu se sídlem v členském státě Evropské unie, použije pro účtování a sestavení účetní závěrky mezinárodní účetní standardy upravené právem Evropské unie.</p>
§ 25, odst. 1, 4 a 5	<p>1) Z jednotlivých složek majetku a závazků se oceňují:</p> <p>a) hmotný majetek kromě zásob, s výjimkou hmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami,</p>

Tab. 1: Vybraná ustanovení zákona o účetnictví, č. 563/1991 Sb.

	<p>b) hmotný majetek kromě zásob vytvořený vlastní činností vlastními náklady,</p> <p>c) zásoby, s výjimkou zásob vytvořených vlastní činností pořizovacími cenami,</p> <p>d) zásoby vytvořené vlastní činností vlastními náklady,</p> <p>e) peněžní prostředky a ceniny jejich jmenovitými hodnotami,</p> <p>f) podíly, cenné papíry a deriváty pořizovacími cenami,</p> <p>g) pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou; při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou; závazky jmenovitou hodnotou,</p> <p>h) nehmotný majetek kromě pohledávek, s výjimkou nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami,</p> <p>i) nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastní činností vlastními náklady,</p> <p>(4) U stejného druhu zásob a cenných papírů se za způsob ocenění podle odstavce 1 považuje i ocenění cenou, která vyplýne z ocenění jejich úbytků cenou zjištěnou váženým aritmetickým průměrem nebo způsobem, kdy první cena pro ocenění přírůstku majetku se použije jako první cena pro ocenění úbytku majetku.</p>
§ 37a Pokuty za účelem vymáhání splnění povinnosti, odst. 1 a 3	<p>(1) Účetní jednotka, která je podnikatelem, se dopustí správního deliktu tím, že</p> <p>a) nevede účetnictví podle § 4 odst. 1,</p> <p>b) nesestaví účetní závěrku podle § 6 odst. 4, nebo nesestaví účetní závěrku ke dni stanovenému v § 19 odst. 1, nebo nevyhotoví výroční zprávu podle § 21 odst. 1 až 5,</p> <p>c) vede účetnictví v rozporu s § 7 odst. 1 a 2,</p> <p>d) vede účetnictví v rozporu s § 8 odst. 2,</p> <p>e) jí sestavená účetní závěrka neobsahuje všechny povinné součásti uvedené v § 18 odst. 1 nebo 2,</p> <p>f) v rozporu s § 19a odst. 1 nepoužije pro účtování a sestavení účetní závěrky mezinárodní účetní standardy,</p>

Tab. 1: Vybraná ustanovení zákona o účetnictví, č. 563/1991 Sb.

	<p>g) v rozporu s § 20 odst. 1 nemá účetní závěrku ověřenou auditorem nebo v rozporu s § 21 odst. 6 nemá výroční zprávu ověřenou auditorem,</p> <p>h) nezveřejní účetní závěrku nebo výroční zprávu podle § 21a,</p> <p>i) nesestaví účetní výkazy za dílčí konsolidační celek státu nebo účetní výkazy za Českou republiku, ač je k tomu povinna.</p> <p>j) v rozporu s § 31 neuschovává účetní záznamy, nebo</p> <p>k) nepředá účetní záznam do centrálního systému účetních informací státu způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem vydaným na základě § 4 odst. 8 a § 23b odst. 534).</p> <p>3) Za správní delikt se uloží pokuta do výše</p> <p>a) 6 % hodnoty aktiv celkem dle § 20 odst. 1 písm. a) bodu 1, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a), b) a f),</p> <p>b) 3 % hodnoty aktiv celkem dle § 20 odst. 1 písm. a) bodu 1, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. c) až e) a g) až j),</p> <p>c) 3 % hodnoty konsolidovaných aktiv celkem podle § 22a odst. 1, bodu 1, jde-li o správní delikt podle odstavce 2,</p> <p>d) 5 000 Kč, jde-li o správní delikt dle odstavce 1 písm. k) a není-li dále stanoveno jinak.</p>
--	--

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Upravená citace vybraných ustanovení **Vyhlášky č. 500/2002 Sb. a Českých účetních standardů pro podnikatele** jsou přílohou č. 1 a 2 této diplomové práce.

Problematika účetnictví, konkrétně výčet povinných součástí účetních závěrek, definice podnikání a podnikatelských jednotek, jakož i taxativní vyjmenování jejich povinností v ekonomické a hospodářské oblasti, jsou mimo jiné obsaženy i v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, který byl novelizován zák. č. 351/2011 Sb., s účinností od 1. ledna 2012. Níže uvedená tabulka představuje upravenou citaci těch ustanovení ObchZ, které se týkají tematiky účetnictví a hlavně předmětu této diplomové práce.

Tab. 2: Přehled vazeb ZoÚ a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Část I., Všeobecná ustanovení, § 1 – 16	V těchto ustanoveních obchodní zákoník definuje, kdo je podnikatelem, co je zamýšleno pod pojmem podnikání, obchodní jmění, jednání jménem podnikatele, apod.
Část I., hlava IV., Účetnictví podnikatelů § 39 – 40	<p>Zde je mimo jiné stanoveno, že:</p> <p>(1) Obchodní společnosti a družstva musí mít účetní závěrku i výroční zprávu ověřenu auditorem podle tohoto zákona nebo podle zvláštního právního předpisu.</p> <p>(2) Podnikatel je povinen připravit a poskytnout auditorovi všechny účetní záznamy a vysvětlení potřebná k ověřování podle odstavce 1.</p> <p>(3) Náklady spojené s auditorskou činností hradí podnikatel, jehož účetní závěrka se ověřuje.</p> <p>Obchodní společnosti a družstva zveřejňují účetní závěrky i výroční zprávy způsobem podle tohoto zákona a podle zvláštního právního předpisu.</p>
Část II., hlava I., díl I. Obecná ustanovení § 66d – <i>novelou přidané ustanovení</i>	<p>Pověření obchodním vedením</p> <p>(1) Statutární orgán společnosti může pověřit obchodním vedením společnosti zcela nebo zčásti jiného. Tyto činnosti mohou být též vykonávány v pracovněprávním vztahu dle zvláštního právního předpisu zaměstnancem společnosti, přičemž tento zaměstnanec může být současně statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem.</p> <p>(2) Při pověření obchodním vedením podle odstavce 1 zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, stanovená tímto zákonem za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře.</p> <p>(3) Jestliže jsou činnosti spadající pod obchodní vedení vykonávány v pracovněprávním vztahu dle zvláštního právního předpisu zaměstnancem společnosti, který je současně statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem, mzdu či odměnu z dohody sjednává nebo určuje ten orgán společnosti, do jehož působnosti náleží rozhodovat o odměňování statutárního orgánu nebo jeho členů.</p>
Část II., hlava I, díl IV. - V., hlava II, díl IV. § 135, 192, 252	<p>Jednatelé společnosti s ručením omezeným</p> <p>(1) Jednatelé jsou povinni zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví, vést seznam společníků a informovat společníky o záležitostech společnosti.</p> <p>(2) Ustanovení § 194 odst. 2 první až páté věty, odstavce 4 až 7 a § 196a se použijí obdobně.</p>

Tab. 2: Přehled vazeb ZoÚ a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

	<p>Představenstvo akciových společností</p> <p>(1) Představenstvo zabezpečuje obchodní vedení včetně řádného vedení účetnictví společnosti a předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou a konsolidovanou, popřípadě i mezitímní účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty v souladu se stanovami společnosti.</p> <p>(2) Ve lhůtách určených stanovami, nejméně však jednou za účetní období, předkládá představenstvo valné hromadě zprávu o podnikatelské činnosti společnosti a o stavu jejího majetku. Tato zpráva je vždy součástí výroční zprávy zpracovávané podle zvláštního právního předpisu.</p> <p>Představenstvo (předseda družstva)</p> <p>(1) Družstvo je povinno sestavit za každý rok účetní závěrku.</p> <p>(2) Spolu s řádnou účetní závěrkou navrhne představenstvo i způsob rozdělení a užití zisku, popřípadě způsob úhrady ztrát.</p> <p>(3) Členové družstva si mohou vyžádat řádnou účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku a úhrady ztrát k nahlédnutí.</p>
<p>I v případě, kdy podnikatel zajišťuje vedení svého účetnictví prostřednictvím pověřené fyzické osoby nebo právnické osoby, zůstává podnikatel za tuto činnost zodpovědný. Pokud statutární orgán pověří obchodním vedením jinou osobu, nezbavuje se tak v žádném případě odpovědnosti vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře ani sankcím vyplývajících z porušení této povinnosti.</p>	

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Legislativní úprava vedení účetnictví v České republice ve vazbě na daňové předpisy

Platná legislativa upravuje vedení účetní evidence a výpočet daňové povinnosti odděleně. Přitom nelze pohlížet na tyto dvě oblasti jako na samostatné a autonomní oblasti. Naopak, jejich provázanost a vzájemná ovlivnitelnost je patrná již z jednotlivých ustanovení příslušných právních předpisů. Zjednodušeně řečeno je účetnictví základní stavební deskou, na níž se následně připevní jednotlivé pilíře daňové problematiky. Tato diplomová práce se prioritně orientuje na zdůraznění souvislostí mezi účetnictvím podnikatelské jednotky a následným výpočtem daňové povinnosti z hlediska daně z příjmů. Níže uvedená tabulka upravenou citací vybraných ustanovení, z nichž je právě patrná vazba daně z příjmů na ZoÚ.

Tab. 3: Přehled vazeb vybraných daňových zákonů na ZoÚ

<p>Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů fyzických osob, část I.</p>	<p>§ 5 Základ daně a daňová ztráta</p> <p>Základem daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období, za které se pro účely daně z příjmů fyzických osob považuje kalendářní rok, přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud dále u jednotlivých příjmů podle § 6 až 10 není stanoveno jinak.</p> <p>(2) U poplatníka, kterému plynou ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více druhů příjmů uvedených v § 6 až 10, je základem daně součet dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů s použitím ustanovení odstavce 1.</p> <p>(3) Pokud podle účetnictví, daňové evidence nebo podle záznamů o příjmech a výdajích přesáhnou výdaje příjmy uvedené v § 7 a 9, je rozdíl ztrátou. O ztrátu upravenou podle § 23 (dále jen "daňová ztráta") se sníží úhrn dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů uvedených v § 7 až 10 s použitím ustanovení odstavce 1.</p> <p>§ 7 Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti</p> <p>(3) Základem daně (dílčím základem daně) jsou příjmy uvedené v odstavcích 1 a 2 s výjimkou uvedenou v odstavci 6. Tyto příjmy se snižují o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.</p> <p>(7) Neuplatní-li poplatník výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, může uplatnit výdaje, s výjimkou uvedenou v § 11 nebo 12, ve výši:</p> <p>a) 80 % z příjmů podle odstavce 1 písm. a) a odstavce 1 písm. b) z příjmů ze živností řemeslných,</p> <p>b) 60 % z příjmů podle odstavce 1 písm. b), s výjimkou příjmů ze živností řemeslných,</p> <p>c) 40 % z příjmů podle odstavce 1 písm. c) nebo z příjmů podle odstavce 2, písm. a), s výjimkou příjmů podle odstavce 6, anebo z příjmů podle odstavce 2, písm. b) až d),</p> <p>d) 30 % z příjmů podle odstavce 2 písm. e).</p>
<p>Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů právnických osob, část II.</p>	<p>§ 18 Předmět daně</p> <p>(1) Předmětem daně jsou příjmy (výnosy) z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem (dále jen "příjmy"), není-li dále stanoveno jinak.</p>

Tab. 3: Přehled vazeb vybraných daňových zákonů na ZoÚ

	<p>§ 23 Základ daně</p> <p>(1) Základem daně je rozdíl, o který příjmy, s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, a příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje (náklady), a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období, upravený podle následujících odstavců.</p> <p>(2) Pro zjištění základu daně se vychází:</p> <p>a) z výsledku hospodaření (zisk nebo ztráta), a to vždy bez vlivu Mezinárodních účetních standardů, u poplatníků, kteří vedou účetnictví. Poplatník, který sestavuje účetní závěrku podle Mezinárodních účetních standardů upravených právem Evropských společenství, pro účely tohoto zákona použije ke zjištění výsledku hospodaření a pro stanovení dalších údajů rozhodných pro stanovení základu daně zvláštní právní předpis. Při stanovení základu daně se nepřihlíží k zápisům v knihách podrozvahových účtů, není-li v tomto zákoně stanoveno jinak.</p> <p>Pro zjištění základu daně u poplatníků, kteří odpisují majetek metodou komponentního odpisování podle právních předpisů upravujících účetnictví, se vychází z výsledku hospodaření bez vlivu této účetní metody odpisování,</p> <p>b) z rozdílu mezi příjmy a výdaji u poplatníků, kteří nevedou účetnictví.</p> <p>§ 24 Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů</p> <p>(1) Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem. Ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů nelze uplatnit výdaje, které již byly v předchozích zdaňovacích obdobích ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatněny. Pokud poplatník účtuje v souladu se zvláštním právním předpisem některé účetní operace kompenzovány, posuzují se náklady, jejichž uznatelnost je limitována výší příjmů s nimi souvisejících, obdobně jako by byly účtovány odděleně náklady a výnosy.</p> <p>§ 25 definuje které výdaje (náklady) nelze uznat za vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů.</p> <p>§ 26 – 33 upravuje způsob a dobu odpisování, stanovení vstupní ceny a daňových skupin, technické zhodnocení a opravy, atd.</p> <p>§ 34 Položky odčitatelné od základu daně</p> <p>(1) Od základu daně lze odečíst daňovou ztrátu, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část, a to nejdéle v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje.</p>
--	---

Tab. 3: Přehled vazeb vybraných daňových zákonů na ZoÚ

Výčet dalších daňových zákonů obsahujících vazbu na účetnictví	
Zákon č. 235/2004 Sb.	o dani z přidané hodnoty
Zákon č. 16/1993 Sb.	o dani silniční
Zákon č. 338/1992 Sb.	o dani z nemovitostí
Zákon č. 357/1992 Sb.	o dani dědické, darovací, z převodu nemovitostí
Zákon č. 353/2003 Sb.	o spotřebních daních
Zákon č. 593/1992 Sb.	o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů a ostatní předpisy z daňové oblasti

1.3 Legislativní úprava vedení účetnictví v České republice v návaznosti na trestní zákoník a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob

Trestné činy hospodářské povahy jsou upraveny zejména v hlavě V a VI. trestního zákona č. 140/1961 Sb., ve znění aktuálních předpisů (poslední novelizace prováděcím předpisem č. 306/2009 Sb. s účinností od 1. ledna 2010). Hlava V. obsahuje ustanovení týkající se trestných činů proti majetku (§205-232), hlava VI. následně definuje trestné činy hospodářské, jimiž jsou zejména:

- § 233-239 díl 1 Trestné činy proti měně a platebním prostředkům
- § 240-247 díl 2 Trestné činy daňové, poplatkové a devizové
- § 248-267 díl 3 Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou
- § 268-271 Díl 4 Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu.

V rámci diplomové práce není možno provést komplexní představení všech ustanovení upravujících postihy za trestné činy hospodářské povahy a není to ani cílem autora., proto je následující část zaměřena výlučně na ty části úpravy předmětného zákona, které mají přímý vztah k tématu diplomové práce.

Záměrně jsou tedy vynechány činy povahy krádeže, zpronevěry apod., které se svojí povahou neslučují s definicí kreativního účetnictví.

Tab. 4: Přehled vazeb trestního zákona a ZoÚ

Definice škody	Výše v Kč
Škoda nikoli nepatrná	5 000
Škoda nikoli malá	25 000
Větší škoda	50 000
Škoda značná	500 000
Škoda velkého rozsahu	5 000 000

ČÍSLO §	NÁZEV §	POPIS	TREST (odnětí svobody "OS")
§ 209	Podvod	Uvedení jiného v omyl, využití omylu či zamlčení podstatné skutečnosti, vedoucí ke škodě na cizím majetku, nikoliv NEPATRNÉ. Je-li způsobena VĚTŠÍ škoda, popřípadě škoda VELKÉHO ROZSAHU	OS na 2 roky, nebo zákaz činnosti nebo propadnutí věci OS na 1 – 5 let OS na 5 – 10 let
§ 211	Úvěrový podvod	Uvedení nepravdivých údajů/zkreslení/zamlčení při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru. Je-li jednáním způsobena VĚTŠÍ ŠKODA Je-li jednáním způsobena ZNAČNÁ ŠKODA Je-li jednáním způsobena ŠKODA VELKÉHO ROZSAHU	OS až na 2 roky nebo zákaz činnosti OS na 1 – 5 let nebo peněžitý trest OS na 2 – 8 let OS na 5 – 10 let
§ 240	Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	Zkrácení daně, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatku nebo jinou	OS na 6 měsíců – 3 léta či zákaz činnosti

ČÍSLO §	NÁZEV §	POPIS	TREST (odnětí svobody "OS")
		podobnou platbu ve VĚTŠÍM ROZSAHU Způsobena škoda ZNAČNÉHO ROZSAHU Spáchání tohoto trestného činu ve VELKÉM ROZSAHU	OS 2 – 8 let OS na 5 – 10 let
§ 254	Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění	Nevedení účetních knih a jiných zápisů sloužících k přehledu o stavu hospodaření, jakož i jejich zkreslování či úmyslné zničení. Pokud bude činem způsobena ZNAČNÁ ŠKODA, Při způsobení škody VELKÉHO ROZSAHU	OS až na 2 roky nebo zákaz činnosti 1 – 5 let OS nebo peněžitý trest 2 – 8 LET OS
§ 259	Vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy	Vystavení nepravdivého potvrzení jiné osobě o její finanční činnosti nebo majetkových poměrech, ať už jménem banky nebo podnikatele oprávněného k provozování finanční činnosti či jako auditor vystaví nepravdivou zprávu	2 roky OS nebo zákaz činnost

Zdroj: Vlastní zpracování dle trestního zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Tab. 5: Přehled vazeb zákona o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb.

Část I. – Obecná ustanovení	<p>§ 1 Předmět úpravy a její vztah k jiným zákonům</p> <p>(1) Tento zákon upravuje podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, které lze za spáchání stanovených trestných činů právnickým osobám uložit, a postup v řízení proti právnickým osobám.</p>
-----------------------------	--

Tab. 5: Přehled vazeb zákona o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb.

<p>Část II. – Základy trestní odpovědnosti právnických osob</p>	<p>§ 8 Trestní odpovědnost právnické osoby</p> <p>(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak:</p> <p>a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,</p> <p>b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),</p> <p>c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo</p> <p>d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c),</p>
<p>Část III., hlava I., Obecná ustanovení</p>	<p>§ 15 Druhy trestů a ochranných opatření</p> <p>(1) Za trestné činy spáchané právnickou osobou lze uložit pouze tyto tresty</p> <p>a) zrušení právnické osoby,</p> <p>b) propadnutí majetku,</p> <p>c) peněžitý trest,</p> <p>d) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,</p> <p>e) zákaz činnosti,</p> <p>f) zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži,</p> <p>g) zákaz přijímání dotací a subvencí,</p> <p>h) uveřejnění rozsudku.</p> <p>(2) Za trestné činy spáchané právnickou osobou lze uložit jako ochranné opatření zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.</p>

Tab. 5: Přehled vazeb zákona o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb.

	(3) Právnické osobě lze uložit tresty a ochranná opatření uvedená v odstavcích 1 a 2 samostatně nebo vedle sebe. Nelze však uložit peněžitý trest vedle propadnutí majetku a trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty vedle zabránění těžké věci nebo jiné majetkové hodnoty.
--	--

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Výše citovaný zákon byl v polovině listopadu 2011 vetován prezidentem Václavem Klausem, neboť tento vyjádřil přesvědčení, že trestného činu se může dopustit pouze jednatel a nikoliv instituce. Dne 6. 12. 2011 však Poslanecká sněmovna prezidentovo veto přehlasovala a počínaje dnem 01. 01. 2012 nabyl zákon účinnosti.

1.4 Základní rozdíly IFRS a Českých účetních standardů při použití možných technik kreativního účetnictví

Cílem této diplomové práce není lexikonové porovnávání rozdílů mezi Českými účetními standardy a mezinárodními standardy (IFRS). Přesto však nelze vzájemné poměření těchto předpisů přejít bez povšimnutí. Důvodem je skutečnost, že od 01. 05. 2011 se musí již i české společnosti, které jsou kótované na burze, řídit předpisy IFRS při sestavování svých konsolidovaných či nekonsolidovaných závěrek. Kotací na burze je zde míněno vydání dlužných nebo majetkových cenných papírů obchodovatelných na regulovaných veřejných trzích. Všechny české společnosti podléhající IFRS jsou tak v podstatě nuceny k dvojí, respektive k trojí evidenci. Pro určení „českého daňového základu“ musí účtovat a postupovat dle českých standardů (1. evidence) a následně provést úpravy dle českých daňových předpisů (2. evidence). K těmto dvěma evidencím se pak přidává povinnost sledování výsledku hospodaření a daňového základu dle IFRS (3. evidence).

V následující tabulce jsou představeny některé základní difference v postupech účtování co do jejich *obsahu* (upravená citace). Přičemž plné znění citované srovnávací studie, respektive části porovnávající české účetní předpisy a IFRS, vypracované skupinou konzultantů z PricewaterhouseCoopers Audit, s.r.o. (PWC), je přílohou této diplomové práce.

Tab. 6: Přehled vybraných diferencí IFRS a ČÚP¹

ÚČETNÍ OBLAST	IFRS	ČESKÉ ÚČETNÍ PŘEDPISY
KONCEPČNÍ RÁMEC		
Historické ceny	<p>Oceňování v historických cenách. Nehmotná aktiva, dlouhodobý hmotný majetek a investice do nemovitostí mohou být přeceněny.</p> <p>Finanční deriváty, a převážná část cenných papírů musí být přeceňovány. Přeceňování je požadováno i při některých podnikových kombinacích.</p>	Oceňování v historických cenách s výjimkou specifických složek majetku (například finančních derivátů a převážné části cenných papírů), které se přeceňují na reálnou hodnotu. K přeceňování na reálnou hodnotu dochází i při některých přeměnách společnosti.
Priorita věrného zobrazení skutečnosti	Ve výjimečných případech lze standardům nadřadit zásadu „Priority věrného zobrazení skutečnosti“	<p>Pokud ve výjimečných případech některá z daných účetních metod nepodává věrný a poctivý obraz, je účetní jednotka povinná postupovat tak, aby byl podán věrný a poctivý obraz. Avšak priorita „věrného a poctivého zobrazení“ nemůže převážit explicitní požadavky stanovené v zákoně o účetnictví.</p> <p>V případě nadřazení věrného a poctivého zobrazení musí být informace o takovémto postupu uvedeny v účetní závěrce.</p>
ÚČETNÍ ZÁVĚRKA		
Měna použitá při vykazování	Pro kalkulaci hospodářského výsledku vyžaduje použití tzv. měny vykazování, podniky ale mohou předkládat své finanční výkazy i v jiné měně.	Pouze česká měna.
Součásti účetní závěrky	Rozvaha (nově nazývaná výkaz finanční pozice), výsledovka (pokud je připravena odděleně od výkazu úplného výsledku), výkaz úplného výsledku, výkaz změn	Rozvaha, výkaz zisku a ztráty (výsledovka), přehled o změnách vlastního kapitálu, přehled o peněžních tocích a příloha obsahující účetní postupy

¹ PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDIT, s.r.o. (skupina konzultantů), P. Kríž – vedoucí projektu: IFRS a České účetní standardy – podobnosti a rozdíly. Praha 2009, [vid 2011-12-01], s. 4-13, dostupné online z http://www.pwc.com/cs_CZ/cz/ucetnictvi/ifrs-publikace/ifrs-a-cz-gaap-podobnosti-rozdily.pdf

ÚČETNÍ OBLAST	IFRS	ČESKÉ ÚČETNÍ PŘEDPISY
	<p>vlastního kapitálu a výkaz peněžních toků za dvě účetní období, účetní postupy a komentář.</p> <p>Výkaz finanční pozice k počátku srovnávacího období musí být vyhotoven, pokud účetní jednotka retrospektivně uplatní nové účetní pravidlo nebo provede reklasifikaci ve srovnatelných údajích.</p>	<p>a komentáře.</p> <p>Přehled o změnách vlastního kapitálu a přehled o peněžních tocích jsou v řadě případů nepovinné. U všech výkazů se uvádějí údaje za dva roky (běžný a minulý), i když v případě přehledu o peněžních tocích to není explicitně požadováno.</p>
Mimořádné položky	Zakázány.	Zahrnují operace neobvyklé povahy vzhledem k běžné činnosti podniku i případy nahodile se vyskytujících událostí, změny účetních metod a opravy významných chyb minulých období. Pouze podnikatelé jsou povinni opravovat chyby minulých období přes mimořádné položky běžného účetního období.
Opravy významných chyb	Údaje srovnávacího období se upraví. Pokud chyba nastala ještě dříve než ve vykázaném srovnávacím období, musí být vykázána retrospektivně upravená počáteční rozvaha srovnávacího období.	Zahrnují se do výkazu zisku a ztráty běžného roku jako mimořádné položky (mimo zásadní chyby u finančních institucí, účtovaných proti nerozdělenému výsledku minulých let).
VYKAZOVÁNÍ VÝNOSŮ		
Stavební smlouvy (dlouhodobé kontrakty)	Účtovat výnosy z dlouhodobých kontraktů a zisky s uplatněním tzv. metody procenta dokončení. Zakázána tzv. <i>metoda dokončených kontraktů</i> .	Metoda procenta dokončení není upravena ČÚP. Způsob účtování závisí na formě smluvního ujednání. Obvykle má formu metody dokončených kontraktů, neboť zahrnutí nerealizovaných zisků není povoleno.
VYKAZOVÁNÍ NÁKLADŮ		
Zaměstnanecké akcie jako forma odměňování	Vykázat náklad za přijaté služby. Související částka bude vykázána buď jako závazek nebo jako zvýšení vlastního kapitálu v závislosti na tom, zda transakce bude uhrazena peněžními	Neexistuje standard na vykazování nebo oceňování položek. Požaduje se zveřejnění akcií užitých jako formy odměňování členů představenstva, dozorčí rady a vedoucích

ÚČETNÍ OBLAST	IFRS	ČESKÉ ÚČETNÍ PŘEDPISY
	prostředky či akciemi. Částka je oceněna v reálné hodnotě akcií či poskytnutých akciových opcí.	zaměstnanců. Hotovostní vypořádání závazků by mělo být vykázáno jako závazek v rozvaze, přičemž odpovídající částka je vykázána ve výsledovce.
Nákladové úroky	Nákladové úroky jsou vykazovány na aktuální bázi. K amortizaci veškerých výpůjčních nákladů se užívá metoda efekt. úrokové sazby. U aktiv v reálné hodnotě účtovat do nákladů není požadováno.	Smluvní úrok vykazován na aktuální bázi. Ostatní výpůjční náklady jsou zaúčtovány do nákladů v okamžiku uskutečnění.
AKTIVA		
Snížení hodnoty aktiv	Pokud je znehodnocení indikováno, sníží se ocenění na vyšší z hodnot – reálná hodnota snížená o náklady na prodej a hodnota z užívání založená na diskontovaných peněžních tocích. Pokud nevznikne ztráta ze znehodnocení, posoudí se doba používání uvažovaných aktiv. Snížení dříve vykázaných ztrát je povoleno za určitých okolností, vyjma goodwillu.	Rozlišováno buď trvalé znehodnocení (vykazováno jednorázovým odpisem), nebo dočasné znehodnocení (tvořeny opravné položky, které mohou být zrušeny).
ZÁVAZKY		
Rezervy	Vykázat rezervy vztahující se k současným závazkům z minulých událostí, pokud lze spolehlivě odhadnout pravděpodobný odliv zdrojů. Pokud je dopad časové hodnoty peněz významný, pak by výše rezervy měla odpovídat současné hodnotě závazku.	Obecně srovnatelné s IFRS, ale podle ČÚP se tvoří například rezervy i na budoucí opravy dlouhodobého hmotného majetku (není povoleno podle IFRS). Finanční instituce srovnatelné s IFRS.
OSTATNÍ TÉMATA ÚČETNÍHO VÝKAZNICTVÍ		
Zveřejnění rizik plynoucích z finančních nástrojů	Účetní jednotka by měla vykázat informace umožňující uživatelům výkazů zhodnotit podstatu a rozsah rizik plynoucích z finančních nástrojů.	Pokud je to relevantní pro finanční pozici nebo výsledek, musí podnik používající finanční nástroje uvést ve výroční zprávě cíle a způsob řízení rizik a zveřejnit informace o cenovém, úvěrovém a likvidním riziku.

ÚČETNÍ OBLAST	IFRS	ČESKÉ ÚČETNÍ PŘEDPISY
Transakce se spřízněnými stranami – vykazování	Pro transakce se spřízněnými stranami se vykáže povaha vztahu (7 kategorií), objem transakcí, zůstatky, podmínky a typ transakce. Zveřejnění odměn poskytnutých klíčovým vedoucím pracovníkům v souhrnné výši.	Vykazují se významné transakce se spřízněnými stranami, které nebyly uzavřeny za běžných tržních podmínek. Je požadováno zveřejnění souhrnných odměn klíčovým vedoucím pracovníkům.

Zdroj: PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDIT, s.r.o. (skupina konzultantů), P. Kříž – vedoucí projektu: IFRS a České účetní standardy – podobnosti a rozdíly. Praha 2009, [vid 2011-12-01], s. 4-13, dostupné online z http://www.pwc.com/cs_CZ/cz/ucetnictvi/ifrs-publikace/ifrs-a-cz-gaap-podobnosti-rozdily.pdf.

1.5 Zákon Sarbanes-Oxley: jeho hlavní pilíře, výhody a nevýhody

Zákon Sarbanes-Oxley vznikl v roce 2002 v USA a své označení získal kombinací jmen dvou jeho navrhovatelů, kterými byli kongresmani Paul Sarbanes a Michael G. Oxley. Důvod vzniku tohoto zákona přímo určuje i jeho obsah. Americký prezident George Bush v červenci 2002 svým podpisem schválil začlenění zákona do platné legislativní soustavy, jako reakci na krach firmy Enron a WordCom. Hlavním cílem SOXu je tedy snížit rizika a příčiny finančních podvodů a hospodářské kriminality, a to zejména stanovením vyšší odpovědnosti podnikových manažerů, právních poradců, účetních, ekonomů, ale i auditorských firem. To vše by mělo vést ke zvýšení důvěry investorů ve zveřejňované výsledky podnikatelských subjektů a k obnovení burzovních obchodů na původní úrovni.

Tento zákon musí respektovat nejen americké společnosti, ale i zahraniční subjekty kótované na amerických akciových trzích, popřípadě ty společnosti, které mají v USA pobočku, nebo naopak, jejichž mateřská firma sídlí ve Spojených státech. Rovněž ustanovením tohoto zákona podléhají i veškeré evropské auditorské firmy, které jsou najímány americkými klienty.

SOX má své odpůrce i příznivce, ale rozhodně není nikým přijímán neutrálně. Z řad odpůrců se nejčastěji SOXu vyčítá místy až diktátorský přístup a jakási až hysterická snaha vrátit důvěru investorů ve finanční výkazy a práci auditorů. Nutno podotknout, že na vině leckdy není zákon sám, ale jeho urputné uplatňování v některých firmách, které takto jednájí v domnění, že pouze tak ukážou svoji společnost v nejlepším světle.

Hlavní pilíře zákona²:

- manažeři se vyjadřují k interním kontrolním systémům,
- generální ředitel (CEO) a finanční ředitel (CFO) ručí svým podpisem za správnost předkládaných výročních a průběžných zpráv a za to, že údaje v nich jsou pravdivé a nejsou zavádějící,
- auditor podává výrok o efektivnosti kontrol,
- manažerům mohou být v případě porušení zákona zpětně odebrány bonusy a jiné finanční výhody,
- povinnost obměny auditora u téhož klienta,
- povinnost obměny vedoucího partnera na auditní zakázce,
- auditori jsou podrobeni pravidelným inspekcím dozorujícího orgánu PCAOB (nezávislá komise dozorující nad činností auditorských společností),
- vedoucí osoby společnosti nesmí být zaměstnány rok před svým auditem v auditorské firmě,
- postih konfliktu zájmů a obchodování na základě neveřejných informací,
- auditor nesmí provádět pro své klienty určitý okruh služeb,
- povinnost přijmout a zveřejnit etický kodex,
- zákonná ochrana informátorů,
- zpřísněny požadavky na dokumentaci firemních procesů a skutečností,
- auditor se zodpovídá a je placen nikoliv managementem, ale auditním výborem,
- zákaz zaměstnaneckých půjček firem svému managementu,
- dramaticky zvýšeny sankce postihující ekonomickou kriminalitu,
- zpřísnění účetních standardů a pravidel,
- zkrácení lhůt pro zveřejňování finančních informací,
- podpora konkurenčního prostředí v auditním průmyslu.

² Středoevropské centrum pro finance a management. *Sarbanes-Oxley (SOX)*, [vid 2011-08-24], dostupné online z <http://www.finance-management.cz/080vypisPojmu.php?X=Sarbanes-Oxley+SOX&IdPojPass=42,/>

SOX odstraňuje nedostatky v legislativě, které měly být odstraněny již dávno. Rychlé zavedení přísnějších kontrolních mechanismů přináší své výhody, ale i nevýhody. Není bezesporu překvapením, že právě to, co odpůrci zákona vyčítají, to jeho příznivci naopak vítají. Na jedné straně se hovoří o návratu důvěry, vyloučení neefektivních procesů díky testování vnitřních kontrolních systémů, na straně druhé je argumentováno vysokými náklady spojenými s implementací a aplikací zákona. Základní klady a zápory SOXu můžeme shrnout do následujícího přehledu:

Kladné dopady SOXu:

- **Obnovení důvěry investorů** (a tím i jejich ochoty i nadále investovat své volné finanční prostředky do cenných papírů), **růst investic a dividend**. Díky důvěře investorů se vrací objem burzovních obchodů na předchozí úroveň.
- **Motivace top managementu k důslednějšímu kontrolování vnitřních systémů**, zvýšení požadavku na kvalitu a dobu archivace příslušné dokumentace, vyšší míra nezávislosti auditorů a zejména – jedno z nejdůležitějších – ochrana informátorů, tedy například zaměstnanců před svým vedením. Což je právě kamenem úrazu v České republice, kdy nedochází k odhalování podvodného jednání nadřízených vůči zaměstnancům právě proto, že tito se bojí následků svého oznámení.
- Tato výhoda je zároveň i nevýhodou - záleží na úhlu pohledu. Jde o **přizpůsobení informačních technologií zákonu Sarbanes-Oxley**. V prvotním stádiu je tedy možné považovat vzniklé náklady na implementaci vyspělejších informačních systémů za nevýhodu, ale užitek z rychlejšího a spolehlivějšího systému je zároveň ve svém důsledku přínosem.
- Povinností kontrolovat interní procesy došlo k **odhalení slabých stránek společnosti a k eliminaci neefektivních, či dokonce naprosto zbytečných procesů**. Přidělením vyšší odpovědnosti top managementu a z toho vyplývající přísnější postih v případě nedodržení SOX se zlepšila i kontrola nad děním v podniku.

Záporné dopady SOXu:

- **Zvýšení nákladů**, a to nejenom nákladů v podobě implementace nových informačních systémů dle požadavků SOX. Zákon klade vysoké nároky na informační výstupy ze systémů, na zpracování více dat, na lepší integraci s dalšími systémy apod. Růst ale vykazují i náklady za audit a náklady z titulu prodloužené lhůty archivace a vyššího objemu archivovaných písemností.
- **Inovace**: osobní odpovědnost top managementu může vést k obavám z jakýchkoliv novinek a případných odpisů zmařených investic. Místo na výzkum a vývoj jsou vynakládány nemalé prostředky z fondu společnosti na implementaci SOX.
- **Konkurence**: pro začínající podniky jsou náklady související se zavedením SOX natolik velkým břemenem, že tyto často nejsou schopni konkurovat velkým firmám. Některé začínající firmy považují vzniklé náklady za natolik likvidační, že se raději rozhodnou hledat kapitál jinde než na amerických trzích.
- **Napnutější vztahy mezi klienty a auditory**: před vznikem zákona SOX byli někteří auditoři ochotni dát společnosti výrok „bez výhrad“, ačkoliv auditovaná účetní závěrka nebyla zcela bez chyb. Vývoj událostí ukázal, že takovýto postup rozhodně není správný. Po zavedení SOX se ale uchylují auditorské společnosti poměrně často k druhému extrému a rapidně zvýšily množství negativních výroků v hodnocení společnosti. Vedení pak podezřívá auditory z přílišného zájmu o banální věci, z čehož vyplývá i fakturace větší částky za počet hodin strávených kontrolou auditované společnosti, zatímco auditoři si vykládají tlak ze strany managementu na rychlejší průběh auditu jako známku skrývání čehosi, co by mohlo být v podrobnějším zkoumání odhaleno. Vzájemná nedůvěra tak rozhodně neprospívá efektivní práci auditorů.

Sarbanes-Oxley bezesporu musel vzniknout. V dané situaci, jež panovala nejen na amerických trzích, bylo potřeba vrátit obchodování řád a obnovit důvěru investorů. Tehdy splnil svůj účel a zákonodárci jeho pomocí dali jasně najevo, jak budou potrestáni ti, kteří se podvodu dopouštějí nebo mu pasivně přihlížejí.

Dnes, když byl navrácen řád a určitá míra etiky do podnikání, možná nastal ale čas zmírnit některá pravidla daná SOXem a tím i snížit náklady společnostem, jež se musí daným zákonem řídit a přizpůsobovat se mu.

1.6 Harmonizace účetních předpisů v rámci Evropské unie

Krise národních a nadnárodních ekonomik nenechala chladnou ani Evropskou unii. V reakci na vydání SOX byla v EU přijata řada opatření směřujících k obnovení stability ekonomiky a důvěry investorů. Podobně jako SOX, byla i tato opatření vyhotovena jako ad hoc reakce na vzniklé problémy a řešila víceméně aktuálně nastalé problémy v době nejhlubší krize. Otázkou zůstává, zda jsou opatření Evropské unie relevantní i pro budoucnost, nebo je třeba je přepracovat, aby spíše než hašení již vzniklých požárů působila preventivně v boji s možným opakováním historických chyb a omylů ve finančním systému.

Určitá míra zkosnatělosti a rozvláčnosti v rozhodování EU vedla k tomu, že většina jejích členských států poněkud netrpělivě začala hledat svůj lék na krizi a samostatně bojovat. Ať již formou investičních pobídek, šrotovného, podporou rekvalifikačních kurzů, nebo i určitou snahou o protekcionismus (uzavírání ekonomik – reakce starších členů EU). Právě posledně jmenovaný přístup, protekcionismus, byl odmítnut souhlasným prohlášením členských států během neformálního summitu Evropské rady v Bruselu 1. března 2009 (období předsednictví České republiky). Tento summit můžeme považovat za vrchol snah o koordinovaný postup. Vraťme se ale od řešení následků krize v období 2000 – 2009 zpět, až k tzv. Římským dohodám, tedy do let padesátých 20. století.

Podpisem Římských dohod byl ujednáán společný trh členských států a začalo být více než jasné, že bude potřeba vyřešit i diferenci v účetních systémech jednotlivých států. Jedním z počínů v oblasti této problematiky je vydání závazných pokynů pro členské země v oblasti účetnictví formou tzv. direktiv. Účetnictví se týká tzv. 4. direktiva, 7. direktiva a 8. direktiva, které tvoří kodex účetní legislativy Evropské unie. Kromě závazných předpisů byly v rámci EU vyhotoveny i různé směrnice, kterým nelze po stránce odbornosti vytknout absolutně nic, tedy kromě toho, že nejsou závazné a tím pádem i jejich dodržování není vymahatelné.

Za zmínku stojí například tzv. *Zimní zpráva* (Winter Report, 4. listopad 2002), v níž Evropská komise stanovuje směrnice korigující oblast řízení a správy společnosti.

V souvislosti s největšími účetními skandály, v nichž byly bohužel leckdy i ostudně zapleteny auditorské společnosti, vyvstala nutnost přepracovat **osmou směrnicí EU**.

Zejména bylo třeba dopracovat problematiku:

- povinností statutárních auditorů (např. vytvořit Regulační výbor pro audit, pro zajištění přímé komunikace s auditory),
- nezávislosti auditorů (vnější či vnitřní rotace auditorů),
- etického kodexu.

Dne 21. března 2005 se Ivo Strejček (tehdejší poslanec evropského parlamentu a člen Výkonné rady ODS) v přednášce pro Komoru daňových poradců vyjádřil ke změnám osmé direktivy následovně³:

„K řadě bodů, které direktiva EK navrhuje, jsem skeptický, protože se domnívám, že je nezbytné zajistit vyváženost mezi snížením rizika podvodu a zajištěním zdravé konkurence. Jsem si jist, a konzultace s majiteli či předními manažery firem mi to potvrdily, že direktiva nepřinese žádoucí výsledky – navrhuje pouze byrokratická řešení, jde cestou zvyšování nákladů soukromých firem a uvaluje na podnikání další břemeno v prostředí, kde kontrolní mechanismy již fungují. A fungují-li špatně či nedokonale, pak je jejich trestní odpovědnost zákonem stanovena.“

Pozn.: „EK = Evropská komise“

³ STREJČEK, I. *Přednáška pro Komoru daňových poradců – Senát PČR*, Praha, 21. března 2005, [vid 2012-02-01], dostupné online z www.ods.cz

V dnešní době lze vyzorovat snahu o harmonizaci účetnictví na třech frontách:

1. **Harmonizace v rámci Evropské unie** – hlavní roli hrají již dříve zmíněné 3 direktivy Evropské unie:

- Čtvrtá direktiva se týká požadavků Evropské unie na roční účetní výkazy společnosti.
- Sedmá direktiva předkládá požadavky Evropské unie na konsolidované účetní výkazy.
- Osmá direktiva je o požadavcích Evropské unie na auditory.

2. **Harmonizace v USA – US GAAP** – na tyto americké účetní standardy, vzhledem k rostoucímu vlivu USA, nelze pohlížet jako na platné pouze na americkém území, ale je nutné se s nimi seznámit i zde v Evropě.

3. **Snahy o celosvětovou harmonizaci** – Mezinárodní účetní standardy (IAS), nyní Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS).

2 Vymezení pojmu *kreativní účetnictví* a postoje odborných asociací k této problematice

Účetnictví, ve své nejjednodušší podobě, existovalo již v pravěku, kdy si naši předci vyznačovali stav svého majetku vrypy do kamenů, kostí a jiných odolných materiálů. Nejznámější doloženou formou zaznamenávání je tzv. *vrubovka*⁴ – zářezy v této dřevěné tyči zračily výši pohledávek/závazků, a seříznutí určitého počtu zářezů pak úhradu těchto pohledávek/závazků. Vznik písma znamenal tvorbu dokonalejších účetních záznamů, vynález kalkulaček a dalších jednoduchých počítacích strojů pak přesun od *abakusu*⁵ (systém posuvných korálků) k rychlejší a dokonalejší formě zpracování záznamů. A konečně průmyslová revoluce ukázala nutnost rozšířit externí účetnictví i o účetnictví nákladové, finanční, manažerské, účetnictví státní správy a další obory tak, aby byly uspokojeny požadavky nejen vlastníků firem, ale i výrobních manažerů, zaměstnanců, dodavatelů, odběratelů, zástupců státní sféry a finančních institucí, atd.

Pojem *kreativní účetnictví* se nicméně objevuje až v 80. letech 20. století, ačkoliv lze důvodně předpokládat, že různé úpravy účetních záznamů a výkazů existovaly již dříve. Minimálně od chvíle, kdy došlo k oddělení vlastnictví a řízení. Tedy od okamžiku, kdy správou svěřeného majetku byli pověřeni manažeři (ať už se jim v historii říkalo jakkoliv), kteří jsou odměňováni za své přínosy pro firmu a za to, jak firma vzkvétá pod jejich vedením. Definice *kreativního účetnictví* se liší pramen od pramenu, vždy se ale jedná o balancování na hraně etiky a legality a možných vazeb a kombinací mezi těmito pojmy. Následující body diplomové práce předkládají pohled různých profesních skupin na danou problematiku, a to nejen na *kreativní účetnictví* jako takové, ale i na jeho odnože, jimiž jsou *window dressing* či *mimobilanční financování*.

⁴ *Dějiny účetnictví*. In: Wikipedia: otevřená encyklopedie [online], strana naposledy edit. 2012-05-25. [vid. 2011-10-12]. Česká verze. Dostupné z:

⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_%C3%BA%C4%8Detnictv%C3%AD

Tamtéž.

2.1 Definice kreativního účetnictví

V úvodu této kapitoly je nezbytné nejprve vymezit podstatu pojmu „kreativita“. Tato alternace k výrazu „tvořivost“ představuje souhrn vlastností osobnosti, které jsou předpokladem pro tvůrčí činnost a tvůrčí řešení problémů. Francis Picablo definuje kreativitu následovně: *„Naše hlava je kulatá, aby myšlení mohlo měnit směr. Kreativita znamená vidět to, co vidí ostatní, ale něco jiného si u toho myslet.“*

Ve svém prvotním významu je tedy kreativita (z latinského *creo* = tvořím) pozitivním a vítaným jevem, zatímco pod slovním spojením „kreativní účetnictví“ se skrývá výraz pro manipulaci s čísly. Tuto skutečnost lze spatřit i v následujících definicích kreativního účetnictví:

- I. Griffith⁶ říká: *„Každý podnik v zemi švindluje svůj zisk. Každá sada publikovaných účtů je založena na knihách, které byly pečlivě uvařeny nebo kompletně opečeny. Čísla, kterými je otravována dvakrát za rok investující veřejnost, byla všechna změněna kvůli obraně před vinou. Je to největší podfuk od Trojského koně. Ovšem, popravdě řečeno, je tento klam výborně vyvedený. Je naprosto legitimní. Je to kreativní účetnictví.“* (1986).
- Kamal Naser⁷ vysvětluje kreativní účetnictví jako proces modifikace výsledků hospodaření od skutečného obrazu směrem k žádoucím výsledkům, a to buď nevhodným používáním nebo dokonce zneužíváním stávajících pravidel nebo opomenutím jiných pravidel.

⁶ GRIFFITHS, I. *New Creative Accounting: How to Make Your Profits What You Want Them to Be*. Palgrave MacMillan, 1995. ISBN 0333628659.

⁷ NASER, K., PENDLEBURY, M. A note on the use of creative accounting. *The British Accounting Review*, 1992, roč.24, č.2, s. 111-118.

- Terry Smith⁸, finanční analytik: „*Již jsme pocítili, že značný nárůst zisků, který nastal v 80. letech, byl spíše výsledkem účetních triků než skutečného ekonomického růstu, a tak jsme se rozhodli ukázat hlavní spletné techniky a ukázat je na příkladech společností, které tyto techniky používají.*“ (1992)
- Michael Jameson⁹, účetní: „*Během účetního procesu se člověk potýká s mnoha aspekty posuzování a řešení konfliktů mezi různými navzájem si konkurujícími přístupy k prezentování výsledků v rámci finančních případů a transakcí. Tato flexibilita poskytuje příležitosti pro manipulaci, podvod a klamnou prezentaci. Tyto aktivity, praktikovány méně svědomitými členy účetní profese, vešly ve známost jako kreativní účetnictví.*“ (1988)

Ačkoliv se pojem *kreativní účetnictví* stal moderním a používá se stále častěji i při hodnocení ilegálních účetních podvodů, které nemají s kreativitou nic společného, komplexního odborného zpracování se v České republice zatím nedočkal. Většina dostupných publikací pouze klade důraz na vypovídací schopnost účetní evidence a vyzdvihuje její důležitost. Kupříkladu prof. Ing. Dana Kovanicová, CSc. označuje účetnictví za obdivuhodnou pokladnici plnou vědomostí¹⁰. Lubomír Harna, prezident Svazu účetních pak zdůrazňuje význam ekonomické gramotnosti v oblasti účetních předpisů pomocí následujícího přirovnání¹¹: „*Pokud někdo řídí firmu a nemá alespoň základní znalosti účetnictví, je to jakoby řídil rychlé auto v mlze a měl zhasnutá světla. Kolize je nevyhnutelná.*“ Když už se pak v dostupné tuzemské literatuře objeví charakteristika kreativního účetnictví, jedná se většinou o překlad z jazyka anglického. Všechny definice se víceméně shodují v označení těchto operací za *proces manipulace s daty, při využití odborných znalostí účetních pravidel, s cílem transformace účetních dat z podoby, jakou by měly mít, do podoby, jakou by chtěli mít jejich tvůrci.*

⁸ SMITH, T. *Accounting for Growth: Stripping the Camouflage from Company Accounts* Century Business Ltd., 1992. 224 pgs., ISBN-13: 978-0712657648 0-314-00200-6.

⁹ JAMESON, M. *A practical guide to creative accounting*, Kogan Page, 1988, 159 pgs., ISBN 1850913013, 9781850913016

¹⁰ KOVANICOVÁ, D. a P. KOVANIC. *Poklady skryté v účetnictví. Díl I, Jak porozumět účetním výkazům*, 4. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 1997. ISBN 80-85967-47-2.

¹¹ Finance.cz. *ISÚ: Účetní povolání je globální profesí*, [vid 2011-01-27], dostupné online z <http://www.finance.cz/zpravy/finance/153733-isu-ucetni-povolani-je-globalni-profesi/>

Dle použitých technik lze na kreativní účetnictví nahlížet z různých úhlů pohledu. Tyto techniky mohou být buď na první pohled zřejmé a lehké rozpoznatelné, pak hovoříme o *window dressingu*, nebo naopak nesnadno odhalitelné a vyžadující k svému rozkrytí vysoké odborné znalosti, zde jde o tzv. *mimobilanční financování*. Bližšímu vymezení těchto dvou podob kreativního účetnictví jsou věnovány následující kapitoly diplomové práce.

2.2 Praktiky kreativního účetnictví – *Window dressing*

ICAEW (Institut certifikovaných účetních v Anglii a Walesu) definuje metodu *window dressingu* jako¹²: „*Takové vedení transakcí, při nichž finanční výkazy podávají zavádějící nebo nereprezentativní obraz o finanční situaci podniku*“. (1986)

Ve slovníku Finančního výkaznictví Coopers Lybrand¹³ se můžeme dočíst o této problematice následující: „*Window dressing je takové vedení transakcí, jehož cílem je vytvoření příznivějšího obrazu o finanční pozici ve výkazech účetnictví, než jaká je ve skutečnosti*“.

Klasický anglicko-český slovník dostupný v online podobě, po napsání pojmu *window dressing* nabízí velmi výstižný překlad: *bilanční kosmetická úprava*.

Hlavní techniky *Window dressingu*¹⁴ – včetně vysvětlujícího komentáře:

- Záměrné vykazování krátkodobého majetku a dluhů mezi dlouhodobým a naopak dlouhodobého majetku a dluhů mezi krátkodobým majetkem (*takto dojde ke zkreslení ukazatelů finanční analýzy, které pracují s hodnotou krátkodobých a dlouhodobých závazků či aktiv*).

¹² ICAEW. *Forensic Accountant*, [vid 2011-01-27], dostupné online

z <http://www.icaew.com/en/qualifications-and-programmes/forensic-accountant-accreditation>

¹³ DONAGHY, P. *Coopers & Lybrand Multilingual Dictionary of Financial Reporting*. REF HG151.C66 1996, Mass market paperback

¹⁴ DRÁBKOVÁ, Z.. *Kreativní účetnictví a účetní podvody jako porušování věrného a pravdivého obrazu účetnictví*, České Budějovice, 2011, str.30, (disertační práce Ph.D.), JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH, EKONOMICKÁ FAKULTA

- Nedodržování zásady opatrnosti v účetnictví (*podnik tedy nevytváří např. rezervy pro krytí budoucích výdajů či opravné položky pro zachycení přechodného snížení hodnoty majetku, nebo naopak jejich tvorbu nepřiměřeně zneužívá. Tvorba rezerv a opravných položek se účtuje ve prospěch nákladů, snižuje tedy účetní hospodářský výsledek v roce svého vzniku*).
- Některé praktiky v přeceňování majetku, které neodpovídají účetním pravidlům a předpisům (*přecenění aktiv a závazků může výraznou měrou ovlivnit např. výši a strukturu vlastního kapitálu*).
- Zkreslené vykazování výnosů (*např. vykazování tržeb, aniž by došlo k jejich realizaci, nebo naopak zatajování prokazatelně dosažených výnosů*).
- Zkreslené oceňování majetku v rozvaze již v době jeho pořízení (*nezahrnutí položek souvisejících s pořízením majetku do ceny pořizovací, ale jejich vykazování přímo v nákladech. Časté je i záměrné stanovení ceny reprodukční odlišně od reality*).
- Zaměňování technického zhodnocení majetku za opravu nebo naopak (*Oprava majetku vstupuje rovnou do nákladů a snižuje tak účetní hospodářský výsledek a následně i daňovou povinnost, zatímco technické zhodnocení navyšuje pořizovací cenu majetku a do nákladů se dostane postupně, formou odpisů*).
- Odhad doby životnosti majetku, který je proveden záměrně chybně (*manipulace s účetním hospodářským výsledkem formou účetních odpisů, které jsou vykazovány v nákladech společnosti, a to díky záměrnému nadhodnocení či podhodnocení životnosti majetku*).
- Fiktivní dodávky zboží (*tato praktika je již spíše podvodem, než projevem kreativity*).
- Záměrně chybná alokace nákladů např. u nedokončené výroby (*v podstatě je pro kontrolní orgán nesnadno dohledatelné, které vykázané náklady skutečně přísluší nedokončené výrobě, a které nikoliv*).

2.3 Praktiky kreativního účetnictví – mimobilanční financování

Definice ICAEW pro vymezení mimobilančního financování zní¹⁵: „*Takové financování nebo refinancování podnikových činností, které se při dodržení zákonných požadavků a existujících účetních zásad nemusí objevit v jeho rozvaze.*“

Ačkoliv definice popisuje postup, kdy účetní jednotka záměrně neučtuje rozvahově o skutečnostech, které by ale v tomto výkaze zachyceny být měly, v praxi je možno setkat se i s opačným přístupem. Tím je myšlena situace, kdy účetní jednotka na rozvahových účtech zachycuje skutečnosti, které mají být správně evidovány mimo, na podrozvahových účtech (např. vypůjčený majetek, prodej zásob v komisi apod.).

Některé praktiky mimobilančního financování¹⁶ – včetně vysvětlujícího komentáře:

- Chybná evidence zásob přijatých k opracování. (*Majetek, k němuž nepřešlo na účetní jednotku právo vlastnické, je třeba sledovat na podrozvahových účtech účtové třídy 7. Do tržeb se následně zaúčtuje hodnota opracování. V případě, kdy dodavatel služby místo podrozvahového účetnictví uzavře domluvu s odběratelem o prodeji předmětu určeného k opracování a následnému zpětnému odkupu již opracované věci, dojde tak krátkodobě ke zkreslení hodnoty aktiv u dodavatele služby. Vyšší hodnota aktiv je výhodná například v případě žádosti o úvěr. Poskytovatel úvěru tak může nabýt dojmu, že závazky společnosti jsou kryty rychle likvidním majetkem – předmětnou zásobou, a společnost označí jako nerizikového klienta).*
- zaručené půjčky, považované za tržby, tedy smlouvy o prodeji a zpětném nákupu. (*Společnost A má příliš vysokou hodnotu závazků. Pokud by si půjčila od společnosti B finanční prostředky cestou klasické smlouvy o půjčce, své závazky by v rozvaze navýšila ještě o hodnotu této půjčky.*

¹⁵ ICAEW. *Forensic Accountant*, [vid 2011-01-27], dostupné online

z <http://www.icaew.com/en/qualifications-and-programmes/forensic-accountant-accreditation>

¹⁶ DRÁBKOVÁ, Z.. *Kreativní účetnictví a účetní podvody jako porušování věrného a pravdivého obrazu účetnictví* (disertační práce JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH EKONOMICKÁ FAKULTA, 2011), str. 31.

Společnosti se tedy domluví a místo smlouvy o půjčce uzavřou smlouvu o prodeji majetku společnosti A na spol. B za vyšší hodnotu, než bude výše zpětného odkupu za nižší cenu. Výsledkem této operace je sice nepopiratelný dopad do daní z příjmů, vše je totiž zachyceno na účtech výkazu zisků a ztrát. Zároveň ale společnost A získala potřebné finanční prostředky – jako rozdíl mezi prodejní a nákupní cenou – aniž by tato půjčka byla zachycena v rozvaze. Společnosti A, je-li tato dlouhodobě ve ztrátě, negativní dopad do daní z příjmů nevadí. Společnost B pak realizuje naopak výhodu, neboť výsledkem celé transakce je vyšší hodnota nákladů než tržeb, a tedy i nižší základ daně z příjmů.)

- nekonsolidace „quasi“ dceřiných společností, které jsou používány, aby zlepšily finance podniku. (V případě vzájemné fakturace mezi podniky ve skupině je třeba tyto operace v rámci konsolidace účetních výkazů vyloučit. Pokud např. společnost A inkasuje úhradu od společnosti B za finanční poradenství, má tuto operaci zachycenou společnost A ve výnosech, zatímco společnost B v nákladech. Celá transakce se „vykompenzuje“ až v okamžiku konsolidace, kdy jsou tyto fakturace postaveny proti sobě a vzájemně se tedy vyloučí).

Další z možností mimobilančního financování použitelná u společností účtujících podle mezinárodních účetních standardů IAS:

- Zaměňování finančního leasingu za operativní u společností účtujících podle mezinárodních účetních standardů IAS. (dle IAS: u operativního leasingu nájemce předmět leasingu nevlastní fakticky ani ekonomicky a tedy majetek nezachycuje ve svých aktivech. Jednotlivé splátky nájemného účtuje přímo na vrub účtu nákladů. Nezobrazením pronajímaného majetku v aktivech si tak zlepšuje rentabilitu aktiv, ukazatel ROA - je schopen své výnosy realizovat s nižší hodnotou aktiv, a tedy logicky i nižším vázaným kapitálem. Naopak dle IAS vykazuje nájemce finanční leasing jako aktivum na straně jedné a jako závazek vůči pronajímateli na straně druhé).

2.4 Etika a etický kodex v auditorské, daňové a účetní profesi

Díky technickému pokroku mají dnes účetní k dispozici výpočetní techniku, jakož i různé speciální programy, které by jim teoreticky měly přinést časovou úsporu a pomoc při výkonu jejich povolání. Realita je ale leckdy jiná. Praktické účtování vyžaduje od účetních velkou dávku trpělivosti a většinou i neustálou komunikaci s technickou podporou poskytovatele softwaru. Nejčastěji řešenými problémy jsou chybné zaokrouhlování v účetních knihách, import nesprávných dat do účetních výkazů, jakož i nutnost ručních zásahů do automatických operací v oblasti daní z přidané hodnoty (DPH). Odhlédneme-li od boje s technikou, je toto povolání náročné i v nutnosti držet krok s legislativními změnami, kterých byl od roku 1993 poměrně velký počet. Kromě znalosti legislativy platné v České republice je dnes pak již samozřejmým požadavkem i dokonalá orientace v oblasti mezinárodních účetních norem a předpisů. K výše uvedenému zbývá ještě přičíst nezbytnost maximálního soustředění se na práci, preciznost a pečlivost, a to vše v přísných časových limitech.

Perfektní orientace v účetních předpisech může ale leckdy svést k touze využít více či méně legálních cest k optimalizacím a úpravám hospodářských výsledků a daňových povinností. Kreativita je sice žádanou vlastností, ale v případě účetnictví může vést až k osobní tragédii jedince a ekonomickému kolapsu podnikatelského subjektu. Reakcí na množící se případy hospodářské kriminality v režii účetních a daňových poradců jsou různé profesní etické kodexy, jimiž se snaží jejich tvůrci a příznivci vrátit těmto povoláním jejich dřívější důvěryhodnost a serióznost.

Etika a etický kodex v účetní profesi

Etika má svůj základ v řeckém *ethos* – mrav. Etika se zabývá zkoumáním hodnot a principů usměrňujících lidské chování a jednání v případech, kdy existuje volba mezi dobrem a zlem na základě svobodné vůle. Morální a etické chování v rámci svého povolání má dozajista mnoho účetních. Veřejně však svůj postoj, formou podpisu Etického kodexu profesních účetních, vyjadřují zejména členové Komory certifikovaných účetních (dále jen „KCÚ“).

Tento dokument není dílem KCÚ, ale překladem kodexu Mezinárodní federace účetních (IFAC), který byl přijat jako závazný pro účetní pracovníky v českém prostředí. Kodex je rozdělen do tří částí. Po první, spíše obecné části, následují dva oddíly věnované jednak profesním účetním, provozujícím veřejnou praxi, jednak pak profesním účetním v zaměstnaneckém poměru. V článku 4 úvodu tohoto kodexu je velice důležitý bod, který stručně vyjadřuje vše, co se od účetních očekává¹⁷:

„Povinnosti profesních účetních vůči vlastní profesi a vůči celé společnosti mohou v některých případech být zdánlivě v rozporu s bezprostředními vlastními zájmy, popř. s povinnostmi loajality k zaměstnavateli.“

Kodex dále v bodech 8 a 9 stanoví, že cílem profesních účetních je pracovat podle co nejvyšších měřítek profesionality, dosahovat co nejvyšších hodnot výkonnosti a celkově plnit požadavky veřejného zájmu.

*„Profesní účetní hrají v celospolečenském kontextu důležitou roli: investoři, věřitelé, zaměstnavatelé a ostatní obchodní a podnikatelské subjekty a stejně tak i státní orgány a celá společnost se spoléhají, že profesní účetní zajistí věrohodné finanční účetnictví a výkaznictví, efektivní finanční řízení a kvalifikované poradenství k celému spektru obchodních a daňových záležitostí. Postoj a chování profesních účetních při poskytování takových služeb má dopad na hospodářskou prosperitu. Profesní účetní si toto výhodné postavení mohou udržet pouze tím, že budou veřejnosti nadále poskytovat své specifické služby na takové úrovni, že důvěra veřejnosti bude vnímána jako zcela opodstatněná. Všude ve světě je v nejlepším zájmu profese účetních, aby uživatelé služeb poskytovaných profesními účetními byli ujištěni, že tyto služby jsou poskytovány na nejvyšší kvalitativní úrovni a v souladu s etickými požadavky, jejichž cílem je takovou úroveň zajišťovat.“*¹⁸

¹⁷ Komora certifikovaných účetních. *Etický kodex*, [vid 2011-08-13], str. 9, dostupné online z http://www.komora-ucetnich.cz/files/useruploads/attachments/Navigation/92/eticky_kodex.pdf,

¹⁸ Tamtéž.

Pro dosažení výše uvedených cílů je dle Kodexu třeba naplnit tyto čtyři požadavky:

- věrohodnost
- profesionalitu
- kvalitu služeb
- důvěru.

Každý účetní si nese svůj kodex v sobě. Všichni mají na začátku kariéry stejné možnosti jako ostatní. Neúmyslnou chybu může udělat každý. Vždy lze něco omylem přehlédnout, zapomenout zanechat do účetních knih či nesprávně vyhodnotit. Podvod je ale už vědomé jednání, páchané s úmyslem obohatit sebe nebo někoho jiného. A podvodné jednání by mělo být vždy velmi důrazně potrestáno. Někdy se účetní dopustí podvodu vlivem nařízení manažerů či tíživé osobní finanční situace nebo kvůli jiným podnětům. Je však třeba zdůraznit krátkozrakost takového jednání. Každý takovýto počin byl zatím vždy, ať už dříve či později, odhalen. Různé studie ukazují, že doba mezi uskutečněním podvodu a jeho odhalením je ve většině případů maximálně 1 rok. Pokud se podvodu účastní daňoví poradci či auditoři, prodlužuje se tato doba na 1,5 – 3 roky. Odhaleno je téměř 98 % případů, potrestána však je již jen necelá polovina.

Etika a etický kodex daňových poradců

Etický kodex je listina, která vymezuje žádoucí chování jedinců, kteří jej přijímají svým podpisem za vlastní. Je to účinný a návodný nástroj v rozhodování jedince. V článku 5 výše zmíněného Kodexu profesních účetních jsou definovány kromě jiného i etické požadavky na profesní účetní, kteří pro svého zaměstnavatele či klienty zajišťují nejen služby účetní, ale i služby daňového poradce, v souladu se zákonem č. 523/1992 Sb., *o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky*.

Pro daňové poradce, kteří nejsou současně i členy Komory certifikovaných účetních, je obecně závazný Etický kodex Komory daňových poradců České republiky (dále jen „KDP“). Tento kodex, schválený usnesením Valné hromady KDP ČR, vychází z právní úpravy daňového poradenství v ČR a dále z principu profesní etiky, který je zakotven v kodexu *Confédération Fiscale Européenne*, organizace zastřešující daňové poradenství v Evropě.

Cílem kodexu je stanovit etické požadavky a zajistit dodržování vysokého profesního a morálního standardu v oblasti daňového poradenství, a to zejména naplněním těchto 10 požadavků: **nezávislost, odpovědnost, péče a svědomitost, mlčenlivost, slučitelné a neslučitelné činnosti, reklama, vztahy s profesními kolegy, odměna, profesní vzdělávání a sankce.**

A právě nezávislost bývá nejčastějším kamenem úrazu. Daňový poradce se většinou snaží nedostat se do sporu s význačným klientem, od něhož mu plyne převážná část odměny za práci. Daňový poradce se pak stává ne kontrolním systémem, ale rádcem, jak leccos udělat jinak – ne úplně správně, ale více či méně legálně. To vše vede k závěru, že sankce za podvodná jednání daňových poradců by měla být natolik bolestivá, aby je sebevětší jednorázová odměna za uskutečnění podvodu nepřevážila.

*„Nezávislost: Při plnění svých povinností daňový poradce vždy postupuje s plnou profesní nezávislostí. To se vztahuje jak na zastupování zájmů jeho klientů, tak na řešení střetu zájmů mezi daňovým poradcem, klientem, daňovou správou a dalšími zainteresovanými stranami.“*¹⁹

Etika a etický kodex auditorů/účetních znalců Mezinárodní federace účetních (IFAC)

Etický kodex auditorů je opět implementován formou překladu etického kodexu vydaného Mezinárodní federací účetních (IFAC). Ten má tři části – obecnou část, část pro auditory a část věnovanou účetním znalcům. Dle slovníku IFAC je auditor/účetní znalec, v originále *Professional Accountant*, definován jako osoba – člen členské organizace federace IFAC, poskytující profesní služby v oblasti daní, auditu či poradenství.

¹⁹ Komora daňových poradců České republiky. *Etický kodex daňových poradců České republiky*, . [vid. 2011-08-13], str. 1, dostupné online z <http://www.kdpcr.cz/default.asp?nDepartmentID=117&nLanguageID=1>.

V předmluvě Kodexu²⁰ jsou stanoveny etické požadavky, kdy členská organizace IFAC nesmí uplatňovat méně přísné standardy než ty, které jsou uvedeny v tomto Kodexu, a to i v případě, kdy členská organizace ze zákonných či regulatorních důvodů nemůže dodržovat některá ustanovení, kdy je jí nařízeno zajistit kompatibilitu se všemi ostatními částmi Kodexu.

Základní principy Kodexu²¹:

- ***Integrita:*** být upřímný a čestný ve všech odborných a obchodních vztazích.
- ***Objektivita:*** nedovolit, aby zaujatost, střet zájmů nebo nepřípustný vliv jiných stran převážily nad profesním a odborným uvažováním.
- ***Odborná způsobilost a řádná péče:*** udržovat odborné znalosti a dovednosti na úrovni potřebné k tomu, aby klientovi nebo zaměstnavateli mohl poskytovat vysoce kvalifikované odborné služby na základě nejnovějších poznatků a vývoje v účetní praxi, legislativě a technických postupech a postupovat odpovědně a v souladu s příslušnými odbornými a profesními standardy.
- ***Důvěrný charakter informací:*** – zachovávat mlčenlivost o informacích získaných v rámci profesních a obchodních vztahů při poskytování odborných služeb, a proto nesdělovat takovéto informace třetím stranám bez náležitého a konkrétního oprávnění, s výjimkou případů, kdy existuje právo či povinnost podle zákona nebo podle profesních předpisů informace sdělit, ani nepoužívat důvěrné informace pro osobní užitek auditora / účetního znalce nebo třetí strany.
- ***Profesionální jednání:*** dodržovat příslušné zákony a vyhlášky a vyhýbat se jakémukoliv jednání, které diskredituje profesi.

²⁰ Komora auditorů České republiky. *Etický kodex pro auditory a účetní znalce*, [vid 2011-08-13], str. 1., dostupné online z <http://www.kacr.cz/Data/files/Metodika/Auditing>,

²¹ Tamtéž.

Svůj vlastní kodex sice Komora auditorů ČR nepublikovala, ale připravila návodnou Auditorskou směrnici č. 12: **Postup auditorů při posuzování možných podvodů a chyb při auditu účetní závěrky**, kde v příloze III. definuje situace ukazující na možnost podvodného jednání nebo chyb²²:

- Nereálné lhůty, které pro provedení auditu požaduje vedení účetní jednotky.
- Neochota vedení k otevřené komunikaci s některými třetími stranami – například regulačními orgány a s bankami.
- Omezení rozsahu auditu požadované vedením.
- Zjištění významných skutečností, které vedení předem auditorovi nesdělilo.
- Významné zůstatky v účetní závěrce, která lze obtížně auditovat.
- Neobvyklá aplikace účetních principů.
- Vzájemně si odporující podklady a informace získané od vedení a od zaměstnanců.
- Neobvyklé podklady – např. ručně psané úpravy v dokumentaci nebo výskyt rukopisné dokumentace tam, kde se dokumentace obvykle tiskne.
- Neochota nebo průtahy při poskytování informací.
- Značně neúplné nebo neadekvátní účetní záznamy.
- Transakce bez příslušných dokladů.
- Transakce, které se v důsledku své povahy, objemů a složitosti jeví jako neobvyklé – především pak zjištění takových transakcí ke konci účetního období.
- Významné rozdíly mezi účty hlavní knihy a analytickou evidencí nebo mezi výsledkem fyzické inventury a zůstatky na příslušných účtech, kdy tyto rozdíly nebyly včas řádně prošetřeny a opraveny.
- Nedostatečná kontrola počítačového zpracování (například existence příliš mnoha chyb ve zpracování nebo zpoždění ve zpracování výsledků a výkazů).
- Významné rozdíly v porovnání s předpoklady podle analytických postupů.
- Méně odpovědí na žádosti třetím stranám o potvrzení zůstatků, případně významné rozdíly zjištěné z těchto odpovědí.
- Důkazy o nepřiměřeném nákladném životním stylu vedení nebo zaměstnanců.

²² Postup auditorů při posuzování možných podvodů a chyb při auditu účetní závěrky : auditorská směrnice č. 12. Praha: Komora auditorů České republiky, 2002, 27 s. ISBN 80-902855-5-4.

V praxi se bohužel ale objevují případy, kdy auditor jako poslední kontrolní instance selhal.

Konkrétních případů z praxe, kdy lze postup auditorské společnosti označit za ne zcela správný, je bohužel poměrně velké množství. Například v kauze italské potravinářské a mlékárenské společnosti Parmalat, spojené s falšováním výkazů a zpronevěrou 500 miliónů EUR ze strany zakladatele firmy Calista Tanziho, prováděly audit takové renomované auditorské firmy jako Deloitte & Touche a Grant Thornton, aniž by poukázaly na nějakou nesrovnalost. Dalším příkladem může být indická softwarová společnost SATYAM, leckdy přirovnávána k Enronu, kde zástupci auditorských společností PriceWaterhouseCoopers a Ernst & Young prováděli po několik let audit, aniž by upozornili na chyby v účetních knihách. Nadhodnocování zisku dceřiných společnosti tak bylo odhaleno až v souvislosti s plánovanou akvizicí s firmou Maytas Properties a Maytas Infra.

Z českých kauz lze jmenovat například auditorskou společnost DELOITTE CZECH, která je v této diplomové práci podrobněji analyzována, neboť zkreslování účetních výkazů bylo prováděno formou kreativního účetnictví, kdy byly nadhodnocovány a předčasně vykazovány dosud nerealizované tržby.

Michal Petrman, vedoucí partner Deloitte pro Českou a Slovenskou republiku, celou situaci diplomaticky a poněkud eufemisticky popsal pro Hospodářské noviny následovně: *„Někdy v květnu jsme zjistili určité nesrovnalosti v oblasti manažerského vykazování, což se týká dlouhodobých projektů, které trvají rok či dva. Zjistili jsme, že metodika, která byla používána, není konzistentní s tím, jak vykazujeme podobné typy projektů jinde ve firmě. Skutečně došlo k určitému internímu nadhodnocení předběžných výnosů“*²³

Zmiňované „určité interní nadhodnocení“ bylo realizováno v režii šéfa divize konzultačních služeb Petra Kymličky a spočívalo ve zkreslení vykázaného výsledku hospodaření společnosti za rok 2008, a to ve výši 30 milionů korun.

²³ HN IHNED.CZ, *Deloitte musela z účetnictví vyškrtnout třicet milionů*, Praha 2010, dostupné online z http://hn.ihned.cz/c4-10084250-44872180-500000_d-deloitte-musela-z-ucetnictvi-vyskrtnout-tricet-milionu

Interním auditem ve firmě Deloitte bylo prokázáno, že u některých dlouhodobých projektů byly systematicky zatajovány náklady, zatímco výnosy byly vykazovány nejen v plné výši, ale dokonce předčasně. Petr Kymlička tak vykazoval lepší obchodní výsledky jemu svěřené divize, za což čerpal i vysoké osobní odměny. Michal Petrman pro HN IHNED.CZ dne 15. 7. 2010 vysvětlil celou kauzu následovně: „*Představte si projekt, který má hodnotu deset milionů korun a trvá tři měsíce a má nějaký průběh. My standardně vykazujeme tržby procentem rozpracovanosti. Jestliže po šesti týdnech řekneme, že ten projekt je v polovině, tak bychom měli vykázat pět milionů korun. To je subjektivní odhad, protože míra dokončenosti se ne vždy odhaduje úplně přesně. To je ten problém, který jsme měli. U některých projektů konzultační divize ty odhady, které byly použity pro stanovení procenta dokončenosti, byly velmi optimistické. Pak se ukázalo, že na to, abychom je dokončili, museli jsme vynaložit daleko víc práce. Řekli jsme třeba, že je ten projekt ve dvou třetinách, ale ve skutečnosti byl třeba v první třetině. Docházelo k tomu, že výnosy byly agresivně vykazovány v první části projektu, a pak nám zbývala menší část v měsících, kdy jsme tu práci dokončovali. Takže to byl problém časového vykazování, kdy měly být výnosy vykazovány, a kdy ne. Pak jsme k nějakému datu udělali účetní závěrku a zjistili jsme, že ty výnosy byly větší, než měly být. To se pak samozřejmě obrátilo v následujících měsících.*“²⁴

Po seznámení se s tímto případem napadne téměř každého otázka, jak je toto možné u společnosti, která sama poskytuje rady v oboru účetnictví a daní a dbá na dodržení věrného a poctivého obrazu v účetnictví u druhých subjektů? Pan Petrman poskytuje následující odpověď: „*Nikdo není dokonalý. Snažil jsem se popsat, v čem byl problém, aby bylo jasné, že se jedná o účetní odhad a ten je vždycky subjektivní. Právě proto, že jsme firmou, která audituje a radí v účetnictví, jsme sami chtěli postupovat co nejkonzervativnějším způsobem a upravili jsme i účetní výsledky za rok 2008. Pro mne je důležité, že jsme ten problém sami identifikovali a důsledně a transparentně opravili. Věřím, že v tomto smyslu budeme naším klientům příkladem.*“²⁵

²⁴ HN IHNED.CZ, *Deloitte musela z účetnictví vyškrtnout třicet milionů*, Praha 2010, dostupné online z http://hn.ihned.cz/c4-10084250-44872180-500000_d-deloitte-musela-z-ucetnictvi-vyskrtnout-tricet-milionu

²⁵ Tamtéž.

3 Motivace k aplikaci kreativního účetnictví a návrh řešení

Původ slova motivace je odvozen z latinského moveo, movere - pohybovat, měnit. Motivace je tedy jakýmsi „akcelerátorem.“ Neboli procesem, který určuje směr a sílu trvání našeho jednání a chování. Motivace je ve své podstatě jen jedna, ale její nasměrování a dopady jsou různé. V souvislosti s tématem diplomové práce je následující text zaměřen na oblast finanční praxe, kde bohužel leckdy vítězí právě motivace nad zdravým rozumem.

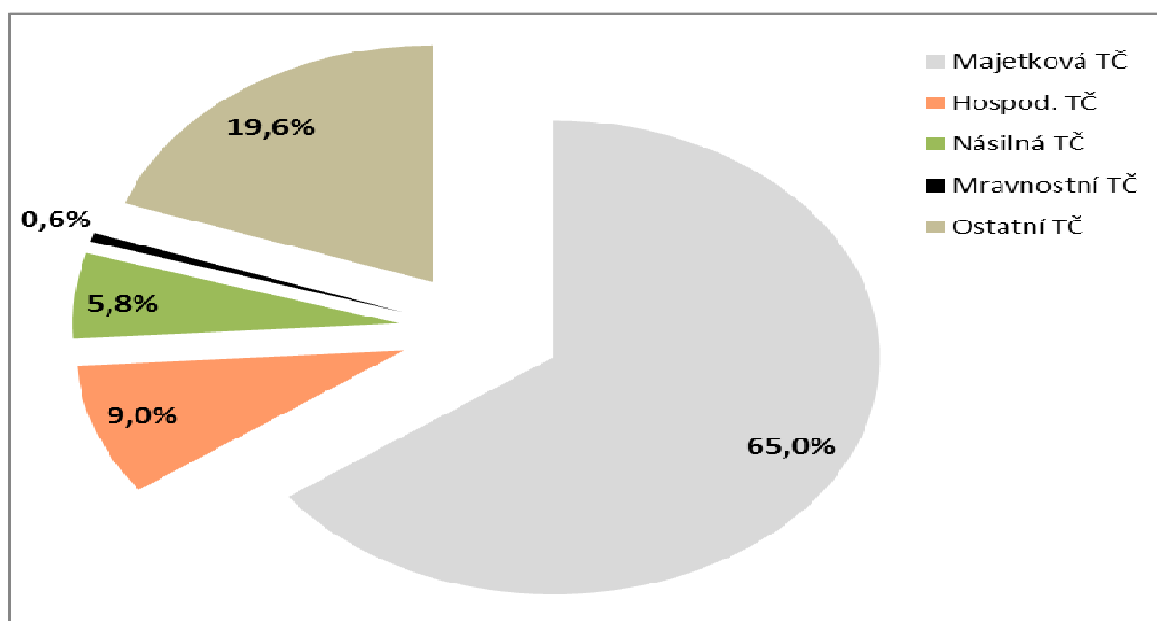
Nadnárodní společnost Ernst & Young, bezesporu světová elita v poskytování služeb v oblasti auditu, daňového, transakčního a podnikového poradenství, jakož i řízení rizik a vyšetřování podvodů, provedla v roce 2003 mezinárodní výzkum na téma: *Podvod – neřízené riziko*.²⁶ Vybraný vzorek respondentů čítal téměř 40 nejrozličnějších společností, od národních korporací až po malé a střední podniky, působící ve více jak 30 zemích světa. Výsledek zkoumání odhalil již dříve tušený, rostoucí trend podvodů ze strany vedoucích pracovníků a manažerů v oblasti ekonomického řízení firem. Velice zajímavé bylo ale i resumé druhé části průzkumu, která si kladla za cíl zjistit postoje zaměstnanců dotazovaných podniků k této skutečnosti. Tito si evidentně plně uvědomovali důležitost kontrolních mechanismů i význam etických kodexů a pravidel, na druhou stranu ale přiznali i silnou obavu z případných následků a odvetných opatření ze stran nadřízeného, kdyby oznámili svá podezření o ekonomické neetičnosti této osoby. Strach z represí, zejména ze ztráty zaměstnání a tím pádem i ohrožení finančního zabezpečení, se tak stává živnou půdou pro různá podvodná jednání.

Existenci rostoucí hospodářské kriminality potvrzují i autoři studie s názvem **Analýza trendů kriminality v roce 2010**, zejména pak PhDr. Miroslav Scheinost v sekci **Hospodářská kriminalita**.

²⁶ Ernst & Young. *Zástupci managementu firem se dopouštějí těch největších podvodů*. Praha 2003. [vid 2011-08-13], str. 1, 6, dostupné online z http://www.ey.com/global/Content.nsf/Czech_Republic/Podvod_nerizene_riziko

Zde mimo jiné uvádí²⁷: „Hospodářská kriminalita představuje fenomén, jehož rozsah a dopady nelze v žádném případě podceňovat. Srovnání se zjištěným stavem této formy kriminality v roce 1989, případně před ním, není v podstatě možné vzhledem k následné zásadní změně ekonomických vztahů ve společnosti. Nicméně zatímco od počátku devadesátých let podíl hospodářské kriminality na počtu zjištěných trestných činů nepřesáhl až do roku 1994 5%, činil v roce 1997 již 7,5% a v roce 2002 11%.“

Z této analýzy pak vyplývá na první pohled pozitivní zjištění poklesu hospodářské kriminality mezi roky 2002 a 2010 o cca 2 %, na druhou stranu je ale třeba vzít v potaz fakt, že nižší počet přečinů byl převážen růstem škody plynoucí z těchto kriminálních činů. Ta činila 14,153 mld. Kč pro rok 2010. Což je zhruba 59 % veškerých zjištěných škod pramenících z kriminální činnosti.¹⁶ Na vyčíslené škodě se nejvíce podílely činy typu krácení daně (32 %), podvody (24 %), zpronevěra (11,5 %) či porušení povinností při správě cizího majetku (8 %).

Obr. 1: Struktura kriminality v roce 2010

Zdroj: MAREŠOVÁ, A. et. al. Analýza trendů kriminality v roce 2010, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, [vid 2011-12-01], ISBN 978-80-7338-117-2, dostupné v PDF z <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>

²⁷ MAREŠOVÁ, A. et. al. Analýza trendů kriminality v roce 2010, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, [vid 2011-12-01], s. 98, ISBN 978-80-7338-117-2, dostupné v PDF z <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>

Níže uvedená tabulka představuje procentuální vývoj trestné činnosti ve vybraných letech v intervalu let 1989 – 2010. Důvodem pro uvedení právě těchto konkrétních období je skutečnost, že vývoj hospodářských trestných činů zde představoval určitý milník v podílu na celkové trestné činnosti, zatímco v letech okolních kopíroval víceméně dosavadní vývoj. A dále pak, že za období 1989 – 2000 byla statistická zpracování provedena výlučně za rok 1989, 1993 a 1998.

Tab. 7: Procentuální vývoj trestné činnosti ve vybraných letech období 1989 až 2010

TRESTNÁ ČINNOST (TČ)	1989	1993	1998	2000	2002	2005	2008	2010
Majetková	49,4	82,1	73,8	72,5	69,0	66,6	63,8	65,0
Hospodářská	11,2	4,6	8,5	9,6	11,0	12,7	9,4	9,0
Násilná	9,9	5,0	5,5	5,6	6,3	6,3	5,2	5,8
Mravnostní	5,8	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
Ostatní	23,7	7,8	10,7	11,7	13,2	13,9	21,0	19,6

Zdroj: MAREŠOVÁ, A. et. al. Analýza trendů kriminality v roce 2010, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, [vid 2011-12-01], ISBN 978-80-7338-117-2, dostupný v PDF z <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>

3.1 Podnět manažerů

Kapitalismus pro zisky, socialismus pro ztráty. Pokud bude i nadále platit toto pravidlo, které se s podivem uplatňuje nejen ve státní správě, ale i ve firmách soukromých, neměla by nikoho z nás překvapit vstřícnost některých manažerů k riziku při vedení jím svěřeného podniku. Za připomenutí stojí politika jednoho z nejznámějších českých podnikatelů Tomáše Bati. Ten vyplácel vedoucím pracovníkům odměny v případě, že firma prosperovala, a naopak prováděl srážky z jejich mzdy, pokud tomu tak nebylo.

V dnešní době jsou sice tendence napodobovat „baťovské ceny“, ale již zde není snaha nechat se inspirovat i tímto jeho motivačním programem. Manažerské týmy se tak s velkou ochotou pouštějí i do nadměrného rizika. Za pozitivní výsledky hospodaření jím svěřených

jednotek obecně získávají poměrně vysoké renty, zatímco na finančních ztrátách osobně neparticipují.

Závažnost výše popsaného jednání a jeho dopad do hospodářské sféry si vyžádal různá legislativní opatření, začleňované do zákonných norem a předpisů, jimiž se jednotlivé státy snaží zabránit poskytování odměn vedoucím pracovníkům, pokud by tyto mohly svádět k „neodůvodněnému a zbytečnému riziku“. Riziku, které často ohrožuje existenci a hodnotu těchto institucí. A jejich snaha jde ještě dál. Poměrně velké množství firem dnes čerpá různé dotace, ať již formou regionálních prostředků či grantů ze strany Evropské unie. Na takovéto firmy je zacílena nepřímá regulace nepřiměřeného rizika v podobě apelu, aby jako určitý nepsaný dík za získané finance braly v úvahu nutnost potlačení morálního hazardu při tvorbě motivačních programů pro manažerské týmy. K tomu by jim ve své podstatě měly posloužit 4 následující nástroje:

1. Konec tvorby *asymetrické motivační struktury manažerského odměňování* – tedy eliminace výše zmíněné politiky socializování ztrát a kapitalizování zisků.
2. *Usměrňování rozhodnutí manažerů tak, aby tato ladila s požadavky spíše dlouhodobých držitelů akcií* (tedy orientace do budoucna) *než s krátkodobými zájmy různých spekulantů*, a to například s využitím následujících postupů:
 - Odměnu manažerovi nevyplácet na startu jím předloženého projektu, ale až po jeho ukončení a vyhodnocení. Tedy až ve chvíli, kdy je jednoznačné, zda byl tento akt úspěšný a přinesl pozitivní výsledky, či nikoliv.
 - Prostřednictvím finanční spoluúčasti manažerů, ať již formou podílnictví na zisku či spoluúčasti na majetku podniku (akciové vlastnictví) spojit jejich soukromé a pracovní zájmy. V podstatě jde o princip pozitivní externality, kdy manažer je veden snahou o maximalizaci svých příjmů a tím i nepřímo působí na růst prosperity firmy.

3. Jako třetí nástroj se často udává – zatím spíše jen v USA využívaná – **politika dodatečného odebrání již vyplacené odměny**. Tato metoda je uplatňována na bázi zákona Sarbanes-Oxley, kterému je věnována v této práci jedna samostatná kapitola. Manažerům je zpětně odebrána odměna nejen v případě dopouštění se účetních podvodů, ale i při dodatečném zjištění zneužití manažerských pravomocí, či zhoršení zisků společnosti.
4. Novelizovaný Obchodní zákoník spolu se Zákoníkem práce nově detailněji definují **odpovědnost manažerů za škodu**. Rozhodující je zde postavení osoby pověřené obchodním vedením k svěřené firmě. V zásadě lze rozlišit tyto 3 statusy, je-li pověřená osoba:
- a) **Zaměstnancem** - Zákoník práce, č. 262/2006 Sb., v platném znění umožňuje postihnout zaměstnance firmy, kvůli kterému vznikla škoda, srážkou ze mzdy ve výši až 4,5 násobku průměrného měsíčního výdělku. Popřípadě ve výši 100 % náhrady škody a ušlého zisku, byla-li škoda způsobena úmyslně. V obou případech je ale nutné zavinění zaměstnance prokázat.
- b) **Členem statutárního orgánu společnosti** (jednatel, člen představenstva) – novela Obchodního zák. č. 351/2011 Sb., s účinností od 01. 01. 2012, zavedla v § 66d status tzv. „osoby pověřené obchodním vedením“. Pokud statutární orgán pověří obchodním vedením jinou osobu, nezbavuje se tak v žádném případě odpovědnosti vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře ani sankcím vyplývajícím z porušení této povinnosti. Pověřená osoba odpovídá za škodu způsobenou porušením svých povinností při výkonu funkce dle § 194 odst. 5 a 6 (tedy společně a nerozdílně s ostatními členy statutárního orgánu až do výše 100 %, důkazní břemeno je na straně těchto osob) a této své odpovědnosti se nezproští tím, že by byla společností zaměstnána.

c) **Pověřená osoba není ani zaměstnancem, ani členem statutárního orgánu.**

V tomto případě lze očekávat, že společnost s takovou osobou uzavře smlouvu, ve které budou mimo jiné definována její práva a povinnosti, jakož i odměna a odpovědnost za škodu.

3.2 Využití vlivu ze strany managementu

Management aplikující jakoukoliv podobu kreativního účetnictví lze charakterizovat jako skupinu vedoucích pracovníků, využívající svého postavení a autority k zasahování do výše zisku, a to především pro dosažení vlastních cílů. K této skutečnosti dochází zejména tehdy, je-li jejich odměna vázána na určitou hodnotu zisku nebo maximálně tolerovanou ztrátu. Pro tuto činnost se v ekonomické praxi vžilo označení *earnings management*. Ten můžeme zjednodušeně definovat jako takovou strategii vedení společnosti, kdy jsou záměrně manipulovány výnosy společnosti tak, aby tyto odpovídaly předem definovaným cílům, přičemž rozlišujeme dvě základní podoby užívaných technik. Buď se společnost snaží o zdání stability a vyhlazení hospodářských výsledků, a pak je tato metoda označována jako *income smoothing*. Nebo je naopak tendence firmu „vykoupat“ v beztak již neodkladné ztrátě, s cílem přesunout zisk vpřed, do dalších období, pro tuto metodu je užíváno označení *big bath*. Obě metody EARNINGS MANAGEMENTU jsou popsány v následující části diplomové práce (DP).

3.2.1 Metody *Earnings managementu*

METODA *INCOME SMOOTHING*

Při aplikaci této metody, provádí management jakýsi face-lifting vývojového trendu zisku společnosti. Cílem je tedy zabránit přílišným výkyvům oběma směry. V dobrých letech, kdy je zisk příliš vysoký a odměna manažerů má svou horní hranici, která nemůže být překročena, je přistoupeno ke snížení hospodářského výsledku firmy na hranici, za kterou je vyplacen maximální možný bonus. Uschovaný zisk tak může být použit v horších letech za účelem zmenšení ztráty. *Income smoothing* bývá užíván i při neochotě platit příliš vysokou daň z příjmů právnických osob v „tučných letech“.

Majitel firmy tak může leckdy nabýt dojmu, že jeho firmu vede opravdový team profesionálů, kteří dovedou dlouhodobě udržovat přibližně shodné, a hlavně pozitivní výsledky, zatímco ostatní firmy vykazují výkyvy oběma směry. Většinou je to i management, kdo sestavuje budgety (plány na příští rok + určitý počet následujících období) a zpřesňující výkazy, tzv. forecasty. Pokud jim plyne nejenom odměna za výsledky firmy, ale i za schopnost udržet čísla firmy v mezích budgetu, je zde motivace pro *income smoothing* dvojnásobná.

Praktický příklad metody *INCOME SMOOTHING*

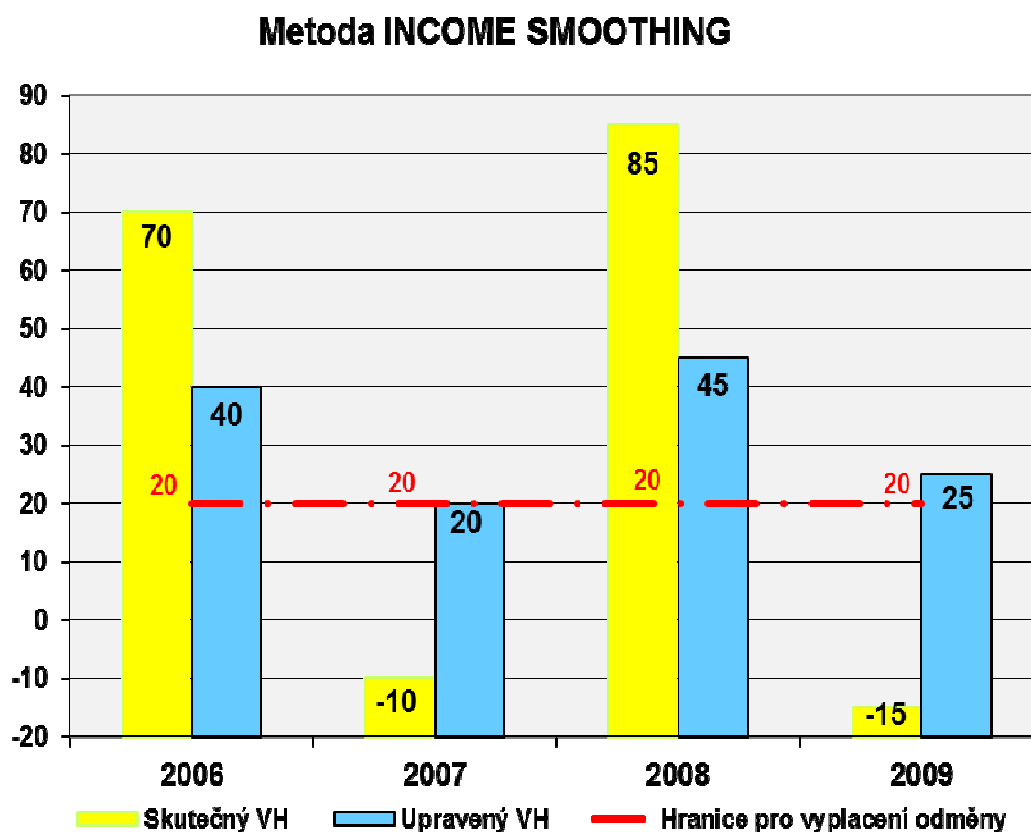
Firma NEEX s.r.o. je vedena managementem, jemuž plynou odměny nejen za výsledky firmy, ale i za eliminaci variability výsledků. Analyzováno bude pět po sobě jdoucích zdaňovacích období. Použité praktiky jsou v souladu s ČÚS a IAS.

1. Skutečný výsledek hospodaření za rok 2006 je na základě předběžných propočtů z nasmlouvaných zakázek odhadován na 70 jednotek. Odměna managementu se váže na vykázání zisku v minimální výši 20 jednotek, přičemž manažeři již nyní vědí, že v dalším roce skončí hospodaření společnosti s nejvyšší pravděpodobností ztrátou. Společnost účetními operacemi na konci roku²⁸ snížila výsledek na 40 jednotek. *Kupříkladu určila výši ročních účetních odpisů nového laserového přístroje na základě odhadu jeho životnosti na 3 roky. Výpočet: 3 x 20 jednotek. Tento odpis byl zúčtován na vrub účtu 551 – Odpisy ve výši 1/3, což vedlo ke snížení hospodářského výsledku firmy o 20 jednotek. Druhá operace se týkala rezervy na nevyčerpanou dovolenou – ta se počítá jako násobek průměrné denní mzdy každého zaměstnance a počtu dní jeho nevyčerpané dovolené k datu sestavení účetní závěrky. Společnost však stanovila tuto rezervu pouze odhadem ve výši 5 jednotek a provedla zápis na vrub účtu 554 – Tvorba a zúčtování ostatních rezerv, a ve prospěch účtu 459 – Ostatní rezervy (nedaňový náklad).*

²⁸ Příkladem takovýchto účetních operací, které mají většinou výrazný dopad do daní z příjmů (ve většině případů se jedná o náklad nedaňový, přičítaný k účetnímu VH na ř. 40 daňového přiznání), jsou např. rezervy (na opravy, na nevyčerpanou dovolenou, na soudní spor, apod.), opravné položky (k zásobám, k majetku, atd.) nebo účetní odpisy (tyto je třeba odlišovat od daňových, které mají způsob výpočtu a podmínky definovány Zákonem o daních z příjmů).

2. V roce 2007, po zaúčtování odpisů a všech operací týkajících se daného účetního období, vykázala společnost ztrátu ve výši -10 jednotek. *Management společnosti stanovuje nový plán odpisů, kdy dojde k úpravě životnosti stroje a je přiznána chyba výpočtu v předchozím roce. Stroj tedy nově nemá životnost pouhé 3 roky, ale let 9. Z pořizovací ceny stroje ve výši 60 jednotek bylo tedy již odepsáno jednotek 20, zbylých 40 jednotek se rozpočítá na 8 let rovnoměrně. V roce 2007 tedy opraví již zaúčtovaný odpis ve výši 20 jednotek na 5 jednotek. Ztráta již tak není -10 jednotek (kolik byla po zúčtování původních odpisů) ale +15 jednotek. Dále pak byla zrušena v roce 2006 vytvořená rezerva na nevyčerpanou dovolenou, a to z důvodu její nez důvodnitelnosti. Mzdovou účetní bylo zjištěno, že vlastně všichni zaměstnanci svoji dovolenou v r. 2006 vyčerpali. Do roku 2007 se tedy žádná dovolená nepřeváděla. Zrušení rezervy se provede opačným zápisem, než který byl použit při její tvorbě, a sice 459/554. Účetní výsledek je po této operaci navýšen z +15 jednotek na +20 a management tedy dosáhl výše zisku, od kterého má nárok na odměnu ze strany majitele firmy.*
3. Roku 2008 společnost uvedla na trh patentovaný výrobek, po kterém je vysoká poptávka, a zároveň k těmto obchodním ziskům inkasuje i náhradu škody od odběratele z titulu vyhraného soudního sporu. Výsledek firmy je tedy 85 jednotek. *Firma – za účelem snížení účetního VH - do své účetní evidence zaúčtuje opravnou položku (OP) k zásobám, které má na skladě a které vznikly před započítáním výroby nového patentovaného výrobku. OP firma zdůvodní neprodejností těchto výrobků z důvodu jejich zastaralosti a ve výši 40 jednotek ji zachytí na straně „má dáti“ účtu 559 – Tvorba a zúčtování OP v provozní činnosti a na straně „dal“ účtu 194 – Opravná položka k výrobkům. Majitelům je tak předložen profit 45 jednotek.*
4. V roce 2009 se nový výrobek ukázal jako vysoce poruchový a společnost čelí vysokému množství reklamací. Je třeba investovat nemalé finanční prostředky do výzkumu k odhalení chyby v procesu výroby, která působí vady výrobku. Tato skutečnost, spolu se snížením prodeje a rušením zakázek ze strany zákazníků, se podílí na vzniku ztráty v hospodaření společnosti ve výši -15 jednotek.

Společnost v roce 2009 zruší opravnou položku k výrobkům z roku 2008 (opačným zápisem) a místo likvidace původních produktů začne tyto opět nabízet, aby si udržela své stávající postavení na trhu. Zrušení OP tak zvýší účetní výsledek hospodaření o 40 jednotek a místo ztráty -15 je vykázán účetní výsledek hospodaření (VH) ve výši +25 jednotek.

Obr. 2: Vliv použití metody *INCOME SMOOTHING* na výši účetního výsledku
Zdroj: Vlastní zpracování.

METODA BIG BATH

Metoda *BIG BATH*, neboli „velká lázeň/koupel“ je opozitem vyhlazujícího *INCOME SMOOTHINGU*. Zde není ztráta mírněna a korigována, ale naopak, management ve ztrátě firmu „vykoupe“. Jaké jej k tomu vedou motivy?

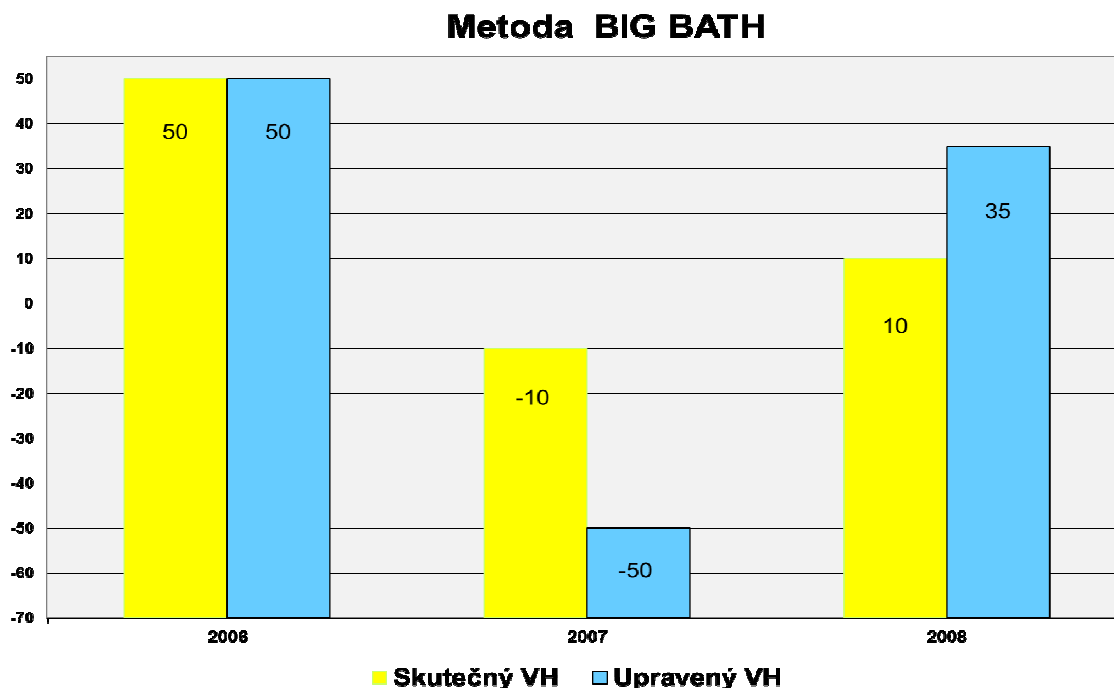
- Změna ve složení managementu. Nově nastupující tým si uvědomuje, že pro splnění očekávání majitelů a dosažení co nejvyšší odměny je třeba vykázat v budoucnu co nejvýraznější zisk. Nové vedení tedy přistoupí k prohloubení ztráty za období, v němž firmu vedl bývalý management, a v budoucnu pak vykáže zázračnou resuscitaci společnosti, vysoký zisk a pozitivní tendenci ukazatelů. Role záchranáře tak případně novému vedení, zatímco na to staré se svalí veškerá vina za nepříznivé výsledky.
- Pokud se společnost dostane do ztráty a ani vnější okolí či konkurence v daném období – např. za hospodářské krize – nevykazují žádné zázračné výsledky, může mít management sklony postupovat ve stylu „když už – tak už“ a ztrátu ještě zvýšit. Tedy zahrnout do účetnictví veškeré „staré kostlivce“ a pomocí přesunu nákladů „vyčistit“ své hospodaření pro budoucnost. Investoři i akcionáři jistě firmě „odpustí“ jeden slabý rok, zvláště když ten další bude o moc příznivější. Zde je třeba podotknout, že dané operace s nejvyšší pravděpodobností budou mít poměrně výrazný dopad do daní z příjmů, ale tento fakt půjde jistě též na vrub původního vedení.

Praktický příklad metody *BIG BATH* – Použité praktiky jsou v souladu s ČÚS a IAS.

Společnost KREA v roce 2007 ve svých výkazech předložila hospodářský výsledek ve výši 50 jednotek. Pro další 2 období se ale očekává ztráta, neboť firma plánuje vstoupit na nové trhy, což přinese vyšší náklady. Zároveň prodejní oddělení hlásí očekávaný prudký pokles prodejů. Ztráta pro rok 2008 je -10 jednotek. A ani rok 2009 nemá být dle prognóz o mnoho lepší. V roce 2008 došlo ke změně v managementu společnosti.

- Odůvodnitelná ztráta v roce 2008 bude použita i pro zbavení se nákladů, které by v budoucnu mohly nepříznivě ovlivnit rok 2009. *Společnost tedy ztrátu prohloubí na mínus 50 jednotek, a to díky tomu, že:*
 - prodá zastaralá aktiva a doodepíše jednorázově zůstatkovou cenu ve výši 10 jednotek,
 - odepíše zmařenou investici z nevydařeného projektu 5 jednotek,
 - vytvoří rezervu na mimořádné odměny ve výši 5 jednotek,
 - pomocí rezervy na očekávané reklamace sníží VH o dalších 20 jednotek.

- Rok 2008 končí tedy ztrátou -50 jednotek, zatímco nízký hospodářský výsledek za rok 2009 je ze skutečných 10 jednotek navýšen na 35 jednotek (podrobný popis rozpuštění viz předchozí příklad).

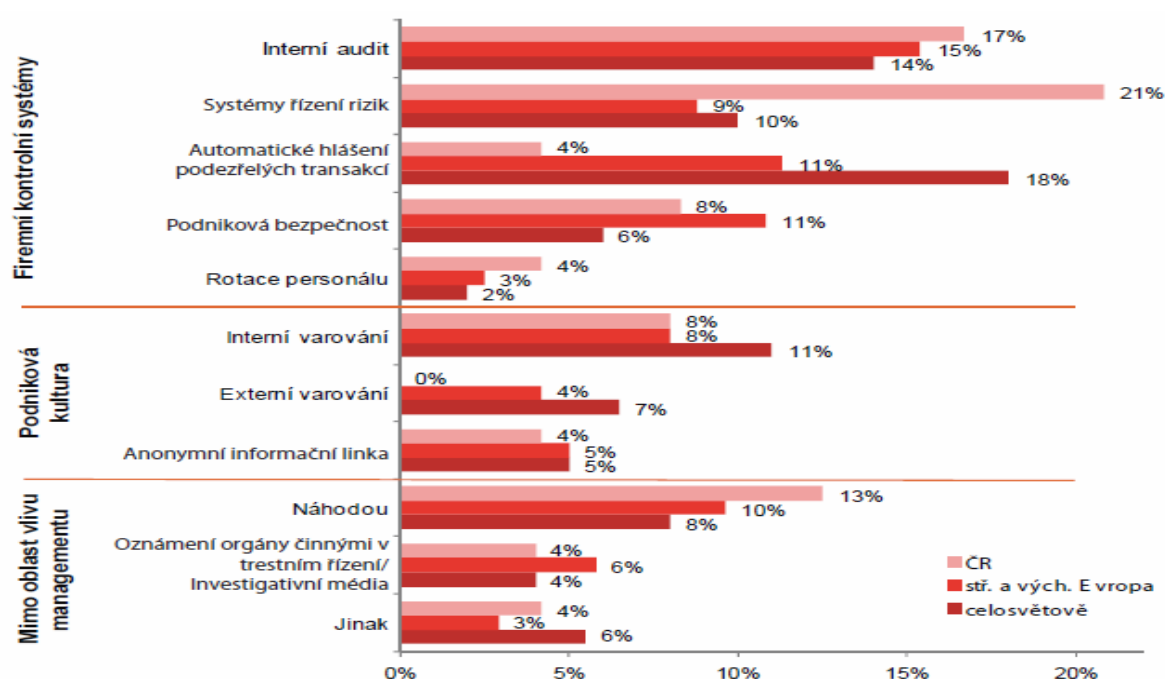
Obr. 3: Vliv použití metody *BIG BATH* na výši účetního výsledku
Zdroj: Vlastní zpracování.

Ukázkovým příkladem, kdy manažer nadsadil své zájmy nad zájmy společnosti, je případ SKANSKA z roku 2006²⁹. Společnost SKANSKA se stala vlastníkem Pozemního stavitelství Morava (dříve IPS). Z moravské pobočky do pražské centrály chodily po dobu neskutečných tří let zfalšované účetní výkazy, kdy moravský management – ve snaze získat co nejvyšší odměny – vydával některé rozpracované stavby za hotové, čemuž úměrně navyšoval i provozní zisk až na neuvěřitelných 458 mil. Kč. Za zdůraznění stojí, že tato částka byla dosažena tříletým zkreslováním výkazů, aniž by vnitřní kontrolní mechanismy nebo auditorská společnost (tehdy Skansku auditovala spol. KPMG) cokoliv odhalily.

²⁹ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, hn.ihned.cz, *Skanska hází skandál z Třince*, 7. 4. 2006, dostupné z <http://hn.ihned.cz/c1-18199910-skanska-hasi-skandal-z-trince>.

"Žádný Enron to není. Pozemní stavitelství Morava tři roky předstíralo provozní zisky kolem 150 miliónů, přičemž ve skutečnosti bylo na nule. Vlastně jsme jen dřív platili daně."³⁰ vysvětluje Zdeněk Burda, generální ředitel Skanska. Tiskový mluvčí Skanska, Ondřej Šuk, celou situaci okomentoval následovně: "Hrnuli to před sebou a problémy se sčítaly."³¹

V souvislosti s touto kauzou naznačuje níže uvedený graf³² rostoucí význam interního auditu a systému řízení rizik v odhalování podvodů, kdy tyto metody v součtu pomohly až u 38 % českých firem. Zatímco spoléháním se na náhodu zaznamenalo úspěch jen 13 % společností.

Obr. 4: Způsoby odhalení podvodů

Zdroj: PWC, Celosvětový průzkum hospodářské kriminality prosinec 2011

³⁰ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, hn.ihned.cz, *Skanska hází skandál z Třince*, 7. 4. 2006, dostupné z <http://hn.ihned.cz/c1-18199910-skanska-hasi-skandal-z-trince>.

³¹ Tamtéž.

³² PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDIT, s.r.o., PwC, *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality prosinec 2011*, [vid 2012-01-01], dostupné z <http://www.pwc.com/cz/cs/fraud-forum/vysledky-sesteho-rocniku-celosvetoveho-pruzkumu-hospodarske-kriminality.jhtml>.

3.3 Snížení nejistoty a rizika

Nejistota a riziko jsou součástí každodenního života, přesto jsou ty pojmy leckdy zaměňovány. Shoda panuje víceméně jen v averzi vůči oběma. Riziko je užší pojem, než nejistota, je přesně matematicky vyjádřitelné (např. pravděpodobnost výhry či prohry v loterii). Nejistota měřitelná není a její podmínky se mění v čase. Riziko a nejistotu v souvislosti s hospodářskou sférou a pozicí účetní jednotky popisuje Ing. Lenka Krupová³³ ve své publikaci následovně:

„Současná firma se pohybuje v prostředí značné nejistoty a rizik, která jsou dána např. přechodem k systémům pohyblivých devizových kurzů, vzrůstající mírou inflace a velkých změn v úrokové míře v období pro druhé světové válce.

Pokud bychom chtěli tato rizika klasifikovat, jedná se o všechny součásti tzv. podnikatelského rizika, které zahrnuje:

- *riziko provozní (stavby, havárie stroj, apod.),*
- *riziko tržní (problémy s odbytem, změny cen a devizových kurzů),*
- *riziko inovační (zavádění nových výrobků),*
- *riziko finanční (platební neschopnost, změny úrokové míry, daní).“*

3.4 Vliv oceňovacích technik

U majetku navádějí k použití kreativního účetnictví zejména následující faktory: technika odpisování, modernizace versus opravy, stanovení hodnoty majetku vytvořeného ve vlastní režii, zvolený způsob oceňování, zde konkrétně oceňování v historických cenách, které je užíváno ve většině států a utváří velký rozpor s pravidly tržní ekonomiky. Vliv z použití různých technik odpisování a záměny technického zhodnocení a opravy je blíže představen v následujícím bodu diplomové práce. Z tohoto důvodu je pak níže dán výlučně prostor problematice oceňování.

³³ KRUPOVÁ, L. *Kreativní účetnictví : zneužívání účetnictví - možnosti a meze*. [Praha] : Komora auditorů České republiky, 2001. 64 s. ISBN80-86324-23-0

Tato sféra je však natolik rozsáhlá, že není možné se v rámci této DP věnovat všem složkám majetku a definovat způsoby určení jejich hodnoty. Detailněji je zde tedy rozebrána vybraná složka oběžného majetku – ZÁSoby. Tyto jsou v souladu s Českými účetními standardy pro podnikatele, č. 015 oceňovány na základě *nákladové báze* a *mimonákladové báze*.

Nákladová báze – zásoby

Zde jsou používány obecně známé pojmy *pořizovací cena* a *vlastní náklady*. Pořizovací cena pak v sobě obsahuje cenu pořízení a vedlejší pořizovací náklady. Vlastní náklady jsou pak u zásob vlastní výroby náklady skutečné nebo zjištěné podle operativních (plánových) kalkulací (standards dále definují i odchylky u oceňování zásob vlastní výroby). Flexibilita je ponechána účetním jednotkám v oblasti úroků z úvěru, kdy je možno tyto:

- včlenit do hodnoty majetku, pokud je jednotka schopna doložit časovou a účelovou souvislost s daným majetkem,
- vykázat úrok do období, ve kterém byl vynaložen, aniž by se kladl důraz na jeho spárování k majetku, kvůli němuž byl vynaložen.

Mimonákladová báze – zásoby

V daném případě nejsou pro určení hodnoty majetku rozhodující přímé a vedlejší náklady související s pořízením daného aktiva, ale pracuje se s pojmy *cena reprodukční* (aktuální hodnota zásob v okamžiku sestavení účetních výkazů) a *cena realizační* (cena tržní v okamžiku sestavení účetních výkazů). Při oceňování zásob dle české účetní legislativy je nutné respektovat zásadu opatrnosti, definovanou v § 25 zákona o účetnictví. Za pomoci tzv. *testu na snížení hodnoty aktiv* ověřuje podnik, zda je účetní ocenění aktiva větší než tzv. *zpětně získatelná částka* z tohoto aktiva. Tou je u zásob *čistá realizovaná hodnota* (prodejní cena mínus náklady s prodejem související). Je-li očekávaný prospěch nižší než existující ocenění, sníží se ocenění na úroveň očekávaného prospěchu. V opačném případě však k žádným úpravám nedochází. Uvedený postup je označován jako princip „*nižší ze dvou možných*.“

Tento princip je uplatňován i v mezinárodních účetních standardech, tzn., je-li historická cena nižší než cena tržní, má být použita do účetnictví cena historická a naopak. Tímto je číněna bezpečnostní bariéra proti „nafukování“ hodnoty zásob a nepravdivému vykreslování majetku společnosti (hodnoty aktiv). Mezi jednotlivými národy však panuje nejednotnost v určování, která cena pro porovnání s cenou historickou je právě tou *tržní*, zda *reprodukční* nebo *realizační* (*čistou realizační hodnotu* lze definovat jako částku, která by byla získána v případě prodeje aktiva v současnosti, s ponížením o náklady s prodejem souvisejícími). Reprodukční cenu upřednostňují například Německo, Japonsko či USA, zatímco čistou realizační hodnotu preferují Francie, Velká Británie a Austrálie apod.

České účetní standardy, jakož i Mezinárodní účetní standardy či direktiva EU (článek 40), umožňují různé způsoby ocenění úbytku zásob.

- Může se jednat o tzv. metodu **FIFO (First-In-First-Out)** - nejvíce přibližuje ocenění zásob ceně reprodukční a je velmi jednoduchá – zásoby jsou při výdeji ze skladu oceněny cenou první pořízené zásoby, tedy tzv. „nejstarší“.
- Na opačném principu založená metoda **LIFO (Last-In-Last-Out)** je v České republice a stejně tak i např. v Austrálii a Francii zakázaná. Na rozdíl od metody FIFO tato nekopíruje fyzický tok zásob a aktuální výnosy jsou tvořeny aktuální hodnotou zásoby. Rozhodujícím je totiž cena poslední nakoupené zásoby.
- **Metoda SKUTEČNÉ CENY** – nejefektivnější metoda při úpravě hospodářského výsledku dle přání a potřeb společnosti, potažmo manažerů. Umožňuje tedy nejlépe využít praktik kreativního účetnictví. Není vhodná tam, kde je široké portfolio zásob (zde je pak obtížné přiřadit ke každému prodanému nebo spotřebovanému kusu jeho vstupní cenu).
- **Metoda VÁŽENÉHO ARITMETICKÉHO PRŮMĚRU** – tímto postupem sice nedocílíme přesné přiřazení nákladů k odpovídajícím výnosům, ale na druhou stranu dochází k „vyžehlení“ cenových úrovní. Efekty pohybu cen jsou tak minimalizovány.

Příklad vlivu zvolené metody ocenění zásob na velikost zisku:

Společnost NEEEX má 4 ks zásob shodného druhu, pořízené za 200, 205, 210 a 215 jednotek. Ve sledovaném období byly prodány 2 jednotky po 250 jednotkách. Pro ocenění metodou skutečných cen vykázán prodej v hodnotě 200 a 210 jednotek.

Tab. 8: Vliv použité metody ocenění zásob

METODA	NÁKLAD	ZÁSOBA	ZISK
FIFO	405	425	95
postup výpočtu	= 200 + 205	=210+215	= (2*250) - (200 + 205)
LIFO	425	405	75
postup výpočtu	= 210 + 215	=200+205	= (2*250) - (210 + 215)
SKUTEČNÝCH CEN	410	420	90
postup výpočtu	= 200 + 210	=205+215	= (2*250)-(200 + 210)
VÁŽENÝ ARITMETICKÝ PRŮMĚR	415	415	85
postup výpočtu	= (200+205+210+215)/4*2 prod.ks	= (200+205+210+215)/4*2 zbylé ks	= (2*250)-415

Zdroj: Vlastní zpracování.

Vliv použité metody ocenění na výši účetního VH je zobrazen ve čtvrtém sloupci této tabulky. Ze zde uvedených hodnot je patrná možnost ovlivnit účetní výsledek oběma směry, tedy zvýšit jej či snížit. Volba metody ocenění při prodeji zásob je jedna z nejčastěji užívaných technik kreativního účetnictví.

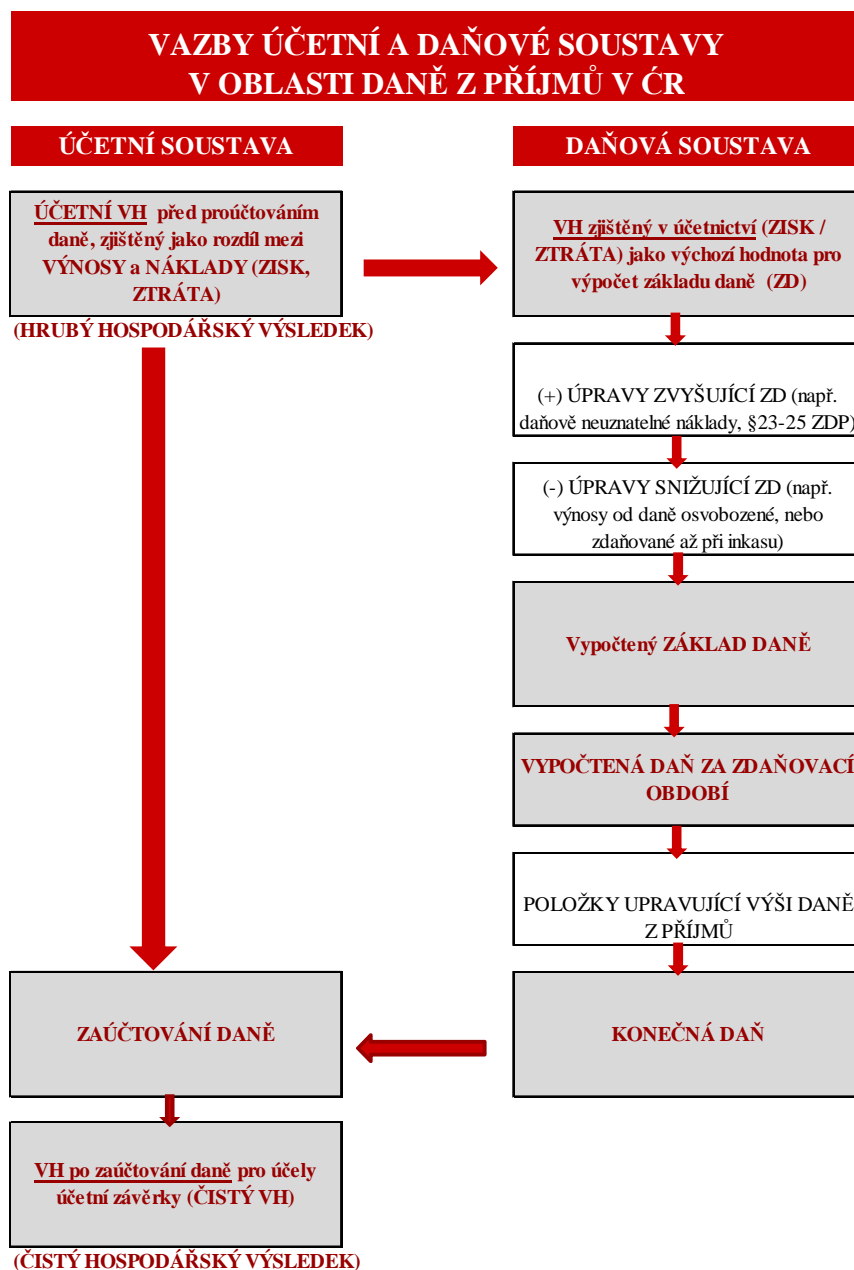
3.5 Tlak ze strany investorů

V učebnicích ekonomie i ve všech on-line investorských příručkách je uvedeno základní pravidlo provázanosti tří faktorů investování: RIZIKA, LIKVIDITY a VÝNOSNOSTI. Každý investor by si tedy měl uvědomit, že neexistuje investice, u níž by mohl dosáhnout maximálního výnosu při nulovém riziku a maximální likviditě. Snahou rozumného investora by mělo být nalezení takové investice, která obsahuje optimální poměr všech těchto tří faktorů.

V předinvestiční fázi, která je náročná pro obě strany, provádí investor hodnocení společnosti, která je v centru jeho investičního záměru, nejčastěji formou tzv. *due diligence* (jde o prověrku finančního, obchodního, technického a právního stavu společnosti). Společnost, která se momentálně nachází v problémech a není schopna splnit podmínky pro dosažení úvěru od banky, je pak pod velkým tlakem a snaží se leckdy zalíbit investorovi za každou cenu.

Pokud má pak tento vysoké nároky na výnosnost své investice nebo na plnění ukazatelů finančního zdraví, je často společnost již jen krůček od tendence upravovat své výkazy a analýzy buď prostým falšováním, nebo za použití technik kreativního účetnictví.

3.6 Snaha o snížení daně z příjmů

Obr. 5: Vazby účetní a daňové soustavy v oblasti daní z příjmů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ilustrace představuje zjednodušeně postup, jímž se hospodářský výsledek, zjištěný z účetnictví (jako rozdíl mezi výnosy a náklady), transformuje na základ daně (mimo účetní soustavu). Tento je dále upravován dle zákona o daních z příjmů, č. 586/1992 Sb. v platném znění, a po všech operacích je vrácen zpět do účetní evidence, a to již jako vypočtená daňová povinnost. Z této vazby je patrná cesta, jak snížit vypočtenou daň, úpravou v účetnictví. A to buď na straně nákladů (jejich nadhodnocení), nebo na straně výnosů (jejich podhodnocení).

Podobný systém provázanosti účetnictví a daní mají kromě České republiky např. i Německo či Rakousko. Naopak jiné státy, např. USA, Francie a další, mají přesně definováno, jaké přijaté platby za plnění podléhají dani, a jaké nikoliv. Takovýto výčet zdanitelných a nezdanitelných příjmů má sice podobu nekonečně dlouhého seznamu, v němž je orientace poměrně náročná, nezpochybnitelně ale „boří“ most mezi účetním výsledkem a základem daně. Tento systém tedy nedává takový prostor k použití technik kreativního účetnictví ve smyslu upravování nákladů či výnosů v účetních knihách. Na druhou stranu je nutné dodat, že zase nahrává jiným způsobům úprav.

3.7 Dobré hodnocení od finančních institucí

Sice se slovní spojení ekonomická krize neskloňuje již tak často, přesto však nadále přetrvává u finančních institucí určitá dávka profesionální skepse a opatrnosti. Firmy, které v dnešní době žádají finanční instituce o dodatečné externí zdroje financování tak čelí výraznému tlaku na vykazování dobrých finančních výsledků. Je zde tedy patrná analogie se snahou zalíbit se investorovi, která byla zmíněna v bodu 3.5 této diplomové práce. V podstatě i zde je rovnítko, respektive přímá úměra mezi zpříšňováním podmínek ze strany bank a tendencí firem vyhovět jim někdy i za každou cenu, a dle hesla „účel svěť prostředky“. Možnosti obrany bank a finančních institucí proti podvodnému jednání jsou omezené, přesto lze vyzorovat možné postupy, které by mohly být úspěšné při snaze zamezit různým finančním podvodům, popřípadě při jejich následném odhalování. Jsou jimi:

- *Přesně definovaná odpovědnost:* pro bankovní instituce platí to samé, co pro podnikatelské subjekty.

Dokud není přesně definován rámec odpovědnosti a tomu přizpůsoben i způsob odměňování, nikdo nebude chtít být tím, kdo ukáže na podvodníka prstem.

- *Je třeba jednoznačně a nesmlouvavě ukázat, že banka nejenže nehodlá krýt podvody svých klientů či na ně přistoupit, ale že naopak zahájí šetření již ve fázi podezření na podvod.* Většina smluvních vztahů mezi bankou a klientem obsahuje čestná prohlášení žadatele o úvěr, v nichž klient závazně svým podpisem stvrzuje pravdivost předložených dokumentů. Tato prohlášení pak mohou být použita jako důkazní materiál při vyšetřování, vedeném specializovanou firmou. Vyplývá z nich totiž jednoznačně, že klient věděl, nebo vědět mohl, co banka definuje jako podvodné jednání a jak je toto sankcionováno.
- *Výše uvedené nástroje jsou spíše znakem reaktivního postoje finančních institucí. A je více než žádoucí změnit jej na přístup proaktivní.* Užitým nástrojem může být pravidelné proškolení zaměstnanců v oblasti rozpoznání znaků podvodu nebo zavedení pravidelných interních kontrol a revizi údajů poskytnutých klientem a další. Existují totiž i případy, kdy klienti výkazy pro banku zkreslili, ale do sbírky listin poslali řádné. Pak stačí jen jednoduchá kontrola výkazů, tzv. *proti sobě, párová kontrola* a podvod je lehce odhalen. Banky by si měly i lépe „vychovat“ své odhadce. Tito by měli například vystavovat své oceňující posudky pod hmotnou odpovědností.

Výstižně vše popsali odborníci ze společnosti **Ernst & Young** ve své Zprávě o boji s podvody (Praha, 2004) pod názvem: „*Podvody: realistická řešení reálných rizik*“³⁴

„Tak jako u každé strategie zaměřující se na prevenci kriminality, také v případě omezování rizika podvodu je klíčem k úspěchu pochopení jeho příčin, identifikace oblastí, kde je jeho výskyt nejpravděpodobnější, a zavedení postupů na jejich ochranu.

³⁴ Ernst & Young, Podvody: *realistická řešení reálných rizik*, Praha 2004, [vid 2011-08- 13], str. 4, Dostupné z <http://www.ey.com/CZ/cs/Newsroom/News-releases/Podvody--realisticka-reseni-realnych-rizik>

Podvod je možný jedině tam, kde je k němu příležitost, jíž může být např. slabina nějakého interního systému, a kde má potenciální podvodník pocit, že výhody, které podvodem získá, převažují nad rizikem, že bude odhalen a skončí ve vězení. Z toho vyplývá, že také boj s podvody musí probíhat na dvou frontách. Jednak je důležité eliminovat příležitosti k podvodu a jednak je nutné dát potenciálnímu podvodníkovi jasně najevo, že bude odhalen a že výhody, které mu z podvodu poplynou, zdaleka nestojí za následky, které ponese. V tom hrají nezastupitelnou roli interní zásady zaměřující se na prevenci podvodů.“

Příkladem selhání finanční instituce je **kauza Komerční banky, a.s. a společnosti B.C.L. Trading**. Představenstvo KB bylo postaveno před soud za schválení finančních limitů pro otevření dokumentárních akreditivů pro B.C.L. i přes to, že tyto nebyly dostatečně kryty a dokonce ve své výši překračovaly několikanásobně návrhy limitní komise banky. Poskytnuto bylo celkem 14 miliard korun, z nichž 8 zůstalo nesplaceno. Ke krytí sloužily obchody s obilím, ruskou ocelí a ukrajinskou řepou, přičemž ve skutečnosti sklady firmy B.C.L. zely prázdnou nebo rovnou vůbec neexistovaly. Tento případ jednoznačně poukázal na porušení zákonů při správě cizího majetku, ale i interních pravidel banky a v podstatě selhání celého systému.

4 Praktické možnosti aplikace kreativního účetnictví na vybrané položky účetní evidence

Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví takovým způsobem, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě poskytovala věrný a poctivý obraz o předmětu účetnictví a hospodářské situaci podniku. Naplnění tohoto požadavku je možné jen tehdy, je-li účetnictví vedeno správně, úplně, průkazně, srozumitelně a způsobem, který zaručuje trvalost záznamů. Nicméně i účetní pracovníci se jako ostatní lidé dopouštějí tu a tam omylů, chyb či nesprávností při výkonu svého povolání, a to v rozličných fázích shromažďování a zpracování účetních záznamů. Pochybení mohou být nedbalostní, nevědomá, ale i záměrná a vedená s cílem získat pro sebe či pro daný podnik neoprávněnou výhodu, a to i leckdy za cenu provádění nepřípustných či nedovolených účetních případů. Následující tabulka popisuje praktiky kreativního účetnictví a jejich dopad na výši účetního VH a potažmo i základu daně z příjmů. Tyto operace je možno považovat za dovolenou daňovou optimalizaci, popřípadě na ně pohlížet jako na takové porušení účetních a souvisejících předpisů, které jsou maximálně sankcionovány dle § 37 ZoÚ, ale v žádném případě nenaplnují definici trestných činů.

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

ROZVAHA (BILANCE) – AKTIVA
TŘÍDA 0 – DLOUHODOBÝ MAJETEK (globálně)
1. Opožděné nebo předčasné zařazení odpisovaného majetku do užívání.
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Účetní odpisy jsou počítány dle reálného opotřebení majetku, daňové odpisy se určují dle zákona o daních z příjmů č. 582/1992 Sb. Jsou-li daňové odpisy vyšší než účetní, snižuje se základ daně z příjmů o tento rozdíl (a naopak).</p> <p>Uvažujme kupříkladu situaci, kdy účetní jednotka v listopadu uzavře s druhým subjektem kupní smlouvu, jejímž předmětem je výrobní stroj. Majetek je uveden do užívání později (chybně) až v lednu nového zdaňovacího období. Takto společnost zvýšila svůj hospodářský výsledek (VH) v běžném roce o výši neuplatněného účetního odpisu. V opačném případě, tedy při předčasném zařazení majetku do užívání, by naopak došlo k neoprávněnému snížení účetního VH.</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

2. Nezařazení nákladů souvisejících s pořízením majetku do vstupní ceny.
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Účetní jednotka zakoupila v srpnu dlouhodobý majetek, tento uvedla v září do užívání. V měsíci srpnu byly na zakoupeném majetku provedeny různé úpravy. Společnost tyto úpravy zaúčtovala jako provozní náklad. Takto snížila svůj hospodářský výsledek v běžném roce o jednorázově uplatněný náklad ve výši fakturovaných úprav, který se měl správně stát součástí pořizovací ceny stroje, a do nákladů se tak rozpouštět pravidelně ve formě odpisů.</p> <p>Obdobná situace nastává v případě, pořízení stroje v hodnotě 1 000 tis. Kč na úvěr. Úroky z úvěru 100 tis. Kč může účetní jednotka zahrnout do pořizovací ceny stroje (do nákladů by byly rozpuštěny postupně, formou pravidelných odpisů) nebo je zúčtovat samostatně do nákladů (snížení účetního hospodářského výsledku a tedy i daňové povinnosti).</p>
3. Vliv volby způsobu odpisování dle ZDP, možnost neuplatnit daňové odpisy
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Odpisy skýtají pro kreativitu široké pole působnosti. Základ daně a následná daňová povinnost jsou ovlivňovány nejen zvolenou metodou odpisování (zrychlený nebo rovnoměrný odpis), ale i možností neuplatnit daňové odpisy ve zvolených obdobích (účetní odpisy přerušit nelze). Daňové odpisy jsou právo, nikoliv povinnost. Z daňového hlediska nejsou akceptovatelné některé metody odpisování, které jsou určeny výlučně pro výpočet odpisů účetních. Ty se počítají nejen dle upotřebitelnosti majetku, ale je možné použít i účetní odpis výkonový, či komponentní.</p> <p>1) Volba mezi zrychleným a rovnoměrným způsobem odpisování:</p> <p>Při volbě rovnoměrného způsobu odpisování je odpis nejmenší v prvním roce z důvodu nízké odpisové sazby (nižší hodnota odvozena ze skutečnosti, že v prvním roce pořízení není majetek většinou používán celý rok). V dalších letech, pokud nebude provedeno TZ na majetku, je výše odpisů stejná. Ve všech letech se vychází ze vstupní ceny dle § 29 ZDP.</p> <p>Zrychlený způsob odpisování naopak přináší větší daňové odpisy v prvních letech (nejvyšší jsou druhý rok odpisování) a tyto se následně snižují. Základem pro výpočet je v prvním roce vstupní cena, v dalších letech pak zůstatková cena a přiřazený koeficient odpisování.</p> <p>Z výše uvedeného je patrný vliv zvolené metody na optimalizaci daňové povinnosti. Zvolený způsob odpisování nelze u téhož majetku měnit.</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<u>Příklad:</u> Daňové odpisy u nákladního automobilu za 1 000 000 Kč (2. odpisová skupina, 5 let)				
Rok	Vstupní cena	Roční odpis ROVNOMĚRNÝ	Zůstatková cena na počátku	Roční odpis ZRYCHLENÝ
2012	1 000 000	110 000	1 000 000	200 000
2013	1 000 000	222 500	800 000	320 000
2014	1 000 000	222 500	480 000	240 000
2015	1 000 000	222 500	240 000	160 000
2016	1 000 000	222 500	80 000	80 000
Σ		1 000 000		1 000 000
<p>2) Neuplatnění daňových odpisů: Daňové odpisy může poplatník dle svého uvážení přerušit na kratší či delší dobu a při pokračování v odpisování pak jednoduše navázat tam, kde skončil. <u>Přerušit například ale nelze:</u> odpisy účetní, výkonové, mimořádné a odpisy nehmotného majetku. Účetní odpisy vykáže poplatník na ř. 50 daňového přiznání jako daňově neúčinný náklad, přičemž díky nulovým daňovým odpisům pak do daňové povinnosti nevstupuje pouze rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy, ale celá výše odpisů účetních. Tímto způsobem je navýšen základ daně a daňová povinnost, což je výhodné například v situaci, kdy by uplatnění daňových odpisů vedlo ke ztrátě za příslušné zdaňovací období. Daňovou ztrátu může poplatník odečítat od kladného základu daně maximálně pět po sobě následujících zdaňovacích obdobích, zatímco odložit odpisy může bez jakéhokoliv časového omezení.</p>				
<p>4. Vliv tvorby zákonných rezerv na opravu dlouhodobého hmotného majetku na výši účetního VH a následného základu daně.</p>				
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Dle § 24 odst. 2 písm. i) ZDP je tvorba rezerv na opravu hmotného majetku daňově uznatelným výdajem (nákladem), při respektování zásad pro tvorbu a čerpání. Tyto jsou přesně definovány v § 3 a § 4 zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (ZoR). Rezervy na opravu hmotného majetku může tvořit pouze vlastník nebo nájemce podniku, a to k hmotnému majetku jehož doba daňového odpisování je pět a více let (tedy k majetku v odpisové skupině 2 – 6). Tvoří se rovnoměrně, do výše kalkulovaných nákladů na opravu a nejméně po 2 zdaňovací období. Maximální hranice délky tvorby je stanovena vždy pro konkrétní odpisovou skupinu (u druhé skupiny to jsou např. 3 roky).</p>				

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<p>Daňová uznatelnost těchto rezerv často vedla k jejich zneužívání jako fiktivního výdaje snižujícího základ daně (tvoří se na vrub nákladů). Pro zamezení těmto spekulacím byla novelou ZoR z roku 2009 zavedena povinnost deponovat částku odpovídající tvorbě rezervy na zvláštní bankovní účet, a to nejpozději pro podání přiznání k dani z příjmů za aktuální zdaňovací období (tato povinnost se týká až rezerv tvořených po roce 2009). V případě nesplnění této podmínky musí poplatník zrušit celou dosud tvořenou rezervu.</p> <p>Pokud pominou důvody pro opravu majetku, nebo nastane důvod vymezený zákonem, rezerva se rozpustí. Zrušenou rezervu pak poplatník převede ve prospěch nákladů do zdaňovacího období, kdy ke zrušení došlo. Spekulativně lze zacílit zrušení rezervy do období, kdy je například výsledkem hospodaření ztráta nebo kdy je snížena daňová sazba.</p>
<p>5. Goodwill (aktivní) u kupujícího.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Od roku 2003 došlo k rozdělení tzv. Opravné položky k nabytému majetku na Goodwill a na Oceňovací rozdíl k nabytému majetku. Goodwill se vykazuje v rozvaze v sekci Dlouhodobý hmotný majetek a vzniká při oceňování podniku nebo jeho části nabytého koupí, vkladem či v rámci přeměn společností (z pohledu zákona o daních z příjmů je řešena pouze koupě). Goodwill je možno definovat jako rozdíl mezi kupní cenou podniku či jeho části a individuálně přeceněným majetkem, a jako takový buď může mít povahu <u>aktivní</u> (kupní cena je vyšší než ocenění znalcem = přeplatili jsme) nebo <u>pasivní</u> (kupní cena je menší než ocenění = koupili jsme levněji).</p> <p>Goodwill se účetně odpisuje rovnoměrně 60 měsíců ode dne nabytí podniku (či jeho části) Aktivní goodwill je účtován na vrub nákladů, pasivní do výnosů. Od roku 2004 nelze Goodwill daňově odpisovat jako nehmotný majetek.</p> <p>Uvažujme kupříkladu situaci, kdy je prodáván podnik za 26 000 tis. Kč, jeho účetní hodnota je 19 990 tis. Kč a znalcem je podnik oceněn na 21 000 tis. Kč. Rozdíl mezi kupní cenou a cenou vypočítanou znalcem je tedy 5 000 tis. Kč (26 mil. – 21 mil. Kč), přičemž tento je u kupujícího vykázán jako kladný, neboli aktivní rozdíl a jako takový bude zaúčtován do nákladů (snížen účetní hospodářský výsledek).</p>
<p>6. Účetní jednotkou odhadnutá doba použitelnosti odpisovaného majetku neodpovídá skutečnosti (nadhodnocení/podhodnocení).</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Uvažujme situaci, kdy účetní jednotka zakoupila stroj za 500 tis. Kč. Skutečná amortizace je 10 let, avšak účetní jednotka stanovila pro rovnoměrné odpisy dobu</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

použitelnosti ve výši 5 let a v druhém případě ve výši 15 let.

Prodloužení doby odpisování vede ke zvýšení hospodářského výsledku. Zkrácení doby odpisování pak naopak vede ke snížení hospodářského výsledku. Odpisy jsou podrobně popsány v bodu 3 tohoto přehledu. Z tohoto důvodu je tedy níže dán prostor pro představení odložené daně a vlivu odpisů na ni.

Odložená daň:

Pravidla účtování jsou definována v prováděcích předpisech (Vyhlášky) k Zákonu o účetnictví a v ČÚS č. 003.

Odložený daňový závazek = daňová povinnost, která vznikne v budoucnu. Účtuje se o něm vždy. Snižuje disponibilní zisk, brání výplatě prostředků, které budou potřeba v budoucnu na úhradu daně (účtuje se na vrub účtu 592 – Daň z příjmů z běžné činnosti – odložená).

Odložená daňová pohledávka = v budoucnu ušetřená částka daně z příjmů. Je třeba vyhodnotit, zda je její pokrytí v budoucnu reálné. Odloženou pohledávku je možno krátit, nebo o ni vůbec neúčtovat. Zvyšuje aktiva a výsledek hospodaření (účtuje se ve prospěch účtu 592).

Princip odložené dani spočívá v tvorbě odloženého daňového závazku, jakožto zdroji pro úhradu přechodného rozdílu mezi účetními a daňovými pravidly (např. účetní a daňové odpisy), má-li být v důsledku této difference v budoucnu splatná daň vyšší. A naopak, má-li být v důsledku rozdílu pravidel v budoucnu splatná daň nižší, je účtováno o odložené daňové pohledávce (disponibilní zisk je tedy zvýšen o částku, kterou bude schopna firma z úspory na splatné dani uhradit z disponibilního zisku).

Rozdíl mezi odpisy účetními (odpisuje se dle skutečné doby používání) a daňovými (výpočet dle Zákonu o daních z příjmů) jsou předmětem odložené daně u účetních jednotek, které mají povinnost odloženou daň spočítat a vyúčtovat (např. jednotky, které mají povinnost ověření účetní závěrky auditorem, nebo jednotky tvořící konsolidační celek). Předmětem odložené daně jsou přechodné rozdíly. **Pokud tedy jsou účetní odpisy nižší než daňové, je nižší i daň z příjmů v současnosti a vyšší v budoucnu (účetní odpisy snižující VH budou ještě rozpouštěny v účetnictví, ale daňově již bude majetek odepsán. Základ daně z příjmů nebude tedy snižován a vzniká odložený daňový závazek a naopak).**

7. Dlouhodobý majetek je vykázán jako tzv. „drobný majetek“.

KOMENTÁŘ:

Dlouhodobý majetek je charakterizován jako majetek, který se nespotřebovává najednou, ale opotřebovává se postupně. Zákon o daních z příjmů k této definici přidává ještě i podmínku finanční, a to vstupní ceny vyšší než 40 000 Kč u dlouhodobého hmotného majetku a 60 000 Kč u nehmotného. ZoÚ ponechává určení finanční hranice na účetní jednotce. Rozdílné stanovení rozřazovacích hodnot pak vede k diferenci mezi

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

účetním a daňovým pojetím.
Pořizovací cena vstupního majetku, která je dána jako součet ceny pořízení a vedlejších pořizovacích nákladů se do nákladů rozpouští postupně, formou odpisů. Pokud však účetní jednotka cíleně rozmělní jednotlivé složky pořizovací ceny tak, že hodnota majetku „nepřesáhne“ stanovenou finanční hranici, odepíše tyto položky jednorázově do nákladů daného zdaňovacího období. **Tím dojde ke snížení výsledku hospodaření a následně i k výpočtu nižší daňové povinnosti.**

8. Technické zhodnocení (TZ) účelově vykázáno jako oprava.

KOMENTÁŘ:

Technickým zhodnocením stavby se dle Zákona o daních z příjmů rozumí výdaje na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy, rekonstrukce a modernizace majetku v částce vyšší než 40 000 Kč. Technické zhodnocení zvyšuje vstupní cenu majetku pro odpisování. Do nákladů se tedy rozpouští postupně, formou odpisů. Zatímco opravy se účtují rovnou ve prospěch nákladů. Uvažujme situaci, kdy na výrobní hale provedla účetní jednotka výměnu střešní krytiny. Místo plechové střechy byly použity tašky (zatím se jedná o opravu) a v rámci této úpravy změnila i sklon střechy a přidala 3 střešní okna (v tuto chvíli se již jedná o technické zhodnocení). **V případě nerozdělení nákladů na opravu a technické zhodnocení (vše zaúčtováno jednorázově do nákladů jako oprava) může dojít k situaci, kdy bude neoprávněně snížen hospodářský výsledek, a tedy i základ daně pro výpočet daňové povinnosti k dani z příjmů.**

9. Technické zhodnocení záměrně rozmělněno do více etap za účelem vykázání TZ jako oprava.

KOMENTÁŘ:

Prováděné úpravy na obchodním majetku společnosti lze účelově načasovat tak, aby v daném zdaňovacím období nebyla překročena hranice 40 000 Kč u hmotného majetku a vynaložené náklady tak mohly být vykázány přímo v nákladech. Takto lze postupovat výlučně u majetku, kde je takovéto načasování technicky možné.

Uvažujme například situaci, kdy má účetní jednotka ve své evidenci automobil, na kterém plánuje provést montáž tažného zařízení (30 000 Kč) a zabezpečovacího systému s GPS navigací (25 000 Kč). Kdyby byly obě montáže provedeny najednou, přesáhly by částku 40 000 Kč a spadly by do režimu platného pro TZ. Zatímco pokud se v prosinci uskuteční montáž tažného zařízení a v lednu následujícího roku se implementuje zabezpečovací systém, je obojí možno zúčtovat přímo do nákladů příslušného období. Při respektování daňového a účetního pohledu, včetně věcné a časové souvislosti nákladů lze tak kreativně upravovat daňový základ dle potřeb poplatníka. Technické zhodnocení pak k těmto úpravám poskytuje široké pole působnosti.

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<p>10. Nevytváření, nebo naopak neoprávněná tvorba opravných položek k majetku.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Opravnou položkou se dočasně a nepřímo snižuje hodnota majetku (na rozdíl od odpisů). Rozlišujeme účetní a daňové opravné položky. Daňové lze tvořit pouze k pohledávkám. Opravné položky se účtují na vrub účtů nákladů (např. 558 a 559) a ve prospěch účtů „oprávkových“, končících devítkou, např. (09, 19, 29, 39,...záleží na povaze majetku, k němuž se opravná položka tvoří a jehož hodnotu snižuje).</p> <p>Uvažujme situaci, kdy účetní jednotka vlastní budovu v hodnotě 2 miliony, jejíž zůstatková cena je 1,5 mil. Kč. Znaleckým posudkem byla budova oceněna na 1 mil. Kč. V rámci dodržení zásady opatrnosti, tak měla jednotka na účty 559/092 proučtovat opravnou položku ve výši 0,5 mil. Kč. Tím, že tak neučinila, nedošlo jednak ke snížení hodnoty aktiv (konkrétně účtu 021 – Budovy, haly, stavby), což vede ke zkreslení výpočtů finanční analýzy, jednak nebyl snížen účetní hospodářský výsledek (výhodné v případě, kdy management má za cíl maximalizovat VH).</p>
<p>11. Chybné ocenění majetku v účetnictví – do pořizovací ceny budovy zahrnut pozemek.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Pozemky, účet 031, vyjma Pěstitelských celků a trvalých porostů – účet 025, patří mezi majetek neodpisovaný. Neztrácí tedy během času svoji hodnotu. Pokud účetní jednotka zakoupí budovu i pozemek a celý „soubor“ nesprávně zahrne do aktiv jako dlouhodobý majetek odpisovaný, dojde ke zkreslení vstupní hodnoty pro výpočet účetních, ale i daňových odpisů, a tím i ke snížení základu daně pro výpočet daňové povinnosti dle zákona o daních z příjmů. K tomuto chybnému postupu dochází i v případech, kdy kupní smlouva obsahuje pouze jednu cenu a není tedy zřejmé, jaký podíl z ní činí hodnota stavby (staveb) a jaký pozemek (pozemky). Platné předpisy umožňují ocenit jednotlivé složky takového „souboru“ soudním znalcem, popřípadě stanovit procentuální podíl pozemku a stavby dle jejich poslední známé ceny z účetnictví. Nejjednodušším řešením celé situace přesto zůstává oprava předmětného ustanovení v kupní smlouvě a rozdělení ceny na část pro stavby a část pro pozemky.</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<p>12. Zvýšení nabývací ceny podílu o náklady přímo související s držbou podílu, určení nabývací ceny podílu.</p>
<p>KOMENTÁŘ: § 24, odst. 7 ZDP definuje, co se rozumí cenou nabývacího podílu. ZDP dále definuje i podmínky, za kterých, je výplata dividend či podílů na zisku matce (ze strany dcery) osvobozená (10% podíl na ZK po dobu 12 měsíců). V případě, že příjem matky je od daně osvobozen, nemůže tato uplatnit do daňově uznatelných nákladů (§ 24, ZDP) náklady související s nabytím a držbou předmětného podílu. Výjimky stanoví ZDP v § 25, odst. 1, písm. zk). Platí tedy jednoduché pravidlo: je-li příjem od daně osvobozen, nelze k němu uplatnit náklady jako daňově uznatelné.</p> <p>§ 24, odst. 7 ZDP definuje kromě daňového pohledu i způsob určení hodnoty podílu. Kupříkladu, je-li podíl tvořen nepeněžitým vkladem v podobě nemovitosti, zvyšuje se nabývací cena o prokazatelně vynaložené náklady na její opravu a TZ (uskutečněné před splacením vkladu). V praxi je často uměle navyšována cena o náklady, jejichž vynaložení není účetní jednotka schopna při možné kontrole ze strany finančního úřadu prokázat. Dochází tak tedy i ke spekulativnímu nadhodnocení účtu 021 – Budovy, haly a stavby.</p>
<p>TŘÍDA 1 – ZÁSoby</p>
<p>13. Záměna druhů zásob při vyhodnocení výsledků fyzické inventury – kompenzace mezi zbožím různé barvy, velikosti, apod.</p>
<p>KOMENTÁŘ: Inventarizace je proces složený z inventury a porovnání zjištěných inventurních soupisů s účetnictvím. Inventura je dílčí část inventarizace, která spočívá ve fyzickém přepočtení stavu zásob, majetku či dalších hodnot a v zanesení zjištěného do inventurních soupisů.</p> <p>Inventarizací vyhodnocené rozdíly mají podobu mank (skutečný stav je nižší než účetní) či přebytků (účetní stav je vyšší než fyzický). Vnitropodnikovými směrnici stanoví účetní jednotka přirozené normy úbytku, při dodržení takto definované hodnoty jsou pak manka daňově účinným nákladem.</p> <p>Zákon o účetnictví zakazuje kompenzaci mank a přebytků. Určitá míra započtení je možná jen u rozdílů, které vznikly ve stejném inventarizačním období neúmyslnou záměnou jednotlivých druhů, a to tam kde je to vzhledem k charakteru zásob možné.</p> <p>Manko (u nakoupených zásob): účtuje se na vrub nákladů skupiny č. 54 - Jiné provozní náklady. Přebytky se zachycují ve prospěch skupiny 64 - jiné provozní výnosy. Z výše uvedeného je tedy patrné, že manka a škody přesahující náhrady, s výjimkou škod vzniklých v důsledku živelních pohrom nebo škod způsobených podle potvrzení policie neznámým pachatelem, jsou daňově neúčinné (dle § 25 odst. 1 zákona č. 586/92 Sb., o daních z příjmů).</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<p>A logicky tedy přebytek, který je v souladu s účetními předpisy zúčtován do výnosů, je výnosem zdanitelným. Inventarizační rozdíly jsou upraveny i v rámci daně z přidané hodnoty. Manka, která nejsou řádně zdůvodněna a zdokumentována jsou předmětem DPH. Naopak předmětem DPH nejsou (mimo jiné) manka, která lze kompenzovat s přebytky.</p> <p>Uvažujme tedy situaci, kdy účetní jednotka provede neoprávněnou kompenzaci mank a přebytků u zásob, které nejsou stejného druhu. Tímto počínáním dochází ke zkreslení výše nákladů a výnosů, neodvedení DPH (u plátců DPH), a narušení věrného a poctivého obrazu účetnictví.</p>
<p>14. Zaúčtování zásob či majetku z komisioního prodeje do rozvahy (za účelem zvýšení hodnoty aktiv společnosti).</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Při komisioním prodeji (komisionářskou smlouvu upravuje ObchZ) nepřechází na prodejce vlastnické právo k dotčenému majetku/zásobám. Tento je pouze skladuje, ochraňuje a obchoduje s nimi. Přírůstky a úbytky zásob v komisioním prodeji neeviduje prodejce na rozvahových účtech třídy 1, ale na podrozvahových účtech třídy 7.</p> <p>V případě porušení tohoto postupu dochází k ovlivnění výsledků finanční analýzy u ukazatelů pracujících s hodnotou zásob (aktiv) a v neposlední řadě i k narušení věrného a poctivého obrazu účetnictví. Prodej a úbytky zásob v komisioním prodeji se zachycují pomocí účtové třídy 7 a do výnosů vstupuje výlučně provize prodávajícího. Prodej u zásob ve vlastnictví účetní jednotky se účtuje do výnosů a úbytek ze skladu (výdej) do nákladů. Rozdíl mezi těmito výnosy a náklady pak ovlivňuje výši účetního VH. Chybný postup při evidenci zásob v komisioním prodeji tak může vést i ke zkreslení výsledku hospodaření a následného výpočtu daňové povinnosti.</p>
<p>15. Aplikace tzv. „kruhového účtování zásob“ – prodej a následný zpětný odkup.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Metoda „kruhového účtování zásob“ bývá používána při maximalizaci VH a aktiv, popřípadě ve chvíli, kdy by z důvodu opatrnosti bylo třeba tvořit k zásobám opravnou položku (hůře prodejné, či neprodejné zásoby). Prodejem zásob s marží a jejich vyvedením za cenu nižší (za jejich reálnou hodnotu), je získán kladný rozdíl mezi výnosy a náklady a tento zvyšuje účetní hospodářský výsledek. Zároveň následný odkup zásob za stejnou cenu, jakou byla cena prodejní (vyšší než původní, v jaké zásoby evidovány), vede k navýšení aktiv.</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

TRÍDA 2 – FINANČNÍ ÚČTY (AKTIVA)
<p>16. Opakující se dotace pokladny.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Účet 211 – Pokladna, je účtem aktivním. Počáteční stav a přírůstky se vykazují na straně „má dáti“ (MD), úbytky na straně „dal“ (D). V žádném případě není ale možné, aby účet pokladny vykazoval záporný stav, tedy aby bylo vydáno více, než bylo vloženo. Přesto k této situaci v praxi poměrně často dochází. Příčin může být několik:</p> <ul style="list-style-type: none"> - chyba v účtování (nesprávné datum, účtování s opačným znaménkem), - v nákladech zaúčtované výdaje, které ale nebyly nikdy proplacené (cestovní příkazy, fiktivní faktury za hotové), - nebyly přiznány tržby v hotovosti (krácení tržeb). <p>Řádně vedená pokladna vykazuje úbytky a přírůstky finančních prostředků na základě výdajových a příjmových pokladních dokladů. V jakoukoli chvíli pak fyzický stav prostředků v pokladně koresponduje se stavem účetním. Ve skutečnosti je ale leckdy účtování o pokladní hotovosti prováděno dle potřeby, a to zejména v menších, neauditovaných, společnostech. Zde není neobvyklé, aby byly záporné zůstatky dorovnávány pseudo dotacemi pomocí účtu 491 – Individuální podnikatel (211/491) nebo účtu 413 – Ostatní kapitálové fondy v případě obchodních společností. A naopak, pokud se pokladna dostane do nereálných plusových zůstatků, je její stav „upraven“ odčerpáním peněz na účet 491 (491/211), respektive účet 413.</p> <p>Záporný stav pokladny sám o sobě nemá přímý vliv na výši daňové povinnosti. Porušuje ale věrný a poctivý obraz účetnictví a poukazuje na skutečnost, že záporného salda mohlo být docíleno ne zcela správnými účetními postupy. Tyto pak již vliv na daň z příjmů mít mohou (fiktivní faktury, apod.).</p>
<p>17. Půjčky na konci období – převody peněžních prostředků mezi jednotlivými roky.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Účetní stav finanční hotovosti je na konci zdaňovacího období leckdy regulován v rámci fiktivních půjček společníků/společnicům či vkladů/výběrů od individuálního podnikatele, a to buď ve smyslu navýšení či snížení pokladní hotovosti.</p> <p>Těmito úpravami není přímo ovlivněna výše daňové povinnosti. Dochází ale k porušování věrného a poctivého obrazu účetnictví a může dojít ke zkreslení výsledku finanční analýzy podniku ve všech ukazatelích, kde se pracuje s výší stavu peněžních prostředků na účtu 211 – Pokladna.</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

TŘÍDA 3 – ZÚČTOVACÍ VZTAHY (AKTIVA)
<p>18. Nepřepočtení pohledávek evidovaných v cizí měně kurzem platným ke dni účetní závěrky. Tedy nevykázání kurzové ztráty či zisku.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Platná legislativa stanoví povinnost vedení účetní evidence výlučně v české měně. Při vzniku pohledávky v cizí měně, se tato přepočítá kurzem platným v den vystavení účetního dokladu (u dodavatele). Na konci zdaňovacího období se pak provede znovu přepočtení na českou měnu, kurzem vyhlášeným ČNB. Vzniklý rozdíl se zachytí na účtech 563 – kurzová ztráta, nebo 663 – Kurzový zisk. Účtová třída 5 a 6 ovlivňuje hospodářský výsledek a na jeho základě vypočtenou daň z příjmů. Kurzová ztráta proúčtovaná na vrub nákladového účtu 563 snižuje účetní VH, kurzový zisk naopak.</p>
<p>19. Nesprávné vyhodnocení tvorby zákonných opravných položek z hlediska daní a účetnictví.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Tvorba účetních opravných položek k pohledávkám po splatnosti je nutná pro naplnění zásady opatrnosti a věrného zobrazení účetnictví. Dočasné snížení hodnoty pohledávky (tedy pokud existuje stále reálná šance úhrady od odběratele) se v účetní evidenci zachycuje pomocí opravných položek. Opravná položka se tvoří nejpozději v rámci závěrkových operací a měla by zachycovat rozdíl mezi jmenovitou hodnotou pohledávky (tedy hodnotou v jaké je evidována v účetnictví) a její aktuální reálnou hodnotou.</p> <p>Tvorba i čerpání účetních opravných položek k pohledávkám se řídí vnitropodnikovými směrnici, přičemž takto vzniklé náklady z titulu účetních OP jsou daňově neúčinné (§ 25 ZDP). Účetní jednotky se tedy často snaží tvořit především zákonné opravné položky, a to dle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (ZoR), neboť jejich tvorba i čerpání daňově účinným nákladem je.</p> <p>ZoR umožňuje vytvářet takovéto OP k:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnávacím řízení (§ 8) - Pohledávkám z titulu ručení za celní dluh (§ 8a) - Nepromlčeným pohledávkám po lhůtě splatnosti (§ 8b) <p>(promlčení lhůty jsou definovány Obchodním a Občanským zákoníkem).</p> <p>Uvažujme situaci, kdy účetní jednotka má ve své evidenci promlčenou pohledávku (tedy v podstatě i výnos, který se nikdy nestal příjmem). K této pohledávce účetní jednotka nevytvořila účetní opravnou položku. Tím došlo jednak k porušení zásady opatrnosti v kombinaci s nedodržením věrného zobrazení, jednak nesnížení hodnoty této pohledávky ovlivňuje ukazatele finanční analýzy.</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<p>Pokud by ale předmětná společnost vytvořila k této položce zákonnou opravnou položku dle ZoR, snížila by neoprávněně svůj základ daně a tedy i výši daně z příjmů.</p>
<p>20. Zachycení fiktivních vkladů společníků v bilanci (hrazeny přímo do pokladny místo přes bankovní účet)</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Zvýšení základního kapitálu formou vkladů společníků se účtuje na vrub aktivního účtu 353 – Pohledávky za upsaný základní kapitál a ve prospěch pasivního účtu 419 – Změny základního kapitálu (a to do doby zápisu zvýšeného ZK do obchodního rejstříku). Úhrada pohledávky se pak zobrazí na účty 211/353. Tyto operace nemají dopad do daňové problematiky, ale můžou významně ovlivnit ukazatele finanční analýzy. Zároveň si tak společnost navýší hodnotu základního kapitálu, což je příznivá zpráva pro akcionáře, neboť lze ve zjednodušeném pohledu použít přímou úměru mezi výší ZK a výší finanční stability.</p>
<p>21. Jednorázový odpis pohledávky v účetní evidenci a její vykázání mezi daňově uznatelné náklady.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Pohledávka je ve své podstatě právo věřitele požadovat po druhém subjektu obchodního vztahu plnění, které vzniklo z určitého závazkového vztahu. Pokud není možné z různých důvodů od dlužníka plnění vymoci, stává se z pohledávky pohledávka po splatnosti a později i nedobytná. Řešením této situace v účetnictví může být například odpis pohledávek. Účetní odpis není účinný z daňového hlediska. Pro získání možnosti pohledávku jednorázově odepsat a zahrnout ji do daňových nákladů, je třeba provést odpis dle podmínek definovaných v § 24, odst. 2, písm. y) ZDP.</p>
<p>TŘÍDA 3 – ZÚČTOVACÍ VZTAHY (PASIVA)</p>
<p>22. Úprava věkové struktury závazků – záměna krátkodobých a dlouhodobých závazků, nesprávné zaúčtování závazků.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Tato operace nemá vliv na výši VH ani na určení základu daně dle ZDP, ale působí zkreslení při určování finančního zdraví podniku. Závazky jsou účtem pasivním a zobrazují náš dluh vůči druhému subjektu (dodavateli, zaměstnanci, státním orgánům, apod.).</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<p>Čím delší je doba, kterou potřebujeme pro uhrazení našich závazků, nebo čím je jejich hodnota vyšší, tím horší je obraz našeho podniku v očích dodavatelů, investorů, finančních orgánů, akcionářů, apod.</p> <p>Úpravy ve věkové struktuře závazků v podobě přeúčtování krátkodobých závazků do dlouhodobých ovlivní v první řadě výpočty finančních ukazatelů, např. ukazatele celkové likvidity. Ten porovnává krátkodobý majetek vůči krátkodobým závazkům. Jsou-li tyto hodnoty stejné, nebo je-li majetek větší než krátkodobé závazky, je společnost likvidní a nemá záporný pracovní kapitál.</p>
<p>23. Nesprávné rozdělení závazků – druhově.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Tato operace nemá vliv na výši VH ani na určení základu daně dle ZDP, ale působí zkreslení při určování finančního zdraví podniku. Pokud jsou závazky zaměřovány druhově, dochází k úpravě struktury závazků a tím i k ovlivnění výpočtů finančního zdraví společnosti a k narušení věrného a poctivého obrazu účetnictví.</p>
<p>24. Nepřepočtení závazků evidovaných v cizí měně kurzem platným ke dni účetní závěrky. Tedy nevykázání kurzové ztráty či zisku (viz operace 18, kurzové rozdíly u pohledávek)</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> Platná legislativa (ZoÚ) stanoví povinnost vedení účetní evidence výlučně v české měně. Při vzniku závazku v cizí měně, se tento přepočítá kurzem platným v den, kdy byla obdržena faktura od dodavatele. Na konci zdaňovacího období se pak provede znovu přepočtení na českou měnu, kurzem vyhlášeným ČNB. Vzniklý rozdíl se zachytí na účtech 563 – kurzová ztráta, nebo 663 – Kurzový zisk. Účtová třída 5 a 6 ovlivňuje hospodářský výsledek a na jeho základě i vypočtenou daň z příjmů.</p>
<p>ÚČTOVÁ TŘÍDA 5 - NÁKLADY + ÚČTOVÁ TŘÍDA 6 - VÝNOSY</p>
<p>25. Účtování skonta – slevy z ceny.</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u> U vystavovatele faktury často dochází k proúčtování skonta jako snížení fakturovaných výnosů, ačkoliv správně má být skonto zaneseno do účetní evidence prostřednictvím nákladového účtu. Daňové hledisko skont se odvíjí z účetního zobrazení. Pokyn D-300 a ustanovení § 23, bod 4 ZDP trvají na správném časovém přiřazení skont do příslušného období a definují tedy rozhodný den pro uplatnění částek ovlivňujících základ daně (tím je datum vzniku právního nároku na skonto/bonus).</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

Není-li známa přesná výše skonta, akceptuje se pro účely ZDP i dohadná položka (zúčtovaná u výstavce dokladu na vrub účtu 548 či 568 a u příjemce dokladu ve prospěch účtu 648, respektive 668).

Takovýto způsob účtování působí změnu hodnot příslušných nákladových a výnosových účtů. Taktéž dochází nejen k porušení věrného a poctivého obrazu účetnictví, ale i zkreslení výpočtů finančního zdraví společnosti.

26. Časové rozlišení / nerozlišení (obecně)

KOMENTÁŘ:

V průběhu účetního období dochází často k časovému nesouladu mezi datem vzniku výdajů a nákladů, ale i příjmů a výnosů. Pro zjištění správného hospodářského výsledku pak je třeba zaúčtovat do příslušného účetního období všechny náklady a výnosy, které s ním hospodářsky (časově a věcně) souvisí. Pro eliminaci časového nesouladu mezi obdobími, kdy došlo k výdajům a obdobími s kterým tato změna majetku a závazků souvisí, se používá časové rozlišení nákladů. Nejinak je tomu u příjmů a výnosů. Pro tyto účetní operace jsou k dispozici účty skupiny 381 až 385. Tím je zajištěno, že v nákladech a výnosech jsou při roční uzávěrce jen náklady a výnosy, které s příslušným účetním obdobím časově a věcně souvisí.

Časově nerozlišovat je možné (dle Českého účetního standardu č. 019) v případech:

- 1) kdy se jedná o nevýznamné částky, jejichž ponecháním v nákladech či výnosech bez časového rozlišení není dotčen účel časového rozlišení a účetní jednotka tím prokazatelně nesleduje záměrné upravování výsledku hospodaření,
- 2) jde-li o pravidelně se opakující výdaje, popř. příjmy za předpokladu, že se výrazněji neovlivní věcná a časová souvislost nákladů a výnosů.

Účetní jednotka, neprovádějící časové rozlišení dle platných předpisů, ovlivňuje svůj hospodářský výsledek a svoji daňovou povinnost oběma směry. Příkladem záměrné maximalizace účetního VH může být fakturované nájemné na 3 roky dopředu, které společnost zaúčtuje najednou do příslušného zdaňovacího období (správně měly být tyto rozloženy do částí a proúčtovány do jednotlivých let).

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

<p>27. Dopředně účtované služby, které budou poskytnuty až v následujícím období a naopak (souvislost s časovým rozlišením, viz příklad SKANSKA, bod 3.2.1 DP)</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Povinnost časově rozlišovat výnosy a náklady, ukládá účetním jednotkám Zákon o účetnictví, konkrétně § 2: Účetní jednotky účtují podvojnými zápisy o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí.</p> <p>Pokud účetní jednotka nepostupuje dle výše popsaného, může volně zvyšovat či snižovat svoji daňovou povinnost, a to na základě nesprávné výše účetního hospodářského výsledku.</p> <p>Uvažujme například situaci, kdy společnost zahrnula do tržeb/výnosů i částky za dosud neposkytnuté služby, aniž by provedla zachycení budoucích tržeb přes rozvahový účet 384 – Výnosy příštích období (příslušná částka výnosů by se tak zobrazila v aktuálním období v rozvaze, nikoliv chybně ve výsledovce). Takto došlo ke zvýšení hospodářského výsledku a následně i daňové povinnosti. Tato manipulace je používána nejčastěji ve chvíli, kdy společnost může posledním rokem uplatnit daňovou ztrátu minulých let, nebo ve chvíli, kdy je avizováno zvýšení daňové sazby na příští období. Popřípadě jako forma <i>Earnings Managementu</i>, díky které obdrží manažer na odměnách určitou částku najednou dnes, místo po částech v budoucnu. Situace je obdobná u nákladů, zde ale dochází k poklesu daňové povinnosti v aktuálním období.</p>
<p>28. Ve výsledovce zachycený nákup a prodej zásob v komisi (za účelem ovlivnění výše VH).</p>
<p><u>KOMENTÁŘ:</u></p> <p>Zásoby, u nichž nepřechází vlastnické právo a které jsou prodejci svěřeny na základě komisionářské smlouvy, se v účetní evidenci vedou na podrozvahových účtech v účtové třídě 7 (nijak tedy neovlivňují obsah výkazů účetní závěrky). Zatímco přírůstek a úbytek zásob je sledován v podrozvahové evidenci, platby při nákupu/prodeji, jakož i provize a DPH jsou součástí účetních výkazů (rozvaha, výkaz zisků a ztrát). Způsob zachycení komisního prodeje a všech operací s ním souvisejících, jsou upraveny ČÚS č. 001 (bod 6.7) a ČÚS č. 013 (bod 6.7.)</p> <p>Pokud účetní jednotka neúčtuje správně o zásobách přijatých do komise na účtech podrozvahových (do výnosů pak vstupuje pouze provize za prodej takovýchto zásob), ale používá účty rozvahové a výsledkové, porušuje tím nejen ČÚS, ale zkresluje i hodnotu nákladů a výnosů v účetnictví a tím i účetní VH a následnou daň.</p>

Tab. 9: Představení jednotlivých technik kreativního účetnictví

29. Vyskladnění zásob při prodeji – vliv použité techniky ocenění.
<p>KOMENTÁŘ:</p> <p>Společnost účelově ocenila konkrétní úbytek zásob metodou váženého aritmetického průměru namísto doposud užívané a ve vnitřních směrnících stanovené metody FIFO (bližší charakteristika zmiňovaných metod viz bod 3. 4. DP).</p> <p>Metoda aritmetického průměru, zejména v případě dražších posledních nákupů, zvyšuje ocenění zásob při jejich vyskladnění, což vede i k proúčtování vyšší částky do nákladů. Metoda FIFO naopak používá nejstarší, většinou levnější ceny, a má tedy efekt opačný. Účetní jednotka volí metodu ocenění s cílem vytknutým ve variantě B, tím je minimalizace hospodářského výsledku. V rozporu se směrnici a zcela účelově tak navýšila náklady o 60 tis. Kč (tento výsledný rozdíl z použité metody ocenění je zachycen v následující případové studii).</p>

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.1 Případová studie – demonstrace vlivu kreativního účetnictví na výši hospodářského výsledku a následný výpočet daňové povinnosti

V této části diplomové práce je přikročeno k praktické demonstraci výše definovaných technik kreativního účetnictví a zobrazení jejich vlivu na výpočet účetního hospodářského výsledku a následně daně z příjmů. Pro využití všech způsobů manipulace s účetními daty dle dříve představených možností, je následující případová studie rozdělena na dvě části. **Ve variantě A jsou použity takové praktiky, které mají za následek maximalizaci aktiv a hospodářského výsledku, zatímco varianta B sleduje cíl opačný, tedy minimalizaci hospodářského výsledku.** Částky užití v obou variantách jsou uváděny v závorce za předkontací účetního případu, a jsou v tisících korunách (tis. Kč). První sloupec následující tabulky obsahuje číselné označení operace, pod kterým lze dohledat v bodu 4 podrobnější obecný popis užití techniky a na nějž je i dále odkazováno v této praktické části diplomové práce.

Tab. 10: Případová studie na vliv technik kreativního účetnictví

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
1	<p>Opožděné zařazení dlouhodobého hmotného majetku (stroj v hodnotě 1 000 tis. Kč) do účetní evidence. Majetek pořízen v listopadu, ale do užívání zařazen až v lednu následujícího roku. Účetní odpis ve výši 30 tis. Kč nebyl tedy v aktuálním zdaňovacím období proúčtován do nákladů (ve variantě A).</p> <p>Varianta B zobrazuje vliv účetních odpisů, které byly řádně zaneseny do prosince (účetně se odpisuje od měsíce následujícího po uvedení do užívání) aktuálního období. Daňový odpis je ve výši 200 tis. Kč</p>	<p><u>úctováno:</u> NE</p> <p><u>popis:</u> Účetní odpis uplatněn až v následujícím roce. Nezaúčtováním odpisu do nákladů nedošlo ke snížení hospodářského výsledku společnosti.</p>	<p><u>úctováno:</u> 551/082 (30)</p> <p><u>popis:</u> Účetní odpis proúčtován do prosince ve výši 1/12 ročního odpisu. Rozdíl mezi účetním a daňovým odpisem je zachycen v daňovém přiznání a ovlivňuje výši základu daně (v tomto případě snížení základu daně o diferenci mezi 200 tis. Kč a 30 tis. Kč).</p>
2	<p>Pořízení dlouhodobý hmotný majetek v hodnotě 1 000 tis. Kč, formou úvěru se sjednaným úrokem 10 % (100 tis. Kč).</p> <p>V případě neexistence jiných pořizovacích nákladů, lze účtovat přímo na účet 022 – Samostatné movité věci a soubory věcí movitých.</p>	<p><u>úctováno:</u> 022/221 (1 100)</p> <p><u>popis:</u> Úroky byly kapitalizovány do pořizovací ceny majetku.</p>	<p><u>úctováno:</u> 022/221 (1 000) 562/221 (100)</p> <p><u>popis:</u> Úroky byly zaúčtovány do nákladů a nestaly se tak součástí pořizovací ceny majetku.</p>
3	<p>Vliv zvolené metody daňového odpisování (demonstrativní výpočet viz operace č. 3, kapitola 4.)</p> <p>Hodnota daňových odpisů nemá primárně vliv na účetní VH. Rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy, zachycený v daňovém přiznání, ovlivňuje výši základu daně a následně daňové povinnosti.</p>	<p><u>úctováno:</u> NE</p> <p><u>popis:</u> Daňové odpisy nejsou zachyceny v účetní evidenci (neúčtuje se o nich).</p>	<p><u>úctováno:</u> NE</p> <p><u>popis:</u> Daňové odpisy nejsou zachyceny v účetní evidenci (neúčtuje se o nich).</p>
4	<p>Rozpuštění spekulativně tvořené zákonné rezervy na opravu dlouhodobého hmotného majetku v druhém roce její tvorby. Důvodem je touha managementu po</p>	<p><u>úctováno:</u> 451/552 (500)</p> <p><u>popis:</u> Z důvodů maximalizace</p>	<p><u>úctováno:</u> NE</p> <p><u>popis:</u> Společnost</p>

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
	maximalizaci VH.	VH rušena zák. rezerva na opravu majetku ve výši 500 tis. Kč.	neúčtovala o tvorbě ani rušení rezervy.
5	Goodwill při prodeji podniku u kupujícího. Rozdíl mezi prodejní cenou a cenou stanovenou znalcem. Účetní odpis v poměrné části 12 měsíců ve výši 1 000 tis. Kč.	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Při prodeji podniku nevznikl aktivní ani pasivní goodwill. Ocenění podniku se tedy rovná ceně sjednané mezi smluvními stranami.	<u>účtováno:</u> 551/075 (1 000) <u>popis:</u> Soudním znalcem byl oceněn podnik na nižší hodnotu, než je cena kupní. Diference ve výši ročních odpisů činí 1 000 tis. Kč
6	Zaúčtován odpis dlouhodobého majetku (stroje), v pořizovací ceně 500 tis. Kč. Reálná doba použitelnosti je 10 let (roční účetní odpis by byl tedy ve výši 50 tis. Kč). Ve variantě A je amortizace prodloužena na 15 let, ve variantě B je pak zkrácena na 5 let. Daňový odpis (rovnoměrný, druhá skupina) je vypočítán na 55 tis. Kč v prvním roce odpisování.	<u>účtováno:</u> 551/082 (33) <u>popis:</u> Doba použitelnosti předmětného majetku stanovena na 15 let ($500 : 15 = 33$ tis. Kč ročně)	<u>účtováno:</u> 551/082 (100) <u>popis:</u> Doba použitelnosti předmětného majetku stanovena na 5 let ($500 : 5 = 100$ tis. Kč ročně)
7	Účetní jednotka ve vlastní režii vytvořila nehmotné aktivum, s reálnou amortizací 5 let.	<u>účtováno:</u> 013/623 (80) <u>popis:</u> Účetní jednotka k přímým nákladům přiřadila související režijní náklady. Majetek vykázán v hodnotě 80 tis. Kč mezi dlouhodobým nehmotným majetkem v aktivech.	<u>účtováno:</u> 518/623 (80) <u>popis:</u> Ocenění provedeno v historických cenách, a pouze v takové výši, které účetní jednotce umožňují zúčtovat majetek do nákladů, nebyla tedy dosažena vnitropodnikovými směrnici stanovená částka pro zařazení mezi dlouhodobý nehmotný majetek.
8	Provedena modernizace výrobní haly zařazené v obchodním majetku společnosti v hodnotě 500 tis. Kč. Ve variantě A zaúčtováno jako	<u>účtováno:</u> 021/321 (500) <u>popis:</u>	<u>účtováno:</u> 511/321 (500) <u>popis:</u>

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
	technické zhodnocení stavby, ve variantě B jako oprava.	Zaúčtováno správně jako TZ = zvýšení vstupní ceny majetku, náklady rozpuštěny postupně formou odpisů.	TZ účelově vykázáno jako oprava, ve prospěch nákladů.
9	Technické zhodnocení záměrně rozmělněno do více etap za účelem vykázání TZ jako oprava.	<u>účtováno:</u> 022/321 (55) <u>popis:</u> Zaúčtováno správně jako TZ = zvýšení vstupní ceny majetku v jednom roce o 30 tis. Kč za tažné zařízení a 25 tis. Kč za bezpečnostní systém s GPS	<u>účtováno:</u> 511/321 (30) <u>popis:</u> TZ záměrně rozmělněno do více etap a následně vykázáno jako oprava, ve prospěch nákladů. Do aktuálního roku připadlo 30 tis. Kč za tažné zařízení
10a)	Na základě zásady opatrnosti měla společnost tvořit opravnou položku ve výši 50% na snížení hodnoty majetku. OP spočtena ve výši 500 tis. Kč	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Společnost v rozporu s účetními zásadami opravnou položku netvořila.	<u>účtováno:</u> 559/09x (500) <u>popis:</u> Účetní jednotka respektuje zásadu opatrnosti a tvoří opravnou položku ve výši 500 tis. Kč (50% z 1 000 tis. Kč), z důvodu ztráty tržní hodnoty.
10b)	Tvorba opravné položky ve výši 50% u hůře prodejných zásob. Hodnota zásob 500 tis. Kč	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> OP netvořena.	<u>účtováno:</u> 559/19x (250) <u>popis:</u> Tvorba OP k zásobám ve výši 50% z hodnoty 500 tis. Kč
11	Chybné ocenění majetku v účetnictví – do pořizovací ceny budovy zahrnut pozemek. Účetní odpis je tak zvýšen o 70 tis. Kč. Tato skutečnost ovlivnila i výši základu daně, neboť pro výpočet daňových odpisů byla použita	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Správný postup, kdy do vstupní ceny pro odpis budovy nebyla zahrnuta	<u>účtováno:</u> 551/081 (70) <u>popis:</u> Chybný postup. Vstupní cena budovy pro účely odpisování

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
	chybná vstupní cena (u varianty B).	hodnota pozemku. Varianta A je tedy ve stejné výši jako výchozí hodnota použitá jako základ pro zobrazení vlivu kreativních technik.	navýšena o hodnotu pozemku.
12	Zvýšení nabývací ceny podílu o náklady s držbou podílu související. Hodnota vkládané nemovitosti je 400 tis. Kč, k ní přičteny náklady na opravu a TZ v hodnotě 100 tis. Kč, které účetní jednotka není schopna doložit.	<u>úctováno:</u> 021/413 (500) <u>popis:</u> Tento postup byl účetní jednotkou zvolen za účelem maximalizace hodnoty aktiv, konkrétně účtu 021 – Budovy, haly a stavby, a tím i ovlivnění finanční analýzy podniku.	<u>úctováno:</u> NE <u>popis:</u> Správný postup, kdy do ceny podílu nebyly zahrnuty náklady, jejichž vynaložení není jednotka schopna prokázat. Varianta B je tedy ve stejné výši jako výchozí hodnota použitá jako základ pro zobrazení vlivu kreativních technik.
13	Záměna druhů zásob při vyhodnocení výsledků fyzické inventury – kompenzace mezi zbožím různé barvy, velikosti, apod., jež má za následek neoprávněné snížení hodnoty přebytků a mank v rámci vzájemného krácení. Z přebytků odúčtováno 100 ks zásob v hodnotě 50 tis. Kč, z mank taktéž 100 ks, ale odlišných zásob v hodnotě 20 tis. Kč.	<u>úctováno:</u> NE	<u>úctováno:</u> 549/132 (-20) 132/648 (-50) <u>popis:</u> Tento postup byl účetní jednotkou zvolen za účelem minimalizace VH.
14	Zásoby v komisním prodeji se evidují na podrozvahových účtech, jejich přírůstek pomocí účtů 754/799 (úbytek opačným zápisem). V případě zachycení přírůstků zásob v rozvaze dojde ke zvýšení hodnoty účtu 132 – Zboží na skladě a v prodejnách a tedy ke zkreslení výše aktiv.	<u>úctováno:</u> 132/321 (80) <u>popis:</u> Účetní jednotka zachytila na aktivním účtu 132 přírůstek zásob v hodnotě 80 tis. Kč, čímž tento účet nadhodnotila a ovlivnila tak výsledky finanční analýzy. Správně mělo být účtováno	<u>úctováno:</u> NE

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
		podrozvahově na účtech třídy 7.	
15	Účetní jednotka aplikuje tzv. „kruhové účtování zásob“ spočívající v prodeji a následném zpětném odkupu zásob.	<u>účtováno:</u> 311/604 prodej (550) 504/132 výdej (400) 132/321 nákup (550) <u>popis:</u> Společnost X prodala společnosti Y zásoby v hodnotě 400 tis. Kč za 550 tis. Kč a za tutéž hodnotu je vzápětí od společnosti Y zakoupila zpět.	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Společnost nepoužívá cirkulaci zásob.
16	„Dotace“ pokladny. Za účelem zvýšení hodnoty aktiv byla zaúčtována fiktivní dotace pokladny ve výši 50 tis. Kč, aniž by došlo ke skutečnému přírůstku peněžních prostředků.	<u>účtováno:</u> 211/413 (50) <u>popis:</u> Účetní jednotka zachytila na aktivním účtu 211 – Pokladna přírůstek peněžních prostředků (jedná se o fiktivní vklad). Tato operace má za následek zvýšení hodnoty aktiv a ovlivnění výsledků finanční analýzy.	<u>účtováno:</u> NE
17	Půjčky na konci období – převody peněžních prostředků mezi jednotlivými roky za účelem zlepšení ukazatelů likvidity.	<u>účtováno:</u> 211/365 (10) <u>popis:</u> Převody peněžních prostředků mezi roky za účelem zlepšení likvidity. V následujícím roce budou peněžní prostředky vráceny opačným zápisem.	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Půjčky na konci období nebyly účtovány.
18	Nepřepočtení pohledávek evidovaných v cizí měně kurzem platným ke dni účetní závěrky. Tedy nevykázání kurzové ztráty či zisku. Společnost s cílem maximalizovat VH zaúčtovala do své evidence	<u>účtováno:</u> 311/663 (20) <u>popis:</u> Touto operací byl zvýšen účetní VH o hodnotu kurzových	<u>účtováno:</u> 563/311 (40) <u>popis:</u> Touto operací byl snížen účetní VH o hodnotu kurzových

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
	pouze kurzové zisky (účet 663) ve výši 20 tis. Kč, ale o kurzových ztrátách ve výši 40 tis. Kč neúčtovala (varianta A) a naopak (varianta B).	zisků, přičemž o kurzových ztrátách jednotka neúčtovala.	ztrát, přičemž o kurzových ziscích jednotka neúčtovala.
19	Neoprávněná tvorba OP k promlčené pohledávce po splatnosti ve výši 60 tis. Kč.	<u>účtováno:</u> NE	<u>účtováno:</u> 558/391 (60) <u>popis:</u> Zákonná OP (dle ZoR) je daňově uznatelný náklad při splnění podmínek dle ZoR a ZDP (na rozdíl od účetních OP, které v daňovém přiznání ZD zvyšují). Účetní jednotka podmínky nesplnila.
20	Fiktivní peněžitý vklad společníků ve výši 100 tis. Kč.	<u>účtováno:</u> 211/353 (100) <u>popis:</u> Fiktivní vklady společníků v peněžité formě.	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Neúčtováno o vkladech.
21	V účetní evidenci společnosti jsou zachyceny nedobytné pohledávky v hodnotě 500 tis. Kč.	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Pohledávky ponechány v původní výši v rozvaze (porušení zásady opatrnosti a věrného a poctivého zobrazení účetnictví)	<u>účtováno:</u> 546/311 <u>popis:</u> Pohledávky byly jednorázově odepsány.
22-23	Přeúčtování krátkodobých závazků mezi dlouhodobé, s cílem zlepšit likviditu podniku. Hodnota závazků 500 tis. Kč.	<u>účtováno:</u> dlouhodobé/krátkodobé závazky (500) <u>popis:</u> Záměna dlouhodobých a krátkodobých závazků	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Závazky nezměnily věkovou strukturu.
24	Nepřepočtení závazků evidovaných v cizí měně kurzem platným ke dni účetní závěrky. Viz bod 18 tabulky, jen sem místo účtu 311 patří účet 321	<u>účtováno:</u> NE	<u>účtováno:</u> NE

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
25	Účtování skonta – slevy. Společnost chybně účtovala skonto 20 tis. Kč jako snížení fakturovaných výnosů. Správné účtování je u poskytovatele skonta na vrub nákladů (účet 548 respektive 568). Nedochází k ovlivnění výše VH pouze k přeskupení hodnot nákladů a výnosů, což může ovlivnit výpočet finančních ukazatelů.	<u>účtováno:</u> 601/311 (20) <u>popis:</u> Zúčtování skonta (vnitřní účetní doklad) do výnosů místo na nákladový účet 548 či 568.	<u>účtováno:</u> NE
26	Časové rozlišení nákladů a výnosů. Účetní jednotka fakturuje z titulu pronajímatele nájem na 3 roky dopředu. Roční pronájem je 100 tis. Kč.	<u>účtováno:</u> 311/602 (300) <u>popis:</u> Nájemné chybně proúčtováno do výnosů za 3 roky najednou.	<u>účtováno:</u> 311/602 (100) <u>popis:</u> Správně zanesena do výnosů jen 1/3 nájemného.
27	Nedokončené služby v hodnotě 500 tis. Kč jsou vyúčtovány předčasně, ještě před předáním plnění.	<u>účtováno:</u> 311/602 (500) <u>popis:</u> Účetní jednotka vyfakturovala odběrateli částku 500 tis. Kč za služby, které budou tomuto poskytnuty až v následujícím období.	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Účetní jednotka respektuje zásadu poctivého a věrného zobrazení účetnictví a fakturuje služby až v následujícím období, kam časově přináleží.
28	Prodej a vyskladnění zásob v komisioním prodeji v částce 35 tis. Kč. Vyskladnění zásob v režimu komisioního prodeje se uskutečňuje prostřednictvím účtů účtové třídy 7 (podrozvaha).	<u>účtováno:</u> 799/754 (35) <u>popis:</u> Účetní jednotka správně zachytila úbytek zásob při prodeji na účtech třídy 7.	<u>účtováno:</u> 504/132 (35) <u>popis:</u> Účetní jednotka účtuje o úbytku zásob pomocí účtu 504, Tímto postupem neoprávněně snížila hodnotu účetního VH.
29	Účelově a v rozporu se směrnici účetní jednotky změněna metoda ocenění zásob za účelem vykázání vyšších hodnot na nákladovém účtu 504 (snížení VH). Proučtován výsledný rozdíl, kdy konkrétní	<u>účtováno:</u> NE <u>popis:</u> Účetní jednotka nemění metodu ocenění	<u>účtováno:</u> 504/132 (60) <u>popis:</u> Rozdíl mezi metodou FIFO a váženým

Bod 4.1	Popis účetní operace	Varianta A MAXIMALIZACE VH A AKTIV (částka v tis. Kč)	Varianta B MINIMALIZACE VH (částka v tis. Kč)
	úbytek zásob, vedl ke zvýšení nákladů o 60 tis. Kč		aritmetickým průměrem. Zachycen výsledný dopad do nákladů (neoprávněné zvýšení nákladů o 60 tis. Kč oproti výpočtu metodou FIFO).

Zdroj: Vlastní zpracování.

Následující tabulka doplňuje výše uvedený přehled jednotlivých technik kreativního účetnictví o jejich předkontaci, a to v rozdělení na variantu A (maximalizace VH a aktiv) a variantu B (minimalizace VH). Na tento přehled navazuje tabulka, obsahující podkladové hodnoty pro sestavení demonstrativního výkazu zisků a ztrát, znázorňujícího vliv jednotlivých účetních operací dle varianty A, respektive B.

Tab. 11: Předkontace vybraných technik kreativního účetnictví

Bod 4.1	Popis techniky kreativního účetnictví	v tis. Kč	Varianta A	Varianta B
1	Opožděné zařazení pořízeného majetku do účetní evidence. Vliv uplatnění/neuplatnění účetního odpisu ve výši 30 tis. Kč.	30	XXX	551/082
2	Pořízení DHM v hodnotě 1 000 tis. Kč na úvěr, úroky 10 %	1 100 1 000 100	022/221 XXX XXX	XXX 022/221 562/221
3	Ovlivnění výše ZD zvolenou metodou (operace č. 3, kapitola 4) – tato skutečnost se nezobrazí v účetní evidenci, ale až v daňovém přiznání.	0	XXX	XXX
4	Vliv rušení spekulativně tvořené rezervy na opravu majetku.	500	451/552	XXX

Bod 4.1	Popis techniky kreativního účetnictví	v tis. Kč	Varianta A	Varianta B
5	Goodwill při prodeji podniku u kupujícího. Rozdíl mezi prodejní cenou a cenou stanovenou znalcem. Účetní odpis 12 měsíců.	1 000	XXX	551/075
6	Roční účetní odpis majetku – 15let	33	551/082	XXX
	Roční účetní odpis majetku – 5let	100	XXX	551/082
7	Pořízení DNHM v hodnotě 80 tis. Kč – kalkulace dle přímých a režijních nákladů (splnění limitu pro zařazení do DNHM ve variantě A, či nikoliv – varianta B)	80	013/623	518/623
8	Technické zhodnocení výrobní haly	500	021/321	511/321
9	Technické zhodnocení a dopad případného záměrného rozmělnění do více etap za účelem vykázání TZ jako oprava	55 30	022/321 XXX	XXX 511/321
10a)	Dle zásady opatrnosti měla společnost tvořit OP ve výši 50 % na snížení hodnoty majetku (50 % z 1 000 tis. Kč)	500	XXX	559/09x
10b)	Opravná položka ve výši 50% u hůře prodejných zásob. Hodnota zásob 500 tis. Kč	250	XXX	559/19x
11	Chybné ocenění majetku v účetnictví – do pořizovací ceny (PC) budovy zahrnuta i hodnota pozemku, respektive účetního odpisu.	70	XXX	551/081
12	Cena podílu tvořená nepeněžitým vkladem v podobě nemovitosti byla navýšena o neprokázané výdaje na opravu a TZ předmětu nabytí ve výši 500 tis. Kč (varianta A).	500	021/413	XXX
13	Neoprávněná kompenzace inventarizačních rozdílů u zásob různého druhu a vlastností	-20 -50	XXX XXX	549/132 132/648

Bod 4.1	Popis techniky kreativního účetnictví	v tis. Kč	Varianta A	Varianta B
14	Zaúčtování zásob z komisního prodeje do rozvahy.	80	132/321	XXX
15	Účetní jednotka aplikuje tzv. „kruhové účtování zásob“ spočívající v prodeji a zpětném odkupu zásob. Prodej zásob (výnosy) Výdej zboží Nákup zboží	550 400 550	311/604 504/132 132/321	XXX XXX XXX
16	Dotace“ pokladny. Za účelem zvýšení hodnoty aktiv byl zaúčtován fiktivní vklad peněžních prostředků do pokladny ve výši 50 tis. Kč.	50	211/413	XXX
17	Půjčky na konci období – za účelem zlepšení ukazatelů likvidity.	10	211/365	XXX
18	Nepřepočtení pohledávek evidovaných v cizí měně kurzem platným ke dni účetní závěrky. Tedy nevykázání kurzové ztráty či zisku.	20 40	311/663 XXX	XXX 563/311
19	Neoprávněná tvorba OP k promlčené pohledávce po splatnosti ve výši 60 tis. Kč	60	XXX	558/391
20	Fiktivní vklady společníků do pokladny.	100	211/353	XXX
21	V účetní evidenci společnosti jsou zachyceny nedobytné pohledávky v hodnotě 500 tis. Kč.	500	XXX	546/311
22-23	Přeúčtování krátkodobých závazků mezi dlouhodobé za účelem snížení jejich hodnoty, s cílem zlepšit likviditu podniku.	500	dlouhodobé/krátk. závazky	XXX
24	Nepřepočtení závazků evidovaných v cizí měně kurzem platným ke dni účetní závěrky. Viz bod 18 tabulky, jen by místo účtu 311 byl použit účet 321.	0	XXX	XXX

Bod 4.1	Popis techniky kreativního účetnictví	v tis. Kč	Varianta A	Varianta B
25	Účtování skonta ve výši 20 tis. Kč na vrub výnosů, namísto do nákladů.	20	601/311	XXX
26	Časové rozlišení nákladů a výnosů. Účetní jednotka fakturuje z titulu pronajímatele nájem na 3 roky dopředu. Roční pronájem je 100 tis. Kč.	300 100	311/602 XXX	XXX 311/602
27	Účtování nedokončených a klientovi nepředaných služeb.	500	311/602	XXX
28	Prodej a vyskladnění zásob v komisním prodeji.	35	799/754	504/132
29	Rozdíl mezi metodou FIFO a váženým aritmetickým průměrem. Zachycen dopad účelově zvolené metody do nákladů (jejich neoprávněné zvýšení o 60 tis. Kč oproti výpočtu dle metody FIFO).	60	XXX	504/132

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tab. 12: Vstupní data pro výkaz zisků a ztrát

Výsledovka	Účet	Částka var. A	Částka var. B
I.	604	550	
A.	504	400,	35, 60
II.1.	601, 602	300, 500, -20	100
II.3.	623	80	80
B.2.	511, 518		500, 80, 30
E.	551	33	30, 1 000, 100, 70
G.	552, 558, 559	-500	500, 250, 60
IV.	648		-50
H.	546, 549		500, -20
N.	562		100
XI.	663	20	
O.	563		40
	Kontrolní číslo	1 363	3 465

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tab. 13: Vliv použitých technik na původní hodnoty výkazu zisku a ztráty

Kód	Text		TECHNIKY KREATIVNÍHO ÚČETNICTVÍ (v tis. Kč)		
			Výchozí hodnota	Var. A	Var. B
I.	Tržby za prodej zboží	01	5 000	5 550	5 000
A.	Náklady vynaložené na prodané zboží	02	2 500	2 900	2 595
+	Obchodní marže (ř. 01 - 02)	03	2 500	2 650	2 405
II.	Výkony (ř. 05 až 07)	04	3 000	3 860	3 180
II. 1.	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	05	3 000	3 780	3 100
3.	Aktivace	07		80	80
B.	Výkonová spotřeba (ř. 09 + 10)	08	2 500	2 500	3 110
B. 2.	Služby	10	2 500	2 500	3 110
+	Přidaná hodnota (ř. 03 + 04 - 08)	11	3 000	4 010	2 475
C.	Osobní náklady (ř. 13 až 16)	12	0	0	0
E.	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	18	1 500	1 533	2 700
III.	Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu (ř. 20 + 21)	19	0	0	0
G.	Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	25		-500	810
IV.	Ostatní provozní výnosy	26			-50
H.	Ostatní provozní náklady	27	800	800	1 280
*	Provozní výsledek hospodaření [ř. 11 - 12 - 17 - 18 + 19 - 22 - 25 + 26 - 27 + (-28) - (-29)]	30	700	2 177	-2 365
N.	Nákladové úroky	43	50	50	150
XI.	Ostatní finanční výnosy	44		20	
O.	Ostatní finanční náklady	45			40
*	Finanční výsledek hospodaření [(ř. 31 - 32 + 33 + 37 - 38 + 39 - 40 - 41 + 42 - 43 + 44 - 45 + (-46) - (-47)]	48	-50	-30	-190
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost (ř. 50 + 51)	49	0	0	0
**	Výsledek hospodaření za běžnou činnost (ř. 30 + 48 - 49)	52	650	2 147	-2 555
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti (ř. 56 + 57)	55	0	0	0
S. 1.	- splatná	56			
S. 2.	- odložená	57			

Kód	Text		TECHNIKY KREATIVNÍHO ÚČETNICTVÍ (v tis. Kč)		
			Výchozí hodnota	Var. A	Var. B
*	Mimořádný výsledek hospodaření (ř. 53 - 54 - 55)	58	0	0	0
***	Výsledek hospodaření za účetní období (+/-) (ř. 52 + 58 - 59)	60	650	2 147	-2 555
****	Výsledek hospodaření před zdaněním (+/-) (ř. 30 + 48 + 53 - 54)	61	650	2 147	-2 555

Zdroj: Vlastní zpracování.

Výše uvedená tabulka představuje zkrácenou formu výkazu zisku a ztrát před zaúčtováním daně z příjmů. Pro účely této DP byly vynechány řádky výkazu, jež neobsahovaly žádnou hodnotu. Tučným písmem psaná čísla zobrazují ovlivnění původního výkazu, respektive výchozích hodnot, výše představenými technikami kreativního účetnictví. Sloupce s variantami A a B tedy již obsahují data vzniklá sloučením výchozích hodnot a aplikovaných metod kreativního účetnictví. Výchozí hodnoty byly získány z uveřejněných výkazů nejmenované společnosti s ručením omezeným ve Sbírce listin, dostupné online na adrese www.justice.cz, a to před proúčtováním variant A, respektive B.

Nákladové účty (třída 5), použité pro demonstraci vlivu jednotlivých technik na výši účetního VH, jsou v následujícím přehledu charakterizovány z hlediska zákona o dani z příjmů, který mimo jiné definuje i případnou daňovou účinnost či neúčinnost jednotlivých, v účetnictví zachycených, operací. Daňově uznatelné (účinné) náklady (součást účetního VH) základ daně již dále nezvyšují, daňově neuznatelné naopak.

Do výpočtu daňové povinnosti vstupují operace popsané v bodech 1, 2, 4 – 11, 13, 15, 18 – 19, 21, 28 a 29 v podkapitole 4. 1. Daňově neuznatelné náklady ve variantě A jsou ve výši 1 000 tis. Kč (viz operace v bodu 5) a 1 437 tis. Kč ve variantě B (viz operace v bodech 6, 10a, 10b, 11, 13, 19 a 21). Položky snižující základ daně ve variantě A jsou v hodnotě 22 tis. Kč (operace 6) a 170 tis. Kč ve variantě B (operace 1).

Tab. 14: Daňový pohled na účty třídy 5 při demonstraci vlivu účetní kreativity

Bod 4.1	Popis	Var.	Účet	Popis
1.	Okamžik zařazení majetku do užívání – odpisy.	B	551	Pro určení základu daně je podstatné porovnání účetních a daňových odpisů. Jsou-li účetní odpisy větší než daňové, je o vypočtenou diferenci zvýšen základ daně, a naopak. Daňový odpis zrychlený je 200 tis. Kč, účetní odpis je 30 tis. Kč. Rozdíl ve výši 170 tis. Kč snižuje základ daně (daňové odpisy jsou větší než účetní).
2.	Úroky z úvěru na pořízení DHM	B	562	Úroky jsou považovány za náklady vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů (náklady daňové), a to dle § 24 ZDP, bod zi). Podmínkou daňové uznatelnosti je správné časové rozlišení a proúčtování do období, s kterým věcně a časově souvisí. Úrok ve výši 100 tis. Kč je daňově uznatelným nákladem.
3.	Vliv metody odpisování	A/B	551	Pro určení základu daně je podstatné porovnání účetních a daňových odpisů. Jsou-li účetní odpisy větší než daňové, je o vypočtenou diferenci zvýšen základ daně, a naopak. Vliv zvolené metody odpisování je zobrazen formou výpočtu v bodu 3 kapitoly č. 4 této DP. Pro demonstrativní výpočet daňové povinnosti nebyly rozdíly v technikách odpisování použity (pro porovnání a vyhodnocení výsledku chybí hodnota účetních odpisů).
4.	Rušení spekulativně tvořené rezervy opravu majetku	A	552	Daňový režim u těchto rezerv se odvíjí od daňové uznatelnosti či neuznatelnosti při jejich tvorbě. Pokud byla tvorba posouzena jako daňově účinná, bude mít stejný režim i její zrušení. Byla-li tvorba rezervy nákladem nedaňovým, bude i její zrušení do výnosů nedaňovým výnosem (tj. položkou snižující základ daně, v daňovém přiznání). Zrušení rezervy ve výši 500 tis. Kč je v tomto případě daňovým výnosem (účtováno na stranu DAL nákladového účtu) a do výpočtu daňové povinnosti vstupuje jako položka zvyšující účetní VH.
5.	Goodwill (kladný u kupujícího)	A	551	Od roku 2004 nelze Goodwill daňově odpisovat jako součást dlouhodobého nehmotného majetku (§ 24 odst. 2, písm. v. definuje daňovou účinnost účetních odpisů nehmotného majetku, který nespadá pod režim § 32a ZDP). Kladný aktivní goodwill ve výši 1 000 tis. Kč se účtuje na vrub nákladů. Tyto jsou daňově neuznatelné.
6.	Odpis hmotného majetku	A/B	551	Pro určení základu daně je podstatné porovnání účetních a daňových odpisů. Jsou-li účetní odpisy větší než daňové, je o vypočtenou diferenci zvýšen základ daně, a naopak. Daňový odpis (rovnoměrný, druhá skupina) je vypočítán

Bod 4.1	Popis	Var.	Účet	Popis
				na 55 tis. Kč v prvním roce odpisování. Ve variantě A jsou účetní odpisy ve výši 33 tis. (základ daně se sníží o 22 tis. Kč), ve variantě B 100 tis. Kč (zvýšení základu daně o 67 tis. Kč).
7.	Účetní jednotka ve vlastní režii vytvořila nehmotné aktivum, to zařazeno do nákladů	B	518	Tato operace není správně z hlediska vedení účetní evidence. Při odhlédnutí od této skutečnosti jde ale o daňově uznatelný náklad ve výši 80 tis. Kč.
8. a 9.	Technické zhodnocení výrobní haly versus oprava	B	511	Tato operace není správně z hlediska vedení účetní evidence. Při odhlédnutí od této skutečnosti jde o daňově uznatelný náklad ve výši: 500 tis. Kč v případě popsaném v bodu 8 30 tis. Kč v případě popsaném v bodu 9
10a)	Společnost měla tvořit opravnou položku ve výši 50% na snížení hodnoty majetku.	B	559	OP ve výši 500 tis. Kč není z hlediska zákona o dani z příjmů daňově uznatelným nákladem.
10b)	Opravná položka ve výši 50% u hůře prodejných zásob. Hodnota zásob 500 tis. Kč	B	559	OP ve výši 250 tis. Kč není z hlediska zákona o dani z příjmů daňově uznatelným nákladem.
11	Do PCy budovy zahrnuta hodnota pozemku. Navýšena vstupní cena pro odpis.	B	551	Pro určení základu daně je podstatné porovnání účetních a daňových odpisů. Jsou-li účetní odpisy větší než daňové, je o vypočtenou diferenci zvýšen základ daně, a naopak. Daňový odpis je ve výši 30 tis. Kč, účetní 70 tis. Kč, základ daně bude tedy navýšen o 40 tis. Kč.
13	Kompenzace invent. rozdílů	B	549	Neoprávněně snížen účetní VH o -20 tis. Kč na účtu 549 a -50 tis. Kč u účtu 648 díky vzájemné kompenzaci zásob různého druhu Při správném postupu by byl účetní VH zvýšen o 50 tis. Kč a snížen o 20 tis. Kč, přičemž účet 549 je daňově

Bod 4.1	Popis	Var.	Účet	Popis
				neuznatelným nákladem (jednotka nemá stanovené manko do normy, ani škoda nebyla předepsána k úhradě) a jeho hodnota bude přičtena k základu daně.
15	Kruhové účtování zásob	A	504	Výdej zásob v souvislosti s prodejem je daňově uznatelný náklad. Účetní VH je pak navýšen o 150 tis. Kč (diference mezi 550 a 400 tis. Kč, tedy mezi účty 604 a 504). Účet 504 je daňově uznatelný.
18	Kurzové rozdíly na konci roku	B	563	§ 24 odst. 1 ZDP definuje podmínku daňové uznatelnosti kurzových ztrát. „Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy. Ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů nelze uplatnit výdaje, které již byly v předchozích zdaňovacích obdobích ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatněny.“ Kurzová ztráta ve výši 40 tis. Kč vstupuje do základu daně jako položka snižující účetní VH a jde o daňově uznatelný náklad z hlediska daní z příjmů.
19	Neoprávněná tvorba zákonné OP k promlčené pohledávce	B	558	Tvorba OP byla při kontrole ze strany FÚ vyhodnocena jako neoprávněná. Základ daně byl zvýšen o částku 60 tis. Kč.
21	Jednoráz. odpis nedobytné pohledávky	B	546	Při dodržení podmínek definovaných v § 24, odst. 2, písm. y) v ZDP je z hlediska ZDP 100% jednorázový odpis pohledávky daňově účinný. Daňový odpis je možný pouze u pohledávky, o které při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech a k ní lze tvořit OP. Účetní jednotka tyto podmínky nesplnila a jde tedy o daňově neuznatelný náklad v plné výši 500 tis. Kč.
28	Úbytek zásob v komisi při prodeji	B	504	Daňově uznatelný náklad dle ZDP, při splnění základní podmínky dle § 24 odst. 1 ZDP. Z hlediska účetnictví se ale jedná o narušení poctivého a věrného zobrazení, protože jednotka neúčtovala tuto operaci pomocí podrozvahových účtů.
29	Způsob ocenění zásob při vyskladnění – difference mezi zvolenými metodami ocenění	B	504	Daňově uznatelný náklad dle ZDP, při splnění základní podmínky dle § 24 odst. 1 ZDP. Z hlediska účetnictví se ale účelová záměna oceňovacích metod posuzuje jako porušení poctivého a věrného zobrazení.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tab. 15: Výpočet daňové povinnosti k dani z příjmů právnických osob

Řádek DP	Výchozí hodnoty (tis. Kč)	Varianta A (tis. Kč)	Varianta B (tis. Kč)
Účetní výsledek	650	2 147	-2 555
Náklady nedaňové, zvyšující ZD	X	1 000	1 437
Položky snižující ZD	X	22	170
ZD	X	3 125	-1 288
Sazba daně	19 %	19 %	19 %
Celková daň	123,5	593,75	0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z výpočtu daňové povinnosti je patrná souvislost mezi technikami kreativního účetnictví sledujícími minimalizaci účetního VH (varianta B) a daňovým pohledem na užití nákladové účty. **Ve většině případů platí přímá úměra mezi spekulativním snížením hospodářského výsledku a následným zvýšením základu daně o daňově neúčinné náklady vyplývajících z aplikovaných metod kreativního účetnictví.** Základ daně byl ve variantě B navýšen o daňově neuznatelné náklady z operací popsanych v bodech 6, 10a, 10b, 11, 13, 19 a 21 a snížen o rozdíl daňových a účetních odpisů, viz bod 1. Splatná daňová povinnost ve variantě B je ve výši 0, a to díky zápornému základu daně. O vypočtenou daňovou ztrátu je možné snížit daňovou povinnost, respektive základ daně, v následujících pěti letech.(dle § 34, odst. 1, ZDP).

4.2 Analýza finančního zdraví v kontextu kreativního účetnictví

Rozbor finanční situace podniku a zkoumání tzv. „finančního zdraví“ je v praxi uskutečňován na základě rozličných metod. Na rozdíl od platných předpisů pro vedení účetnictví, neexistuje jednotný pohled na zhodnocení podniku na základě analytických rozborů vybraných položek rozvahy a výkazu zisků a ztrát. V praxi se tak můžeme setkat s nejrůznějšími přístupy a technikami, jejichž cílem je podat pravdivý obraz o majetkové a finanční situaci podniku, a to nejen managementu, ale i externím uživatelům.

Jednotné prvky pro sféru finanční analýzy se snaží aplikovat například Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, a to při provádění analýz jednotlivých odvětví, které zveřejňuje na svých internetových stránkách.

Na metodiku finanční analýzy a hlavně na vyhodnocení výsledků z ní plynoucích, je možno pohlížet z širšího či užšího úhlu pohledu. Širší pojetí pracuje se složitějšími postupy, zdůrazňuje i nutnost zohlednění individuality jednotlivých podniků. Užší pojetí se pak orientuje především na porovnání zjištěného s výsledky příslušných odvětví. Diference mezi těmito úhly pohledu je nastíněna v následující tabulce.

Tab. 16: Souhrn hlavních etap finanční analýzy v širším a užším úhlu pohledu

Užší pojetí	Širší pojetí
1) Výpočet ukazatelů zkoumaného podniku	1a) Výběr srovnatelných podniků 1b) Příprava dat a ukazatelů 1c) Ověření předpokladů o ukazatelích
2) Srovnání hodnot ukazatelů s odvětvovými průměry	2a) Výběr vhodné metody pro analýzu a pro hodnocení ukazatelů 2b) Zpracování vybraných ukazatelů 2c) Hodnocení relativní pozice podniku
3) Analýza časových trendů	3) Identifikace modelu dynamiky
4) Hodnocení vzájemných vztahů ukazatelů pomocí pyramidové soustavy	4) Analýza vztahů mezi ukazateli: 4a) Pyramidové funkční vazby 4b) Vzájemné korelace ukazatelů 4c) Identifikace modelu vztahů
5) Návrh na opatření ve finančním plánování a řízení	5a) Variantní návrhy na opatření 5b) Odhady rizik jednotlivých variant

Zdroj: KOVANICOVÁ, D. a P. KOVANIC. *Poklady skryté v účetnictví, Díl II - Finanční analýza účetních výkazů*. 3. vydání Praha: POLYGON, 1997. s. 10. ISBN: 80-85967-56-1.

V této diplomové práci bude demonstrován vliv účetní kreativity užitý ve variantě A (cíl maximalizace VH a aktiv) na ukazatele poměrové, které získáváme matematickým výpočtem jako poměr (podíl) dvou či více účetních položek. Podkladem jsou vybrané operace, konkrétně č. 2, 12, 14, 16, 17, 20, 22-23, představené v bodu 4.2 diplomové práce a hodnoty účtů z účtové skupiny 60 – Tržby za vlastní výkony a zboží. Výchozí hodnoty byly získány z uveřejněných výkazů nejmenované společnosti s ručením omezeným ve Sbírce listin, dostupné online na adrese www.justice.cz, a to před proučtováním variant A, respektive B (shodná společnost jako při výpočtu výkazu zisků a ztrát).

Tab. 17: Předkontace technik užitých ve variantě A pro účely finanční analýzy

Bod 4. 1, popis operace	Účet	Výchozí hodnota (tis. Kč)	Způsob účetování (tis. Kč)	Vliv na výchozí hodnoty (tis. Kč)
Operace č. 2 Kapitalizace úroků do pořizovací ceny majetku	022 – Samostatné movité věci a soubory věcí movitých	1 000	100 022/221	Navýšení účtu 022 o 100 tis. Kč.
Operace č. 12 Vklad budovy, navýšení o neprokázané opravy	021 – Budovy, haly a stavby	400	100 021/413	Navýšení účtu 021 o 100 tis. Kč.
Operace č. 14 Zboží v komisi	132 – Zboží na skladě a v prodejnách	100	80 132/321	Navýšení účtu 132 o 80 tis. Kč.
Operace č. 16 Dotace pokladny	211 – Pokladna	100	50 211/413	Navýšení účtu 211 o 50 tis. Kč.
Operace č. 17 Půjčky na konci období	211 – Pokladna	100	10 211/365	Navýšení účtu 211 o 10 tis. Kč.
Operace č. 20 Fiktivní vklady společníků	211 – Pokladna	100	100 211/353	Navýšení účtu 211 o 100 tis. Kč.
Operace č. 22-23 Změna ve věkové struktuře závazků	Tř. 3 – Závazky	1 000	500 Dlouhodobé/ Krátkodobé	Přeúčtování z krátkodobých závazků na dlouhodobé ve výši 500 tis. Kč.
Operace č. 15, 25, 26, 27 účetová skupina 60, var. A	Skup. 60 – Tržby za vlastní výkony a zboží	8 000	1 330	Změny na účtech účetové skupiny 60 v rámci technik užitých ve variantě A.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Cílem této diplomové práce není podat vyčerpávajícím způsobem obraz finančního zdraví podniku před a po ovlivnění technikami kreativního účetnictví, a proto zde nebudou zpracovány všechny ukazatele finančního zdraví, ale pouze 4 vybrané.

Tab. 18: Vstupní data pro výpočet vybraných ukazatelů z finanční analýzy

Položky ukazatelů	Výchozí hodnota (v tis. Kč)	Částka var. A (v tis. Kč)	Operace bod 4.1	Výsledná hodnota (v tis. Kč)
211 – Pokladna	100,0	+50,0 +10,0 +100,0	16 17 20	260,0
Třída 3: Krátkodobé závazky	1 000,0	-500,0	22-23	500,0
132 – Zboží na skladě a v prodejnách	100,0	+80,0	14	180,0
Účtová skupina 60 – tržby za vlastní výkony a služby	8 000,0	+550,0 -20,0 +300,0 +500,0	15 25 26 27	9 330,0
Účetní VH – zisk	650,0	+1 497,0	1-29	2 147,0
Daňová povinnost	123,5	+470,2	1-29	593,7

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tab. 19: Vliv operací užitých ve var. A na výpočet vybraných finančních ukazatelů

Ukazatel	Výpočet	Výchozí hodnota (v tis. Kč)	Upravená hodnota (v tis. Kč)	Doporučená hodnota (v tis. Kč)
Okamžitá likvidita	finanční majetek/krátkod. závazky	100/1 000 = 0,1	260/500 = 0,52	0,2 – 0,5
Běžná likvidita	oběžný majetek (účet 211+132)/krátkod obé závazky	200/1 000 = 0,2	440/500 = 0,88	1,5 – 2,5
Obrat zásob (dny)	tržby/zásoby [dny]	8 000/100 = 80	9 330/180 = 52	závisí na předmětu činnosti
Rentabilita tržeb [%]	zisk-daň/tržby x 100 [%]	526,5/8 000 = 6,58 %	1 553,3/9 330 = 16,65 %	závisí na předmětu činnosti

Zdroj: Vlastní zpracování.

Likvidita představuje schopnost podniku přeměnit svá aktiva na peněžní prostředky, které firma potřebuje k úhradě svých momentálně splatných závazků. Charakterizuje schopnost podniku kryt svými peněžními prostředky a oběžným majetkem své běžné potřeby a krátkodobé dluhy (např. splátky krátkodobých úvěrů).

Stručně řečeno: ukazatel udává, kolika korunami z finančního či oběžného majetku je pokryta 1 Kč krátkodobých závazků, neboli: říká, kolikrát je předmětná účetní jednotka schopna uspokojit své věřitele, kdyby v daném momentě přeměnila tento majetek na hotovost.

Obrat zásob udává, kolikrát je daná zásoba za rok přeměněna v hotovost.

Rentabilita tržeb (return on sales = ROS) vyjadřuje schopnost podniku dosahovat zisku při dané úrovni tržeb. Slouží k vyjádření ziskové marže, udává, kolik zisku vyprodukuje podnik na 1 Kč tržeb. Čím větší je rentabilita tržeb, tím lepší jsou produkční schopnosti zkoumané jednotky.

Cílem této diplomové práce není vypracování podrobné finanční analýzy, ale pouze poukázání vlivu kreativity nejen na výši účetního VH, ale i na hodnotu aktiv a na následné ovlivnění výpočtu finančních ukazatelů. S ohledem na tuto skutečnost bylo pro ukázkou použito pouze několik vybraných ukazatelů, konkrétně čtyř. Ačkoliv podobných operací je možno představit více, podrobněji a ve vzájemných souvislostech. Zdrojem pro praktickou aplikaci technik byla data z dříve představené varianty A (bod 4. 1 DP). Z výše uvedené tabulky je patrné, že kreativními technikami ovlivněné položky rozvahy a výsledovky, dosazené do vzorců pro výpočet ukazatelů, vedou k lepším hodnotícím výsledkům, než výpočty s užitím hodnot výchozích. Kupříkladu ukazatel rentability tržeb po úpravě vykazuje téměř trojnásobnou výši, naopak obrat zásob se z 80 dní snížil na údajných 52 dní (pozitivní jev), atd. V tuto chvíli je patrné, jak naznačené možné zkreslení ukazatelů dovede ovlivnit pohled ostatních subjektů na atraktivitu takového podniku z hlediska výpočtu finančního zdraví.

4.3 Zhodnocení vlivu kreativního účetnictví na vypovídací schopnost účetních výkazů a návrh eliminace manipulací s výkazy

Nejdůležitějším nosným pilířem celé struktury účetnictví je požadavek na věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky. Pro naplnění této zásady upravují příslušné předpisy závazná pravidla pro vedení účetní evidence. Navzdory snaze o všeobecný řád a jednotnost při manipulaci s účetními záznamy a dalšími prvky účetnictví, je v praxi patrná tendence podnikatelských subjektu hledat mezery v zákonech a cesty umožňující minimálně optimalizace účetního VH a následné daňové povinnosti.

Vedle ochoty využívat technik kreativního účetnictví pak může narušit obraz účetnictví i omezení vyplývající z účetních výkazů, rychle se střídající změny zákonů a předpisů a jejich častá nesrozumitelnost.

Vypovídací schopnost účetních výkazů je narušována nejenom aplikací kreativních technik, ale i jejich samotnou podstatou. Například rozvaha. Její forma a obsah jsou definovány pro všechny subjekty stejně, mimo jiné vyhláškou č. 500/2002 Sb. (závazné vzory rozvahy vytváří Statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem financí), výstupy z ní ale slouží pro různé uživatele, kteří sledují různé cíle a vyznávají různé hodnoty. Nedostatky rozvahy lze vidět například v oceňování majetku v historických cenách, nepřihlédnutí k výši inflace a jejího vlivu na vykázané hodnoty za sledovaná období, v omezené vypovídací schopnosti u finančních ukazatelů získaných na základě rozvahy, nerozpoznatelnosti použitých účetních technik, apod. Z případové studie vyplývá široké pole působnosti pro uplatnění kreativity na jednotlivé složky rozvahy, ať už jde o snížení hodnoty aktiv či různé techniky jejich oceňování, nebo o vliv zvolené metody odpisování, popřípadě o záměnu TZ a opravy, apod.

Výkaz zisků a ztrát se potýká téměř se stejnými problémy jako rozvaha. I zde je téměř nemožné porovnávat na jeho základě různé tuzemské či dokonce zahraniční podniky. Na vině je zejména nejednotnost pravidel (viz porovnání základních rozdílů ČÚS a IFRS v bodu 1.4 této diplomové práce) při stanovování práv a povinností účetních jednotek. Vypovídací schopnost tohoto výkazu bývá nejčastěji ovlivněna rozdílností zvolené metody oceňování, odpisování, popřípadě tvorbou a následném rozpouštění rezervy.

Jak bylo v případové studii prokázáno, má tvorba rezervy nezanedbatelný vliv na výsledek hospodaření (snižuje jej), zatímco její rozpouštění může vyvolat zdání zlepšení výkonnosti podniku (rozpuštění zvyšuje VH).

Výše popsané vlivy by zcela, nebo zčásti mohly být eliminovány důsledným vypracováním interních předpisů (vnitropodnikových směrnic), pečlivou přípravou přílohy k roční účetní závěrce a v neposlední řadě i implementováním vnitřního kontrolního mechanismu, který by vedl k odhalení úmyslných i neúmyslných chyb a omylů v účetnictví.

Mezi další možnosti patří zvýšení sankcí za nesprávné vedení účetní evidence a podpora ještě užší vazby mezi chybou v účetní evidenci a osobní zodpovědností nejen účtovatele, ale i manažera podniku. Nejdůležitějším faktorem, který by mohl přinést pozitivní změnu je ale zjednodušení a sjednocení pravidel účtování. Nelze opomenout ani občasné selhání kontrolního prvku v podobě auditorské společnosti. Přínosné by tedy beze sporu bylo zavedení povinné každoroční obměny v osobě auditorů u auditovaných jednotek. Některé tyto principy jsou součástí již dříve zmiňovaného zákona SOX (viz bod 1.5). Výhody a přínosy v zákoně definovaných pravidel vedly kupříkladu k zavedení SOXu i ve společnosti T-Mobile, první zkušenosti s tímto předpisem mají tedy už i společnosti v ČR.

Závěr

Pojem kreativní účetnictví se začal používat sice již v 80. letech minulého století, ale do dnešního dne nebyla nastolena jednota v základní terminologii. Naopak, tato se liší pramen od pramene a společným jmenovatelem je pak výlučně shoda ve vymezení užívaných technik jako úprav balancujících na hraně etiky a legality. Skutečnost, že je toto téma čím dál více aktuální, je možno doložit přímou úměrou mezi postupem doby a množstvím účetních podvodů a skandálů, které jsou stále častěji zmiňovány ve veřejných sdělovacích prostředcích.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnocení metod a postupů, jimiž lze implementovat kreativitu do účetnictví, dopad na povinnost věrného a poctivého zobrazení situace podniku, jakož i na následný výpočet daňové povinnosti u daně z příjmů. Tato oblast je ale natolik rozsáhlá, že ji není možné pojmout celou v rámci jedné diplomové práce. Před praktickou aplikací jednotlivých technik byl v diplomové práci definován právní rámec pro zkoumanou oblast problematiky a byly vymezeny základní rozdíly mezi českými a mezinárodními předpisy.

Právě tyto difference spolu s nejednotnostmi v zákonech poskytují nejčastěji živnou půdu pro užití metod kreativního účetnictví. S ohledem na rozdílnost těchto metod byla případová studie rozdělena na dvě části. Varianta A měla za cíl takové užití kreativních prvků, které vedlo k maximalizaci hospodářského výsledku a aktiv, metoda B sleduje cíl opačný, tedy minimalizaci VH. Východiskem pro zpracování této problematiky v podobě konkrétních dopadů na výši výsledku hospodaření a následné daňové povinnosti byla rešerše dostupné literatury a zkušenosti autora diplomové práce získané téměř sedmiletou praxí v kanceláři soudního znalce z oboru ekonomika a pětiletým působením na pozici finančního kontrolora. Zejména výkon povolání byl největší inspirací pro uvádění jednotlivých technik, tak jak jsou v praxi více či méně užívány.

Společným jmenovatelem pro aplikaci kreativity do účetní agendy je motivace cílových skupin získat výhodu proti ostatním subjektům. Leckdy je takovýto prospěch v současnosti čerpán na úkor budoucích horších výsledků.

Neetické chování pak má přímou vazbu na zhoršení společenského klimatu v podniku i v jeho nejbližším okolí a na ztrátu důvěry zainteresovaných subjektů.

Důležitým aspektem boje proti takovému jednání je prevence. Ta by měla zahrnovat i takové nejniternější postupy, jakými jsou pečlivé prostudování životopisu nově přijímaného manažera či účetní, důsledné vypracování interních směrnic a vnitřního kontrolního systému, pravidelné interní audity a hlavně proaktivně zaměřená politika boje s jakýmkoli prvky podvodného jednání. Mezi zúčastněnými subjekty panuje leckdy strach z perzekucí při upozornění na zkreslování účetních výsledků. Společnost by tedy měla jasně deklarovat ochranu těmto osobám, popřípadě zřídit na pracovišti schránky důvěry, pomocí nichž by bylo možno učinit anonymní oznámení. Výčet preventivních opatření by mohl pokračovat uvedením dalších návodných opatření, jejichž společným znakem by bylo zavedení kreativity tentokrát na stranu eliminace neetického či přímo nezákonného jednání.

Vytyčeného cíle tato diplomová práce dosáhla zejména v důsledku aplikace teoretických poznatků na praktické znázornění dílčích metod kreativního účetnictví a komparací legislativních aspektů s používanými způsoby účtování ve firmách. Tato práce přinesla řadu doporučení, které by měly být při aplikaci kreativního účetnictví následovány. Zároveň byla přehledným způsobem detekována úzká místa kreativního účetnictví, jimž by se subjekty při vedení svých účetních knih měly vyvarovat.

Seznam použité literatury

Soupis citací

Česko. České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. In *Finanční zpravodaj*. 2003, roč. XXXVII, č. 11-12/1, s. 294-388. Dostupný také z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FinanciZpravodaj11-12_1.pdf>. ISSN 0322-9653.

Česko. Vyhláška č. 500 ze dne 6. listopadu 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 174, s. 9690-9721.
Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb174-02.pdf>

Česko. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961 Trestní zákon. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1961, částka 65.
Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1961/sb65-61.pdf>

Česko. Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453.
Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2011&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=2>

Česko. Zákon č. 586 České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117, s. 3473-3491. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb117-92.pdf>

Česko. Zákon č. 593 České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 119, s. 3565-3567.
Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb119-92.pdf>

Dějiny účetnictví. In: *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online], strana naposledy edit. 2012-05-25 [vid. 2011-10-12]. Česká verze. Dostupné také z: http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_%C3%BA%C4%8Detnictv%C3%AD

DONAGHY, P., *Coopers & Lybrand Multilingual Dictionary of Financial Reporting*. REF HG151.C66 1996, Mass market paperback

DRÁBKOVÁ, Z., *Kreativní účetnictví a účetní podvody jako porušování věrného a pravdivého obrazu účetnictví*, České Budějovice, 2011, s. 30, (disertační práce Ph.D.), JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH, EKONOMICKÁ FAKULTA

Ernst & Young. *Zástupci managementu firem se dopouštějí těch největších podvodů*. Praha 2003. [vid 2011-08- 13], str. 1, 6, dostupné online také z: http://www.ey.com/global/Content.nsf/Czech_Republic/Podvod_nerizene_riziko

Ernst & Young, *Podvody: realistická řešení reálných rizik*, Praha 2004.
[vid 2011-08-13], str. 4, dostupné z <http://www.ey.com/CZ/cs/Newsroom/News-releases/Podvody--realisticka-reseni-realnych-rizik>

GRIFFITHS, I. *New Creative Accounting: How to Make Your Profits What You Want Them to Be*. Palgrave MacMillan, 1995. ISBN 0333628659.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, hn.ihned.cz, *Deloitte musela z účetnictví vyškrtnout třicet milionů*, Praha 2010, dostupné online z: http://hn.ihned.cz/c4-10084250-44872180-500000_d-deloitte-musela-z-ucetnictvi-vyskrtnout-tricet-milionu

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, hn.ihned.cz, *Skanska hasí skandál z Třince*, 7. 4. 2006, dostupné také z: <http://hn.ihned.cz/c1-18199910-skanska-hasi-skandal-z-trince>

ICAEW. *Forensic Accountant*, [vid 2011-01-27], dostupné online z: <http://www.icaew.com/en/qualifications-and-programmes/forensic-accountant-accreditation>

JAMESON, M. *A practical guide to creative accounting*, Kogan Page, 1988, ISBN 1850913013, 9781850913016.
Finance.cz. *ISÚ: Účetní povolání je globální profesí*, [vid 2011-01-27], dostupné online z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/153733-isu-ucetni-povolani-je-globalni-profesi/>

Komora auditorů České republiky. *Etický kodex pro auditory a účetní znalce*, [vid 2011-08-13], str. 1, 6, dostupné online z <http://www.kacr.cz/Data/files/Metodika/Auditing>, str. 6

Komora certifikovaných účetních. *Etický kodex*, [vid 2011-08-13], str. 9, dostupné online z: http://www.komora-ucetnich.cz/files/useruploads/attachments/Navigation/92/eticky_kodex.pdf

Komora daňových poradců České republiky. *Etický kodex daňových poradců České republiky*, [vid 2011-08-13], str. 1, 6, dostupné online z <http://www.kdpcr.cz/default.asp?nDepartmentID=117&nLanguageID=1>

KOVANICOVÁ, D. a P. KOVANIC. *Poklady skryté v účetnictví. Díl I, Jak porozumět účetním výkazům*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 1997. ISBN 80-85967-47-2.

KRUPOVÁ, L. *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví - možnosti a meze*. [Praha]: Komora auditorů České republiky, 2001. 64 s. ISBN 80-86324-23-0

MAREŠOVÁ, A. et. al. *Analýza trendů kriminality v roce 2010, Institut pro kriminologii a sociální prevenci*, 2011, [vid 2011-12-01], s. 98, ISBN 978-80-7338-117-2, dostupné v PDF z <http://lpxp.sweb.cz/392.pdf>

NASER, K., PENDLEBURY, M. *A note on the use of creative accounting*. The British Accounting Review, 1992, roč. 24, č. 2, s. 111-118.

PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDIT, s.r.o., PwC, *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality prosinec 2011*, [vid 2012-01-01], dostupné z <http://www.pwc.com/cz/cs/fraud-forum/vysledky-sesteho-rocniku-celosvetoveho-pruzkumu-hospodarske-kriminality.jhtml>

PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDIT, s.r.o. (skupina konzultantů), P. Kříž – vedoucí projektu: *IFRS a České účetní standardy – podobnosti a rozdíly*. Praha 2009, [vid 2011-12-01], s. 4-13, dostupné online z http://www.pwc.com/cs_CZ/cz/ucetnictvi/ifrs-publikace/ifrs-a-cz-gaap-podobnosti-rozdily.pdf

SMITH, T. *Accounting for Growth: Stripping the Camouflage from Company Accounts* Century Business Ltd., 1992. ISBN-13: 978-0712657648 0-314-00200-6.

STREJČEK, I. *Přednáška pro Komoru daňových poradců – Senát PČR*, Praha, 21. března 2005, [vid 2012-02-01], dostupné online z www.ods.cz

Středoevropské centrum pro finance a management. *Sarbanes-Oxley (SOX)*, [vid 2011-08-24], dostupné online z <http://www.finance-management.cz/080vypisPojmu.php?X=Sarbanes-Oxley+SOX&IdPojPass=42>

Ostatní bibliografie

DRÁB, O., O. TRUBAČ a T. ZATLOUKAL. *Obrana před daňovou kontrolou*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-223-0.

GRÜNWALD, R. *Analýza finanční důvěryhodnosti podniku*. Praha: Ekopress, 2001. ISBN 80-86119-47-5.

HELIGROVÁ, I. *Účetní výkazy očima neúčtaře*. 1. vyd. Praha: VOX, 2004. ISBN 80-86324-38-9.

KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 17. vyd. Praha: Polygon, 2007. 416 s. ISBN 80-7273-098-3

KOVANICOVÁ, D. a P. KOVANIC. *Poklady skryté v účetnictví. Díl II, Finanční analýza účetních výkazů*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 1997. ISBN 80-85967-56-1.

KOVANICOVÁ, D. a P. KOVANIC. *Poklady skryté v účetnictví. Díl III, Finanční řízení rozvoje podniku*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 1997. ISBN 80-85967-58-8.

LANDA, M. *Jak číst finanční výkazy*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1994-5.

MULFORD, Ch. W. a E. E. COMISKEY. *The Financial Numbers Game: detecting creative accounting practices*. John Wiley & Sons, Inc., New York 2003. ISBN 0-471-37008-8.

Postup auditorů při posuzování možných podvodů a chyb při auditu účetní závěrky: auditorská směrnice č. 12. Praha: Komora auditorů České republiky, 2002, 27 s. ISBN 80-902855-5-4

RŮČKOVÁ, P. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3916-8.

SCHIFFER, V. *Správně vedené účetnictví*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-575-5.

SCHIFFER, V. *Vnitřní kontrolní systém: významný nástroj ochrany majetku a hospodaření účetních jednotek*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-436-9.

SCHOLLEOVÁ, H. *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4004-1.

SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-892-4.

Seznam příloh

Příloha A	Vyhláška č. 500/2002 Sb.....	123
Příloha B	České účetní standardy pro podnikatele	124
Příloha C	Přehled diferencí IFRS a ČÚP	125

Příloha A Vyhláška č. 500/2002 Sb.

Vyhláška č. 500/2002 Sb.,

kteou se provádějí
některá ustanovení
zákona č. 563/1991
Sb., o účetnictví, ve
znění pozdějších
předpisů č.
419/2010 Sb.
(účinnost od 1. ledna
2011).

Vyhláška 500/2002 Sb., blíže rozvádí ustanovení zákona o účetnictví (ZoÚ), č. 563/1991 Sb., a je rozdělena do těchto částí:

§ 1	Hlavička vyhlášky	Úvod
Část I.	§ 1 - § 2	Předmět úpravy a působnost
Část II.		Účetní závěrka (K § 4 odst. 8 zákona)
Hlava I.	§ 3 - § 4	Rozsah a způsob sestavování účetní závěrky
Hlava II.	§ 5 - § 1	Obsahové vymezení některých položek rozvahy (balance)
Hlava III.	§ 20 - § 38	Obsahové vymezení některých položek výkazu zisku a ztráty
Hlava IV.	§ 39	Uspořádání a obsahové vymezení vysvětlujících a doplňujících informací v příloze v účetní závěrce
Hlava V.	§ 40 - § 43	Uspořádání a obsahové vymezení přehledu o peněžních tocích
Hlava VI.	§ 44	Uspořádání a obsahové vymezení přehledu o změnách vlastního kapitálu
Část III.	§ 45 - § 46	Směrná účtová osnova (K § 4 odst. 8 zákona)
Část IV.	§ 47 - § 61b	Účetní metody (K § 4 odst. 8 zákona)
Část V.	§ 62 - § 68	Konsolidovaná účetní závěrka (K § 4 odst. 8 zákona)
Část VI.	§ 69 - § 70	[Přechodná a závěrečná ustanovení]
Příloha č. 1		Uspořádání a označování položek rozvahy (balance)
Příloha č. 2		Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty – druhové členění
Příloha č. 3		Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty – účelové členění
Příloha č. 4		Směrná účtová osnova
Poznámky		Poznámky pod čarou

Z výše uvedeného je zřejmé, že Vyhláškou je blíže regulována metodika zvolených účetních metod a způsob vedení účetních knih, jakož i detailněji obsahově vymezeny jednotlivé účty.

Příloha B České účetní standardy pro podnikatele

**České účetní
standards pro
účetní jednotky,
které účtují podle
vyhlášky č. 500/2002
Sb.**

České účetní standardy jsou členěny do těchto sekcí:

Číslo	Název
001	Účty a zásady účtování na účtech
002	Otevírání a uzavírání účetních knih
003	Odložená daň
004	Rezervy
005	Opravné položky
006	Kursově rozdíly
007	Inventarizační rozdíly a ztráty v rámci norem přirozených úbytků zásob
008	Operace s cennými papíry a podíly
009	Deriváty
010	Zvláštní operace s pohledávkami
011	Operace s podnikem
012	Změny vlastního kapitálu
013	Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek
014	Dlouhodobý finanční majetek
015	Zásoby
016	Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry
017	Zúčtovací vztahy
018	Kapitálové účty a dlouhodobé závazky
019	Náklady a výnosy
020	Konsolidace
021	Vyrovnání, nucené vyrovnání, konkurs a likvidace
022	Inventarizace majetku a závazků při převezech majetku státu na jiné osoby
023	Přehled o peněžních tocích

Z výše uvedeného je zřejmé, že ČÚS jsou stejně jako Vyhláška č. 500/2002 Sb., bližším popisem a regulací metodiky vyplývající ze ZoÚ. S ohledem na zaměření DP tedy není nutné věnovat se bližším popisům a citacím těchto standardů.

Příloha C Přehled diferencí IFRS a ČÚP

IFRS a české účetní předpisy

podobnosti a rozdíly

prosinec 2009

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Přehled podobnosti a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Koncepční rámec			
Historické ceny	Oceňování v historických cenách, ale nehmotná aktiva, dlouhodobý hmotný majetek a investice do nemovitostí mohou být přeceněny. Finanční deriváty, vybraná zemědělská aktiva a převážná část cenných papírů musí být přeceňovány. Přeceňování na reálnou hodnotu je požadováno u výchozí hodnoty všech finančních nástrojů i při podnikových kombinacích, vyjma založení joint ventures a podnikových kombinací pod společnou kontrolou.	Oceňování v historických cenách s výjimkou specifických složek majetku (např. derivátů a některých cenných papírů), které se přeceňují na reálnou hodnotu. Ale výchozí ocenění všech finančních nástrojů je vždy v pořizovacích cenách. K přeceňování na reálnou hodnotu dochází i při některých takzvaných „přeměnách společnosti“.	15
Priorita věrného zobrazení skutečnosti	Ve výjimečných případech lze standardům nadřadit zásadu „věrného zobrazení skutečnosti“.	Pokud ve výjimečných případech některá z daných účetních metod nepodává věrný a poutivý obraz, je účetní jednotka povinna postupovat tak, aby byl podán věrný a poutivý obraz. Avšak priorita „věrného a poutivého zobrazení“ nemůže převážet explicitní požadavky stanovené v zákoně o účetnictví. V případě nadřazení věrného a poutivého zobrazení musí být informace o takovém postupu uvedeny v účetní závěrce.	15
První použití vykazovacího rámce	V prvních finančních výkazech sestavených podle IFRS se použijí znění standardů platných k rozvahovému dni, s několika volitelnými výjimkami a omezenými povinnými výjimkami.	Není přímo relevantní – všechny podniky musí od svého vzniku účtovat v souladu s ČÚP. Účetní jednotky přecházející z IFRS na ČÚP (např. jako důsledek stažení cenných papírů z burzy) jsou nuceny vypracovat vlastní postup přechodu - neexistuje žádný návod v ČÚP.	15
Účetní závěrka			
Měna použitá při vykazování	Pro kalkulaci hospodářského výsledku vyžaduje použití tzv. měny vykazování, podniky ale mohou předkládat své finanční výkazy v jiné měně.	Pouze česká měna.	16
Součásti účetní závěrky	Rozvaha (nově nazývaná výkaz finanční pozice), výsledovka (pokud je připravena odděleně od výkazu úplného výsledku), výkaz úplného výsledku, výkaz změn vlastního kapitálu a výkaz peněžních toků za dvě účetní období, účetní postupy a komentář. Výkaz finanční pozice k počátku srovnávacího období musí být vykázán, pokud účetní jednotka retrospektivně uplatní nové účetní pravidlo nebo provede reklasifikaci nebo retrospektivní úpravu ve srovnatelných údajích.	Rozvaha, výkaz zisku a ztráty (výsledovka), přehled o změnách vlastního kapitálu, přehled o peněžních tocích a příloha obsahující účetní postupy a komentáře. Přehled o změnách vlastního kapitálu a přehled o peněžních tocích jsou v řadě případů nepovinné. U všech výkazů se uvádějí údaje za dva roky (běžný a minulý), i když v případě přehledu o peněžních tocích to není explicitně požadováno.	17
Formát rozvahy	Závazný formát není předepsán, účetní jednotky vykazují aktiva a závazky podle jejich likvidity místo členění na oběžná a stálá, pouze pokud tato prezentace podává relevantnější a spolehlivější informace. Určité položky ale musí být vždy uvedeny přímo v rozvaze.	Závazné uspořádání je předepsáno. Připouští se pouze podrobnější členění, případně i sloučení ve vymezených případech. Formát konsolidované rozvahy je více agregovaný a méně normativní.	17

Přehled podobností a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Účetní závěrka (pokračování)			
Formát výkazu zisku a ztráty (výsledovky)	Závazný formát není předepsán, ale náklady musí být vykázány buď dle funkce, nebo dle druhu. Určité položky musí vždy být uvedeny.	Závazné uspořádání je předepsáno, náklady musí být vykázány buď dle funkce, nebo dle druhu. Připouští se stejné úpravy jako u rozvahy. Formát konsolidované výsledovky je více agregovaný a méně normativní.	19
Výkaz úplného výsledku	Veškeré položky úplného výsledku (tj. změny jiné než vyplývající z transakcí s vlastníky) musí být vykázány v jednom výkazu (výkaz úplného výsledku) nebo ve dvou výkazech (výsledovka a výkaz úplného výsledku).	V rámci přehledu o změnách vlastního kapitálu.	19
Výjimečné položky	Nepoužívá tuto kategorii, ale je požadováno oddělené vykázání položek, jejichž velikost, dopad či povaha jsou důležité pro vysvětlení výsledků podniku. Vykazuje se buď přímo ve výsledovce, nebo v příloze.	Nepoužívá tuto kategorii. Obecný požadavek na vysvětlení významných položek účetní závěrky, není však povoleno doplňovat předepsaný formát v primárním členění.	20
Mimořádné položky	Zakázány.	Zahrnují operace neobvyklé povahy vzhledem k běžné činnosti podniku i případy nahodile se vyskytujících událostí, změny účetních metod a opravy významných chyb minulých období. Pouze podnikatelé jsou povinni opravovat chyby minulých období přes mimořádné položky běžného účetního období. Finanční instituce opravují chyby minulých období v běžném účetním období prostřednictvím úpravy počátečního zůstatku výsledku hospodaření minulých let.	20
Výkaz změn vlastního kapitálu	Změny ve vlastním kapitálu z titulu transakcí s vlastníky jednajícími v rámci své pravomoci jako vlastníci jsou vykázány ve výkazu změn vlastního kapitálu. Položky výkazu úplného výsledku nesmí být vykázány ve výkazu změn vlastního kapitálu. Výkaz musí být vykazován jako primární výkaz.	Srovnatelné s IFRS, ale komponenty úplného výsledku jsou součástí výkazu změn vlastního kapitálu. Podniky (mimo finanční instituce) mohou pohyby ve vlastním kapitálu uvést v příloze místo ve výkazu.	20
Výkaz peněžních toků - formát a metoda	Standardní položky, ale omezené možnosti změny obsahu. Použití přímé nebo nepřímé metody.	Určeny jsou pouze základní kategorie peněžních toků a formát při využití nepřímé metody (z provozní, investiční a finanční činnosti). Použití přímé nebo nepřímé metody. Podniky mohou zveřejnit přehled o peněžních tocích v příloze místo ve výkazu.	20
Výkaz peněžních toků - definice peněz a peněžních ekvivalentů	Peněžní prostředky zahrnují přečerpání běžných účtů a peněžní ekvivalenty s krátkodobou splatností (méně než 3 měsíce).	Srovnatelné s IFRS, ale poštovní známky a poukázky, které se podle IFRS nepovažují za finanční aktiva, jsou dle ČÚP peněžními ekvivalenty (např. stravenky).	21
Výkaz peněžních toků - výjimky z povinného vykazování	Nejsou.	Výjimka pro podniky, které nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem. Výkaz peněžních toků není požadován u bank a některých finančních institucí.	21

Přehled podobností a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Účetní závěrka (pokračování)			
Změny účetních postupů	Provést přehodnocení srovnatelných údajů a počátečního nerozděleného zisku z předcházejícího roku, pokud není výslovně osvobozeno v přechodných ustanoveních nového standardu.	Dopady změn se zahrnují do výkazu zisku a ztráty běžného roku jako mimořádné položky. Výjimkou je první rok účtování o odložené daně, která se účtuje proti vlastními kapitálu.	22
Opravy významných chyb	Údaje srovnávacího období se upraví. Pokud chyba nastala ještě dříve než ve vykázaném srovnávacím období, musí být vykázána retrospektivně upravená počáteční rozvaha srovnávacího období.	Zahrnují se do výkazu zisku a ztráty běžného roku jako mimořádné položky (mimo zásadních chyb u finančních institucí, účtovaných proti nerozdělenému výsledku minulých let).	22
Změny v účetních odhadech	Vykázat ve výsledovce běžného období a pokud je to možné, také popsat dopad do příštích období.	Srovnatelné s IFRS .	22
Konsolidovaná účetní závěrka			
Definice dceřiného podniku	Na základě kontroly podle hlasovacích práv nebo rozhodujícího vlivu. Předpokládá se, že kontrola existuje, pokud mateřská společnost vlastní přímo nebo nepřímo prostřednictvím dceřiných společností více než polovinu hlasovacích práv podniku. Kontrola existuje také v případě, kdy mateřská společnost vlastní polovinu nebo méně než polovinu hlasovacích práv, ale má právní nebo smluvní nárok kontrolovat nebo de facto vykonává kontrolu nad podnikem (výjimečná situace). V úvahu se bere i existence potenciálních hlasovacích práv, která jsou okamžitě realizovatelná.	Rozhodující vliv na řízení a kontrola činnosti prostřednictvím více než 50% podílu na hlasovacích právech nebo vyplývající ze smlouvy či stanov podniku (tzn. „řízené“ nebo „ovládané“ společnosti). Srovnatelné s IFRS . Okamžitě realizovatelná potenciální hlasovací práva jsou obecně ignorována.	23
Jednotky zvláštního určení („SPE“)	Konsoliduje se v případě, že podstata vztahu indikuje kontrolu.	Rozhoduje právní stav, konsolidují se řízené a ovládané osoby ve smyslu obchodního zákoníku. Jednotky zvláštního určení, které nejsou kontrolovány z právního hlediska, ale jejichž rizika a zisky náleží zejména vykazující společnosti, jsou uvedeny v příloze.	24
Dceřiné podniky vyloučené z konsolidace	Všechny dceřiné společnosti musí být konsolidovány.	Pokud byl podnik pořízen s úmyslem prodat jej do 1 roku nebo (výjimečně) pokud existují dlouhodobá omezení k vykonávání kontroly. Oceňují se pořizovací cenou nebo metodou ekvivalence.	24
Definice přidruženého podniku	Na základě podstatného vlivu: za předpokladu 20 % a více hlasovacích práv.	Srovnatelné s IFRS .	25
Prezentace výsledků přidruženého podniku	Používá metodu ekvivalence. Vykáže se podíl na ziscích a ztrátách po zdanění. V individuální účetní závěrce se oceňují pořizovací cenou nebo reálnou hodnotou.	Pro účtování se používá metoda ekvivalence, avšak její použití se liší od IFRS – není požadováno provedení alokace kupní ceny. V individuální účetní závěrce možnost účtovat přidružený podnik v pořizovací ceně nebo metodou ekvivalence, v konsolidované účetní závěrce je požadována metoda ekvivalence založená na účetnictví přidruženého podniku.	25

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Konsolidovaná účetní závěrka (pokračování)			
Vykazované informace týkající se významných přidružených podniků	Uvést detailní informace o významných aktivech, závazcích, výnosech, ziscích a ztrátách.	Vykazované informace zahrnují názvy a popis konsolidovaných přidružených podniků a použité účetní metody při konsolidaci.	25
Metoda ekvivalence nebo poměrné konsolidace u společných podniků (joint ventures)	Umožňují metodu poměrné konsolidace i metodu ekvivalence.	Povinně uplatnit metodu poměrné konsolidace. České účetní předpisy neřeší společné podnikání, které nemá právní formu společnosti – pro účetnictví je rozhodující právní status.	27
Přepočet cizích měn – jednotlivé podniky	Provést přepočet směnným kurzem k datu transakce; peněžní aktiva/závazky směnným kurzem k rozvahovému dni; nepeněžní položky v historických směnných kurzech.	Neexistuje definice peněžních aktiv/závazků. Řešeno výčtem, zahrnutý účasti a podíly. Mohou být použity fixní kurzy pro předem stanovené období. Fixní kurzy musí být stanoveny z oficiálních směnných kurzů ČNB. V ostatním srovnatelné s IFRS.	28
Zahraniční subjekty v rámci konsolidované účetní závěrky	Používá směnný kurz k rozvahovému dni pro rozvahu a průměrnou hodnotu směnného kurzu za účetní období pro výsledek. Rozdíly z přepočtu se účtují přímo do vlastního kapitálu a zahrnou se do zisku v okamžiku prodeje dceřiné společnosti.	Používá směnný kurz k rozvahovému dni pro rozvahu i pro výkaz zisku a ztráty. Chybí detailní úprava.	28
Hyperinflace – zahraniční subjekt	Před provedením přepočtu z hyperinflační měny se upraví výkazy zahraničního podniku na současné ceny.	Neexistují pravidla. Při stanovení účetních postupů musí být brán v úvahu princip poctivého a věrného obrazu.	29
Podnikové kombinace			
Druhy podnikových kombinací	Musí být použita metoda koupě. Podnikové kombinace společností pod společnou kontrolou nebo založení joint ventures nejsou v IFRS řešeny.	Podnikové kombinace nejsou řešeny jako celek. Existuje rozdílná úprava pro konsolidace, koupi a vklad podniku i „přeměny společností“. Jednotlivé typy transakcí jsou specifikovány v obchodním zákoníku a jsou účtovány dle právní formy. Nerozlišují se transakce mezi účetními jednotkami pod společnou kontrolou a transakce zahrnující nespřízněné strany, výjma 100% vlastněných dceřiných podniků.	30
Metoda koupě – reálná hodnota při akvizici	Kupní cena, aktiva, závazky a podmíněné závazky pořízeného podniku jsou oceněny reálnou hodnotou. Pokud podnik získá kontrolu částečnou akvizicí dceřiné společnosti, plně reálné hodnoty položek majetku, závazků a podmíněných závazků, včetně podílu menšinových vlastníků, musí být vykázaný v konsolidované rozvaze. Goodwill je vykázan jako „plný goodwill“ (včetně části připadající menšinovému podílu) nebo jako rozdíl mezi kupní cenou a procentuelní částí pořízených čistých aktiv oceněných reálnou hodnotou. Závazky na restrukturalizaci se zaúčtují pouze tehdy, pokud má nabývaný podnik existující závazek v den akvizice. Neuznávají se závazky z budoucích ztrát nebo jiných nákladů, u kterých se očekává, že vzniknou jako následek podnikové kombinace.	Aktiva a závazky kupovaného podniku jsou přeceňována dle požadavků obchodního zákoníku v souladu s právní formou transakce (v jistých případech existuje možnost nepřeceňovat). Pouze aktiva a závazky, které jsou vykázaný v rozvaze nabývaného podniku, mohou být vykázána nabyvatelem. Banky a ostatní finanční instituce: srovnatelné s IFRS Podnikatelé: některé základní principy jsou společné s IFRS.	30

Přehled podobností a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Podnikové kombinace (pokračování)			
Metoda koupě – podmíněná úhrada	Zahrnuto v ceně k datu akvizice, jestliže úprava ceny může být spolehlivě změřena.	Neexistuje úprava.	30
Metoda koupě – menšinové podíly při akvizici	Lze použít reálnou hodnotu (metoda „plného goodwillu“) nebo podíl na čistých aktivech oceněných reálnou hodnotou.	Hodnota vychází z podílu na vlastním kapitálu, celková částka je rozdělena do příslušných kategorií.	32
Metoda koupě – goodwill	Metoda „plného goodwillu“ (rozdíl mezi reálnou hodnotou pořízeného podniku a agregovanou reálnou hodnotou pořízených čistých aktiv) nebo goodwill vztahující se ke kontrolnímu balíku (rozdíl mezi zaplacenou kupní cenou a podílem kontrolovaných čistých aktiv oceněných reálnou hodnotou). Goodwill se neamortizuje, každoročně se testuje jeho znehodnocení.	Při nabytí podniku nebo jeho části se goodwill zaúčtuje a odpisuje rovnoměrně po dobu 5 let, pokud došlo k položkovému přecenění majetku na reálnou hodnotu, jinak během 15 let od nabytí (tzv. oceňovací rozdíly k nabytému majetku). Odlišná pravidla, do jisté míry srovnatelná s IFRS, platí pro konsolidovanou účetní závěrku a pro finanční instituce.	32
Metoda koupě – záporný goodwill	Vykáže se do výsledovky v okamžiku, kdy vznikne.	Při nabytí podniku nebo jeho části se negativní goodwill zaúčtuje jako záporné aktivum (na stranu aktiv v rozvaze), odpisuje se do výnosů během 5 let, pokud došlo k položkovému přecenění majetku na reálnou hodnotu, jinak během 15 let od nabytí. V konsolidované účetní závěrce se vykazuje jako záporné aktivum a odpisuje se rovnoměrně do výnosů po dobu maximálně 20 let. Finanční instituce jej vykazují jako záporné aktivum po dobu používání majetku, k němuž se vztahuje. Nelze-li dobu odpisování zjistit spolehlivě, odpisuje se po dobu nejdéle pět let.	33
Metoda koupě – následné úpravy hodnot aktiv a závazků	Reálné hodnoty mohou být upraveny do 12 měsíců od data akvizice. Následné úpravy zaúčtovat do výsledovky.	Neexistují detailní pravidla – jakmile jsou finanční výkazy publikovány, nejsou možné zpětné úpravy. Neexistují specifická pravidla upravující tvorbu a rozpouštění rezerv při akvizici.	33
Metoda koupě – zveřejnění	Zveřejňované informace zahrnují jména a popisy podniků, které se spojují, datum akvizice, přehled o reálných hodnotách aktiv a závazků získaných akvizicí a vliv na výsledky a finanční pozici nabyvatele.	Není požadováno žádné specifické zveřejnění, výjma jména kombinovaných podniků a data akvizice.	34
Vykazování výnosů			
Vykazování výnosů	Vykázat výnosy, pokud rizika a užítky přešly na kupujícího a částka výnosů může být spolehlivě oceněna.	Neexistuje srovnatelná úprava pro vykazování výnosů, vykazování výnosů se řídí smluvním ujednáním.	35
Stavební smlouvy	Účtovat výnosy z dlouhodobých kontraktů a zisky s uplatněním tzv. metody procenta dokončení. Zakázána tzv. metoda dokončených kontraktů.	Metoda procenta dokončení není upravena ČÚP. Způsob účtování závisí na formě smluvního ujednání, obvykle má formu metody dokončených kontraktů, neboť zahrnutí nerealizovaných zisků není povoleno.	36

Přehled podobností a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Vykazování nákladů			
Nákladové úroky	Nákladové úroky jsou vykazovány na akruální bázi. Pro amortizaci veškerých výpůjčních nákladů se používá metoda efektivní úrokové sazby. U aktiv v reálné hodnotě účtovat do nákladů není striktně požadováno.	Smluvní úrok vykázován na akruální bázi. Ostatní výpůjční náklady jsou zaúčtovány do nákladů v okamžiku uskutečnění. Efektivní úrokové sazby používají pouze finanční instituce, s úlevami pro krátkodobá (oběžná) aktiva a aktiva oceňovaná reálnou hodnotou.	38
Zaměstnanecké požitky – penzijní plány s definovanými příspěvky a s definovanými požitky	Použit přírůstkovou metodu, aby bylo možno stanovit závazek z titulu požitku a zaúčtovat plánovaná aktiva v jejich reálné hodnotě. Výnosy a ztráty mohou být částečně odloženy (dle koridorové metody).	Penzijní plány s definovanými požitky se v praxi nepoužívají a nejsou upraveny předpisy.	38
Zaměstnanecké akcie jako forma odměňování	Náklady vzniklé v souvislosti se zaměstnaneckými akciemi jsou vykázány ve výsledovce a současně jako závazek nebo zvýšení kapitálu v závislosti na tom, zda bude transakce uhrazena penězi nebo prostřednictvím zvýšení kapitálu. Zaúčtovaná hodnota odpovídá ocenění poskytnutých kapitálových nástrojů reálnou hodnotou.	Neexistuje standard na vykazování nebo oceňování položek. Požaduje se zveřejnění informací o akcích užitých jako forma odměňování členů představenstva, dozorčí rady a vedoucích zaměstnanců. Hotovostní vypořádání závazků by mělo být vykázáno jako závazek v rozvaze, přičemž odpovídající částka je vykázána ve výsledovce.	40
Zaměstnanecké dávky – odstupné	Odstupné se zaúčtuje podobně jako restrukturalizační rezervy.	Postup účtování o odstupném je podobný postupu účtování restrukturalizačních rezerv.	41
Aktiva			
Nabytý nehmotný majetek	Provést aktivaci, pokud jsou splněna určující kritéria; nehmotný majetek může mít neomezenou dobu použitelnosti nebo se amortizuje po dobu použitelnosti. Nehmotný majetek s neomezenou dobou použitelnosti se každoročně testuje na znehodnocení. Přeceňování na reálnou hodnotu je povoleno ve výjimečných případech.	Provést aktivaci, pokud je naplněna definice nehmotného majetku, amortizace po dobu použitelnosti. Přeceňování a neomezená doba použitelnosti nejsou povoleny.	42
Nehmotný majetek vytvořený vlastní činností	Zaúčtovat náklady na výzkum do výsledovky průběžně s tím, jak jsou vynakládány. Náklady na vývoj se aktivují a následně amortizují, jsou-li splněna přísná uznávací kritéria.	Náklady na výzkum a vývoj se aktivují, jsou-li určeny k obchodování. Rovněž se aktivují další náklady na tvorbu nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností, který je určen k opakovanému prodeji. Vlastní náklady na vývoj softwaru pro vlastní použití jsou účtovány do nákladů.	42
Dlouhodobý hmotný majetek	Uplatňovat princip historických cen nebo přeceněných hodnot. V případě, že jsou užívány přeceňované hodnoty, jsou častá přecenění celých kategorií dlouhodobého majetku nezbytná. Při odpisování dlouhodobého hmotného majetku se uplatňuje komponentní přístup.	Komponentní přístup nelze v ČÚP použít před 1. lednem 2010.	44
Dlouhodobá aktiva držena za účelem prodeje	Dlouhodobé aktivum se klasifikuje jako držené k prodeji, pokud bude jeho účetní hodnota zpětně získána primárně prodejem spíše než pokračujícím užíváním. Ocenění je ve výši nižší z hodnot zůstatkové ceny nebo reálné hodnoty snížené o náklady spojené s prodejem. Srovnávací údaje v rozvaze se nemění.	Neexistuje srovnatelná úprava – aktiva jsou vykázána a oceněna v rozvaze v ostatních kategoriích majetku až do vyřazení.	46

Přehled podobnosti a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Aktiva (pokračování)			
Leasing – klasifikace	Leasing je klasifikován jako finanční leasing, pokud jsou v podstatě všechna rizika a výhody vlastnictví převedena na nájemce. Podstata ujednání má přednost před právní formou.	Právní forma převažuje nad podstatou. Z toho důvodu není rozdíl v účtování o finančním leasingu a operativním leasingu.	46
Leasing – účtování pronajímatele	Zaúčtovat splátky finančního leasingu jako pohledávku (finanční aktivum). Alokovat hrubé příjmy s cílem dosáhnout konstantní míry návratnosti na základě metody čisté investice (před zdaněním).	Pronajímáný majetek (u finančního i operativního leasingu) je pronajímatelem aktivován do majetku v pořizovacích cenách a odpisován. Výnosy z pronájmu se rovnoměrně časově rozlišují po dobu pronájmu.	47
Snížení hodnoty aktiv	Pokud je znehodnocení indikováno, sníží se ocenění na vyšší z hodnot – reálná hodnota snížená o náklady na prodej a hodnota z užívání založená na diskontovaných peněžních tocích. Pokud nevznikne ztráta ze znehodnocení, posoudí se doba používání uvažovaných aktiv. Snížení dříve vykázaných ztrát je povoleno za určitých okolností, výjma goodwillu.	Pouze obecný požadavek na zohlednění možného snížení hodnoty. Žádné detailní postupy pro vyčíslení snížení hodnoty, v praxi se používají principy z IFRS. Rozlišuje se trvalé znehodnocení (účtuje se jednorázovým odpisem) nebo dočasné znehodnocení (účtuje se přes opravné položky, které mohou být zrušeny).	48
Aktivace výpůjčních nákladů	Dovoleno, ale nevyžadováno pro způsobilá aktiva (např. zásoby). Od 1. ledna 2009 se výpůjční náklady musí kapitalizovat.	Kapitalizují se smluvní úroky, ne celé výpůjční náklady. Lze kapitalizovat úroky z půjček na specifickou položku majetku. Úroky z úvěrů na pořízení nakupovaných zásob se nekapitalizují.	49
Investice do nemovitostí	Oceňovat pořizovací cenou sníženou o opravy nebo reálnou hodnotou. Změny reálné hodnoty účtovat do výkazu zisku a ztráty.	Neexistuje specifická úprava, účtuje se jako o dlouhodobém hmotném majetku.	49
Zásoby	Účtují se v pořizovací ceně nebo čisté realizovatelné hodnotě, je-li nižší. Pro stanovení ceny se používá metoda FIFO nebo metoda váženého aritmetického průměru. Metoda LIFO je zakázána. Oprava ocenění je požadována pro následné zvýšení hodnoty zásob, jejichž hodnota byla dříve snížena. Výpůjční náklady spojené s pořízením zásob, které jsou způsobilými aktivy, se kapitalizují.	Srovnatelné s IFRS, avšak výpůjční náklady spojené se zakoupenými zásobami se nekapitalizují.	50
Biologická aktiva	Oceňují se reálnou hodnotou sníženou o odhadované prodejní náklady (náklady odbytu).	Neexistuje specifická úprava. Účtování jako o zásobách nebo nehmotném majetku, oceňování reálnou hodnotou není povoleno.	51
Finanční aktiva – oceňování	Ocenění v závislosti na zařazení do kategorie finančních aktiv. Finanční aktiva držena do splatnosti nebo úvěry a pohledávky jsou oceňovány zůstatkovou (naběhlou) hodnotou sníženou o opravné položky. Ostatní finanční aktiva se oceňují reálnou hodnotou. Nerealizované zisky a ztráty z aktiv v reálné hodnotě do výsledovky jsou účtovány do výkazu zisku a ztráty a z realizovatelných cenných papírů do vlastního kapitálu.	Srovnatelné s IFRS. Pojišťovny účtují realizovatelné cenné papíry do výkazu zisku a ztráty, cenné papíry do splatnosti jsou oceněny reálnou hodnotou přes vlastní kapitál. Definice kategorií se mírně liší, možnost ocenění plnou reálnou hodnotou je povolena pro vymezené cenné papíry do výkazu zisku a ztráty. Podíly ve společnostech (mimo akcie) se oceňují v pořizovací ceně snížené o znehodnocení.	52
Odúčtování finančních aktiv	Finanční aktiva jsou vyřazena z rozvahy na základě posouzení jejich rizika a přínosu. Test „kontroly“ je až druhotný.	Účetnictví se řídí právní formou. Finanční instituce odúčtovávají finanční aktiva na základě testu kontroly.	55

Přehled podobností a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Závazky			
Rezervy - všeobecné	Vykázat rezervy vztahující se k současným závazkům z minulých událostí, pokud lze spolehlivě odhadnout pravděpodobný odliv zdrojů. Pokud je dopad časové hodnoty peněz významný, pak by výše rezervy měla odpovídat současné hodnotě závazku.	Rezervy vytvářeny pro možná rizika a očekávané ztráty. Dále lze vytvářet rezervy na budoucí opravy dlouhodobého hmotného majetku (není povoleno podle IFRS). Finanční instituce srovnatelné s IFRS. Není požadováno diskontování – avšak účetní jednotky mohou zohlednit faktor časové hodnoty peněz.	57
Rezervy – restrukturalizace	Vytvořit rezervy na restrukturalizaci, pokud existuje podrobný formalizovaný plán restrukturalizace a pokud byl již zveřejněn nebo byla zahájena jeho realizace.	Na základě schváleného programu restrukturalizace lze tvořit rezervu na tuto restrukturalizaci, nevyžaduje se zveřejnění.	57
Nejisté události	Zveřejnit případné ztráty a pravděpodobné zisky.	Jistá podmíněná rizika možné vykázat jako závazky (žádný přesný postup pro vykazování a oceňování neexistuje).	59
Odložená daň – obecný přístup	Použít úplnou (závazkovou) metodu na základě všech přechodných rozvahových rozdílů. Odložená daňová pohledávka je zaúčtována, pokud je pravděpodobná její realizace.	Srovnatelné s IFRS.	60
Odložená daň – hlavní výjimky	Daňově neuplatnitelný goodwill a přechodné rozdíly z výchozího uznání aktiv a závazků, které v okamžiku uznání neovlivňují účetní nebo daňový zisk.	Podnikatelé vykazují odloženou daň ze všech přechodných rozdílů – výjimku na výchozí uznání nelze uplatnit. Finanční instituce obdobně jako v IFRS nezohledňují daňově neuplatnitelný goodwill.	60
Státní dotace	Účtují se jako výnosy příštích období a amortizují se, pokud existuje dostatečná jistota, že účetní jednotka bude splňovat s nimi spojené podmínky a dotace budou obdrženy. O dotace na pořízení dlouhodobého majetku je možno snížit pořizovací cenu majetku.	Srovnatelné s IFRS. Dotace na pořízení dlouhodobého majetku povinně snižují pořizovací cenu majetku.	62
Leasing – účtování nájemce	Zaúčtovat finanční leasing jako majetek a veškeré budoucí platby nájemného jako závazek. Odpisuje se obvykle po dobu použitelnosti majetku. Rovnoměrně rozdělit splátky nájemného tak, aby byla u nesplaceného závazku dosažena konstantní úroková sazba. Nájemné z operativního leasingu se účtuje do nákladů rovnoměrně.	Účtování finančního a operativního leasingu je shodné, nájemné je promítnuto do nákladů rovnoměrně.	62
Leasing – prodej a zpětný pronájem („sale and lease-back“)	Časově rozlišit a odpisovat zisk vznikající z prodeje a zpětného finančního pronájmu. V případě operativního leasingu závisí vykázání zisku na porovnání výnosů z prodeje s reálnou hodnotou daného dlouhodobého majetku. Zvážit podstatu a vzájemný vztah transakcí.	Transakce z prodeje a zpětného pronájmu nejsou předpisem explicitně upraveny. Právní forma transakce má přednost před ekonomickou podstatou, tj. obě transakce se účtují nezávisle.	63
Finanční závazky – klasifikace	Klasifikovat kapitálové nástroje podle podstaty závazků emitenta, buď jako závazek, nebo kapitál. Prioritní akcie s povinným odkupem se obecně považují za závazky, nikoliv za vlastní kapitál.	Účetní postupy se řídí právní formou. Nástroje, které nejsou akcie ani podíly na vlastním kapitálu, klasifikovat jako závazky. Fixní úrok splatný ve prospěch držitelů preferenčních akcií je zákonem zakázán.	63

Přehled podobnosti a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Závazky (pokračování)			
Konvertibilní dluh	Při účtování o konvertibilním dluhu rozlišit příjmy vztahující se k vlastnímu kapitálu a příjmy vztahující se k dluhu.	Dohodnutý konvertibilní dluh je obvykle vykázán jako závazek. V praxi výjimečně používaný finanční nástroj. Finanční instituce musí oddělit vložené deriváty.	64
Odúčtování finančních závazků	Závazek je odúčtován při vypořádání. Rozdíl mezi účetní hodnotou a zaplacenou částkou je vykázán ve výkazu zisku a ztráty.	Účetní postupy se řídí právní formou. Finanční instituce srovnatelné s IFRS.	65
Kapitálové nástroje – nákup vlastních akcií	Vykázat celou zaplacenou částku jako snížení vlastního kapitálu.	Srovnatelné s IFRS.	65
Deriváty a zajišťovací účetnictví			
Deriváty a ostatní finanční nástroje – oceňování derivátových nástrojů a zajišťovacích aktivit	Deriváty a zajišťovací nástroje se oceňují reálnou hodnotou, změny reálné hodnoty se promítají do výkazu zisku a ztráty, s výjimkou efektivního zajištění budoucích peněžních toků, které se promítá do vlastního kapitálu, dokud se účinek zajištěné transakce neprojeví ve výkazu zisku a ztráty. Zisky/ztráty ze zajišťovacích nástrojů použitých pro zajišťování budoucích nefinančních aktiv vstupují do ceny majetku/závazku, v případě finančních aktiv jsou zadrženy ve vlastním kapitálu a rozpouštěny do výkazu zisku a ztráty spolu s efekty zajištěné položky.	Srovnatelné s IFRS.	66
Vložené deriváty	Vložené deriváty jsou odděleny od hostitelského kontraktu, jestliže není celý nástroj oceněn reálnou hodnotou, nebo pokud ekonomická charakteristika a rizika vloženého derivátu nejsou stejná jako u hostitelského kontraktu.	Podnikatelé mohou zvolit možnost oddělit vložené deriváty. Ostatní ustanovení jsou srovnatelná s IFRS. Pravidla pro finanční instituce se blíží IFRS. Nefinanční kontrakty v cizí měně se obecně považují za blíže související s hostitelským kontraktem.	66
Deriváty a ostatní finanční nástroje – oceňování zajištění čistých investic v zahraničních podnicích	Zisky/ztráty ze zajištění čistých investic do zahraničních podniků se vykazují ve vlastním kapitálu, včetně neúčinnosti zajištění z nederivátových nástrojů. Neúčinnosti zajištění z derivátů se vykazují ve výkazu zisku a ztráty. Zisky/ztráty vykázané ve vlastním kapitálu je při prodeji investice třeba převést do výkazu zisku a ztráty.	Srovnatelné s IFRS, avšak koncept čistých investic do zahraničních podniků není v ČÚP dále rozvinut.	68
Ostatní témata účetního výkaznictví			
Zisk na akci – zředěný	Jako jmenovatel pro zředěný zisk na akci použít vážený průměr akcií, které potenciálně způsobují zředění. Pro akciové opce/poukázky použít metodu „akcií schválených k emisi“.	Neexistuje předpis ani požadavek na vykazování zisků na akci (mimo investičních a podílových fondů, které vykazují pouze základní zisk na akci v příloze).	69

Přehled podobností a rozdílů

TÉMA	IFRS	ČÚP	STRANA
Ostatní témata účetního výkaznictví (pokračování)			
Zveřejnění rizik plynoucích z finančních nástrojů	Účetní jednotka by měla vykazat informace umožňující uživatelům finančních výkazů zhodnotit podstatu a rozsah rizik plynoucích z finančních nástrojů.	Pokud je to relevantní pro finanční pozici nebo výsledek, musí podnik používající finanční nástroje uvést ve výroční zprávě cíle a způsob řízení rizik a zveřejnit informace o cenovém, úvěrovém a likvidním riziku.	69
Transakce se spřízněnými stranami – definice	Stanoví se podle úrovně přímé a nepřímé kontroly, společné kontroly a případné významného vlivu jednoho podniku na druhý nebo společné kontroly obou stran.	Definice spřízněných stran odpovídá přímo IFRS aplikovaným v EU.	70
Transakce se spřízněnými stranami – vykazování	Vyazuje se jméno mateřské společnosti, jméno vrcholové mateřské společnosti (pokud je jiné) bez ohledu na to, zda nějaké transakce s těmito stranami proběhly. Pro transakce se spřízněnými stranami se vykáže povaha vztahu (7 kategorií), objem transakcí, zůstatky, podmínky a typ transakce. Zveřejnění odměn poskytnutých klíčovým vedoucím pracovníkům v souhrnné výši.	Vykazují se významné transakce se spřízněnými stranami, které nebyly uzavřeny za běžných tržních podmínek. Je požadováno zveřejnění souhrnných odměn klíčovým vedoucím pracovníkům odděleně za členy statutárních orgánů, dozorčích orgánů a řídicích orgánů.	70
Vykazování podle segmentů – rozsah a zásady struktury	Platí pro veřejně obchodované společnosti a společnosti s cennými papíry v procesu registrace, pro účely vydání cenného papíru na veřejném trhu. Vykazání provozních segmentů je založeno na tom, které segmenty reportují interně vedení za účelem alokace zdrojů a hodnocení výsledků.	Specifický předpis neexistuje. Všechny podniky jsou povinny uvést členění běžných výnosů podle druhů činností a v členění na domácí a zahraniční tržby.	70
Ukončované činnosti – definice	Činnosti a peněžní toky, které mohou být zřetelně odděleny pro finanční vykazování a reprezentují podstatnou samostatnou část podnikání nebo geografickou oblast činnosti, nebo pořízené za účele prodeje.	Neexistuje předpis.	72
Ukončované/ukončené činnosti – zveřejnění	Minimálně je vykazána jednou částkou ve výledovce a v příloze je analýza za současné a minulé období. Aktiva a závazky ukončené činnosti se vykazují odděleně od ostatních aktiv a závazků na rozvaze. Neprovádí se úprava rozvahy za minulé období.	Neexistuje specifický předpis. Pokud je však dopad na finanční pozici podniku významný, mělo by být popsáno v příloze účetní závěrky.	72
Události po rozvahovém dni	Upravit částky zahrnuté v účetní závěrce o události nastalé po rozvahovém dni vycházející z podmínek, které existovaly k rozvahovému dni a mající závažný dopad na částky uvedené v účetní závěrce. Zveřejnit události, které neměly za následek úpravy částek v účetní závěrce.	Principy srovnatelné s IFRS, ale neexistuje specifický a detailní návod.	72
Mezitímní účetní závěrky	Obsah je předepsán a základ by měl být ve shodě s celoročními výkazy. Frekvence výkazů (čtvrtletně, půlročně) je uložena místním regulátorem nebo je v pravomoci společnosti.	Žádné požadavky pro mezitímní výkazy v ČÚP. Veřejně obchodované společnosti připravují mezitímní výkazy podle IFRS.	73